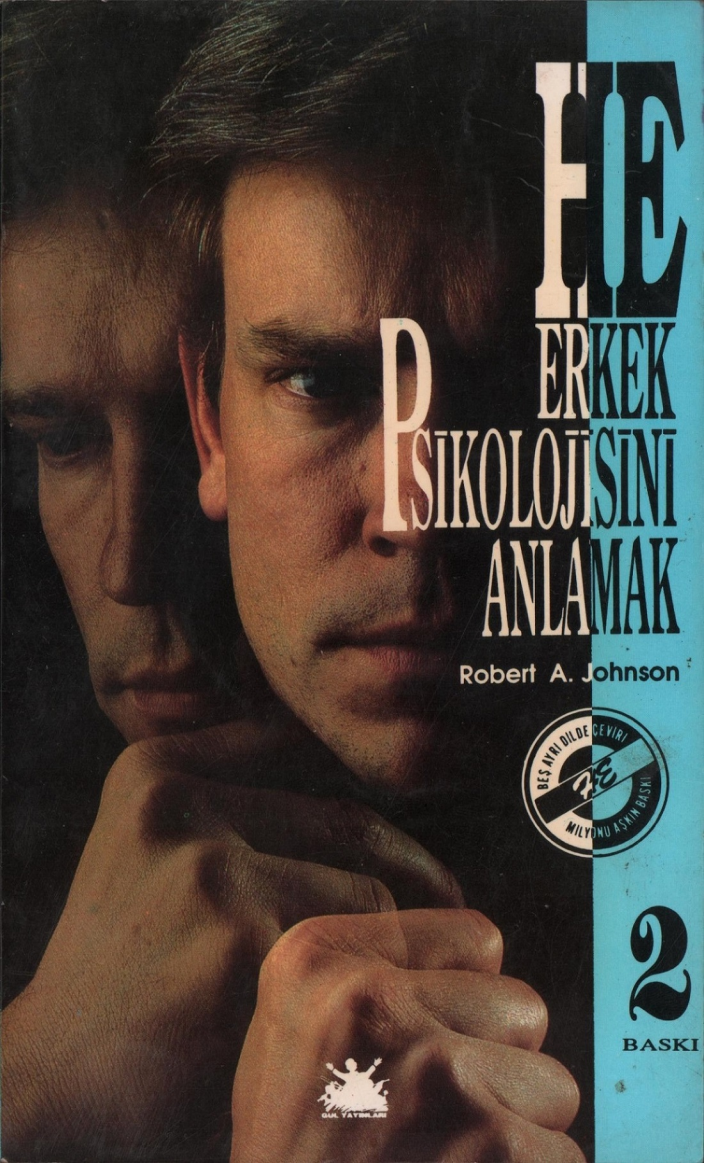
HE
ERKEK
PSİKOLOJİSİNİ
ANLAMAK
Robert A. Johnson
BEŞ AYRI DİLDE ÇEVİRİ
MİLYONU AŞKIN BASKI
2
BASKI
OAK YAYINLARI

HE

Erkek Psikolojisini Anlamak

Robert A. Johnson

İngilizceden Çeviren
Kemal Kutlu

GÜL YAYINLARI. **PSİKOLOJİ DİZİ**

Gül Yayınları. Gül Ajans Ltd. Şti'nin kuruluşudur
Gül Yayınları : 6 **Psikoloji Dizisi** : 1

HE
Erkek Psikolojisini Anlamak
Robert A. Johnson
İngilizceden Çeviren
Kemal Kutlu

HE
Understanding Masculine Psychology
Perennial Library / 1986
basımından çevrilmiştir.

© 1974 by Religious Publishing Co. -
Bu kitabın tüm yayın hakları
GÜL YAYINLARI'na aittir

Kapak Tasarım
Özcan Sapan
Düzenleme
Nuray Özbal
Dizgi
Songül Yavuz
Sayfa Düzeni
Hakkı Şen
Baskıya Hazırlık
GÜL AJANS
Baskı
Gül Ofset
517 00 81
Ağustos 1992

GÜL YAYINLARI
Neşet Ömer Sk. Gül Apt. No:13
Kat:2 / 4 81300 KADIKÖY / İST
Tel : 347 05 62 - 347 34 64 - 346 81 73
Fax : 346 64 98

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ
7
MİTOLOJİ ve TANRI HAKKINDA
BİLDİKLERİMİZ
11
BİRİNCİ BÖLÜM
19
İKİNCİ BÖLÜM
31
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
39
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
51
BEŞİNCİ BÖLÜM
63
ALTINCI BÖLÜM
81
YEDİNCİ BÖLÜM
101
SEKİZİNCİ BÖLÜM
113
DOKUZUNCU BÖLÜM
121
ONUNCU BÖLÜM
127
EK
KUTSAL KAP MIT'IN ÖZETI
135

SUNU

R. A. Johnson 'un Jungcu görüş açısından erkek psikolojisini inceleyen ve mitolojik öykülerin çağdaş dünyamıza mesajlar verdiğini savunan **ERKEK**, adlı yapıtı, birçok dünya dillerine çevrilmiş ve milyonu aşkın baskı yapmıştır. **ERKEK**, bir bakıma Batı kültürünü ve Hıristiyan öğretisinin yanlış yorumlamalarını eleştiren bir tema da işlemekle beraber; temelde öne sürdüğü teşhisler ve önerdiği çözümlerle bütün insanlığı yakından ilgilendiren bir psikoanalitik tez niteliğindedir. Bizim toplumumuzun erkek ve kadın bütün bireyleri **Robert A. Johnson**'un bu yapıtından çok yararlanabilir.

İsviçreli psikolog ve psikiyatrist Carl Gustav Jung (1875-1961), analitik psikolojinin kurucusudur. Sigmund Freud'un asistanı olarak çalışırken, 1912'de, hocası ile bilinçaltı kavramı konusunda uzlaşmazlığa düştü ve ondan ayrıldı. Daha sonra bilinçaltı kuramını öne süren Jung, çeşitli psikolojik tanımlamalar ve yöntemlerde Freud'e karşı çıktı. Freud'un psikonevrozda cinsel nedensellikler (sexualetiology) kuramını eleştiren Jung, kişinin yakın zamanlardaki iç uzlaşmazlıklarını analiz etmenin, çocukluk dönemindekileri araştırmaktan daha yararlı ve etkin olduğunu savundu. İnsanların içedönük (ent-

roverti) ve dışadönük (extroverti) ruh yapılarını ayırımladı. Cinsellik içgüdüsü (libido)'nün tanımlanmasında, cinsel dürtülerden çok yaşama isteminin önemini vurguladı. Bilinç ve bilinçaltı arasında bir işbirliği olasılığına dikkati çeken Jung; bilinçaltının gerçekte bir kişisel faktör (bireyin öz bilinçaltı) ve bir de kollektif bilinçaltı (bireyin, kalıtım yoluyla atalarından aldığı bilinçaltı birikimi) diye adlandırılabilecek iki bölümden oluştuğunu iddia etti. Bazı alanlardaki psikolojik genellemelere karşı çıktığı için Jungcu düşünce eleştirilere uğradı. Ancak psikoloji biliminin ve psikiyatrinin günümüzde dayandığı birçok temel bulguların Jung'a ait olduğunda kuşku yoktur. Elliden çok kitabı ve 100'ü aşkın denemesi yayımlanan Jung'un en tanınmış yapıtları şunlardır: Psikanaliz Kuramı (1923); Analitik Psikoloji ve katkılar (1928); Ruh Arayışında Çağdaş Erkek (1933); Psikoloji Din (1938); Kişiliğin Tamlanması (1939) ve Mitoloji Bilimi Üzerine Tezler (1949).

Yazar **Robert A. Johnson**, ABD'li tanınmış bir Jungcu Psikanalist ve okutmandır. California'da, San Diego'da özel muayenehanesi vardır. İsviçre'deki Jung Enstitüsü'nde ve Hindistan'daki Srî Aurobindo Ashram'da öğrenim görmüştür.

GÜL YAYINLARI

ÖNSÖZ

Kadınlar erkekleri zannettikleri kadar iyi tanımazlar. Yüzyıllar boyunca erkeklere uyum sağlama tekniğinde hatırı sayılır hünerler edindiler ama, bu onları tanıdıkları anlamına gelmez. Erkek çocukların erkekliğe geçiş sürecinde yüzlemek zorunda oldukları karmaşık çaba hakkında hiç bir fikri bulunmayan kadınlar, çoğunlukla, yaşamın erkekler için —kendi yazgılarına oranla— daha kolay olduğu kuruntusuna kapılırlar. Bir erkek çocuğun, yaşama başladığı andan beri alışkın bulunduğu vazgeçilmez besleyici ve büyütücüsünden, yani annesinden, kendini koparıp ayırmak ve ondan örneklemeyle ya da eğitimle öğrenemeyeceği bir yaşam tarzından kendi başına deneyim kazanabilmek uğruna alması gereken uzun ve çetin yol konusunda, kadınlar bilgi sahibi değillerdir. Bir kızın, annesine benzemeye

çalışmakla kolayca aşabileceği geçiş döneminde, erkek çocuk, annesinden farklı olmayı öğrenmek, ama aynı zamanda o farkın bir tür karşıtlık ya da korkuya dönüşüp bozulmamasına dikkat etmek zorundadır. Ne yazık ki çağdaş batı kültürünün koşulları sıklıkla, böylesi üzücü bozulmaların ve bahtsız toplumsal sonuçların ortaya çıkmasını kolaylaştırmaktadır.

Jungcu görüşün kadınla erkek arasında süregelen çekişmeyi uzlaştırmada bu denli olumlu etki yapmasının nedeni, tükenmeyen sorunların tam özüne yönelen yaklaşımıdır. Cinsler arasında devam eden çatışmayı açıklamada eski mitlerin (bu örnekte Parsifal'ın) yardımıyla ve çok basit bir yöntemle çalışan Johnson, özellikle başarılı olmuştur.

Konu üzerinde daha önceden bilgi edinmemiş bir okur, ortaçağ'dan kalma bir mit'i çağdaş bilimsel terimlerle açıklama amacını güden bir kitabın bilgiçlik taslayacağını ve sıkıcı olacağını sanabilir. Ama gerçek bu değildir. Johnson'un yazım stili akılcı ve dostçadır. Yaklaşımını anlatabilmek için yorumlaması gereken Jung ilkelerini konunun içeriğine rahatlıkla katabilmiştir. Yapıtta kurgusal nitelikli bir kuşku havası sezilecektir ve inanıyorum ki, okurların çoğu, bir kez başladıktan sonra, kitabı bitirmeden ellerinden bırakamayacaklardır. Yapıt, tekrar tekrar okunmaya değer bulunacak ve her

okunuşunda, içeriğindeki yeni kavramlar keşfedilecektir.

Kısacası, bu kitabı herkese tavsiye ediyorum. Onu hem öğretici ve eğitici; hem eğlendirici, fikir uyandırıcı ve gizemli; hem de şiirsel bulacaksınız. Erkek okurlar bu kitaptan, hiç kuşkusuz kendileri hakkında çok şey öğrenecekler, kadın okurlar ise —özel-likle erkekleri düşman görmeye koşullandırılmış olanlar— onu gerçek anlamda aydınlatıcı bulacaklardır.

RUTH TIFFANY BARNHOUSE, M.D., TH.M.
Harvard Üniversitesi Psikiyatri Asistanı.

MİTOLOJİ ve TANRI HAKKINDA BİLDİKLERİMİZ

Kutsal Kap (Holy Grail)(*) Öyküsünün Tanıtımı

İlkel insanların gözünde mitoloji kutsaldı. Bir bakıma mitler, ilkel insanların ruhlarını kapsıyordu. Yaşamları, mitleri tarafından özenle korunuyordu ve Amerikalı Kızılderililer örneğinde görüldüğü gibi, mitolojilerinin ölümü, hem yaşamlarının hem de ruhlarının sonu oldu.

Günümüzde insanların çoğu **mit** sözcüğünü **yalan** ve **kuruntu** ile eşanlamlı sayıyor. Bunun nedeni, mitlerin, çağdaş bilimle çok daha iyi açıklanabilen doğal oluşum ve görüngüleri izah edebilmek amacıyla eski insanlar tarafından uydurulmuş çocuksu masallar olduğu yönündeki yanlış kanıdır. Oysa bugün bazı psi-

(*) Kutsal Kap (Holy Grail), Hz. İsa'nın son akşam yemeğinde kullandığı söylenen metal aş veya su kabı.

kolog ve antropologlar, mitleri değişik bir ışık altında görmemize ve mitolojinin insan ruhunda oluşan temel psikolojik ve tinsel gelişmeleri yansıttığını anlamamıza yardım ediyorlar. Özellikle C.G. Jung, **kolektif bilinçaltı** kuramıyla, mitlerin: " bilinçaltından kendiliğinden ortaya çıkan psikolojik ve tinsel gerçeklerin kavrama güçleri" oldukları belirledi. Jung'a göre mitler, öykü kılığına sokulmuş "temel örnekler", yani evrensel kapsamda geçerliliğe sahip yaşam kalıplarıdır ve bu nedenle de herkes için anlam taşırlar.

Bir mitin genel olarak bütün insanlıkla ilişki derecesi, bir düşün özel olarak onu gören bireyle yakınlığı kadardır. Bir düşün onu gören bireye kendisi hakkında önemli bir gerçeği işaret etmesi gibi, bir mit de bütün insanları ilgilendiren önemli bir psikolojik gerçeğin göstergesidir. Gördüğü bir düşü anlamlandırabilen kişi, öz "kendi"sini daha iyi tanır. Bir mitin saklı anlamını kavrayabilen birey de, yaşamın hepimizden yanıt istediği evrensel ve tinsel sorularla ilişki kurar.

Batılı insanın bütün mitleri arasında Kutsal Kap (Holy Grail) öyküsü, belki de en özgünüdür. Her şeyden önce Kutsal Kap miti, bütün mitlerin en yenisidir, yani öteki mitlerin hepsinden daha sonra ortaya çıkmıştır. Hem Avrupalı'nın eski putperestlik döneminden hem de Hıristiyanlık'tan anatemalar almış bulunan öykü, 12. ve 13. yy'lar

da biçimlenmiştir. Kutsal Kap mitinin birbirinden farklı anlatımları, hemen hemen aynı dönem içinde, Fransa'da, İngiltere'de, Galler'de, Almanya'da ve öteki Avrupa ülkelerinde gizli bir yeraltı yaşamının birdenbire gün ışığına çıkıvermesi gibi çok kısa bir zamanda yayılmıştır. İçeriğindeki Hıristiyan nitelik, başlangıcının yeniliği ve kaynağının bütün Avrupa toprakları olması, bu miti özellikle çağdaş Batılı erkeğin ruhsal durumu açısından anlamlı kılmaktadır. Elinizdeki bu kitap, temelde, Robert A. Johnson'un 1969 bahar ayları boyunca San Diego'daki Piskoposluk Kilisesi'nde Kutsal Kap'la ilgili olarak verdiği bir dizi konferansa dayanır. Yapıt, Kutsal Kap mitini Jungcu psikolojiye uygun bir görüşle incelemektedir. Bu nedenle, Jungcu psikolojinin bazı en önemli özelliklerini özetlemek yararlı olacaktır.

Jung psikolojisinin temel düşüncelerinden biri, bireyoluş kavramıdır. Bireyoluş, bir kişinin zamanla giderek gelişip Tanrı'nın istediği özelliklerde bir birey olmasına kadar, yaşamı boyunca geçirdiği süreçtir. Bireyoluş, kişinin aşamalarla kendi bilincini genişletmesini ve kapasitesi büyüyen bilincin, kendi bütününü yansıtabilmesini gerektirir. Ego, bilincin merkezi sayılır. Her birimizin içimizdeki "ben", bilinçli olarak tanınmamızı sağlayan parçamızdır. Kişiliğin bütününe "kendi' (nefs) adı verilir. "Kendi"miz, başlangıcımızdan itibaren içimizde bulunur ve ya-

şamımız boyunca, egomuz aracılığıyla tanınmak ve anlatılmak isteyen gizli kişiliğimizdir.

Bireyoluş süreci, bireyi çok karmaşık psikolojik ve tinsel sorunlarla yüz yüze getirir. Bu çetin sorunlardan biri, kendi benliğimizin karanlık, istenmeyen ve tehlikeli yanı olan gölgeyle uzlaşma zorunluluğumuzdur. Bu gölge, bilinçli davranışlarımız ve ideallerimizle sürekli bir çekişme içindedir, ama bütün olabilmemiz için, bir yolunu bulup onunla uzlaşmamız gerekir. Gölge kişiliğin dışlanması, kişiliğin yapısında bölünmeye ve bilinçle bilinçaltı arasında bir düşmanlık durumunu oluşmasına yol açar. Gölge kişiliği kabullenmek ve onunla bütünleşmek, her zaman güç ve acılıdır, ama sonuçta, başka türlü erişilmesi mümkün olmayan bir denge ve birlik sağlar.

Daha da güç olanı, bir erkeğin kendi benliğinde var olan bilinçaltı dişi öğeyi, kadının da kendi benliğindeki bilinçaltı erkek öğeyi kabullenmesidir. Jung'un psikolojiye en önemli katkılarından biri, her insanın çift eşeyli olduğunun, yani hem erkek hem de dişi öğelere sahip bulunduğunu kanıtlama-sıdır (*). Ama bir erkek genel olarak kendini erkek yanıyla tanıtır, dişilik yanını astar gibi içine

---

(*) Burada, insan hücresinde 23 çift kromozom bulunduğu, kadınlarda bunların hepsinin eş, erkeklerde ise 22'sinin eş, sadece 23'üncü çift kromozomun birbirinden farklı olduğu hatırlanmalıdır.

giyinir. Kadın ise bunun tersini yapar. Jung, erkeğin içinde saklı bulunan kadını "anima", kadının içindeki erkeği de "animus" diye adlandırır. (*)

Erkek, bünyesinde bir kadın öğeye yer vermede çok büyük güçlüklerle karşılaşır. Eğer bunu başaramazsa, içindeki "kendi"nin tüm gizine erişmeyi umamaz. Geçmişte, Kutsal Kap mitinin yayılışı, erkeğin içindeki kadınsı öğenin yeni bir yolla bilince erişmesi çağına rastlar. Mit, herşeyden önce, bir erkeğin kendi bünyesindeki kadınsı öğeyle bağıntı kurmak ve onu bilinçli olarak kabullenmek çabasının önemi ve güçlüğü üzerinde durur. Bu nedenle Kutsal Kap masalı herşeyden önce, bir erkeğin ruhunda birey oluşun nasıl cereyan ettiğini anlatır.

Bu kitabı okuyan erkekler olayların gelişmesini izlerken, kendi ruhsal yaşamlarının önemli dönüm noktalarını anımsayabilirler. Bir arada yaşamak zorunda oldukları erkeklerin hayatlarındaki en etkin değişiklikleri anlamalarına yardım edeceğinden, kadın okurlarında Kutsal Kap öyküsüne ilgi duymaları beklenir.

Bir üçüncü sorun daha vardır: Bireyin "kendi"ni yüzeye çıkarma çabası, geleneksel Hıristiyan bilincinde özel bir engelle karşılaşır. Hristiyan bilinci,yüzyıllardan beri,

---

(*) Anima ve Animus, İ.Ö. 1. yy'da yaşayan Lucretius'a göre, insan ruhunu oluşturan iki tür atomun adlarıdır. Jung, bu adları ayrı anlamda kullandı.

kusursuzluğa erişmek, noksansız, lekesiz bir yaşam sürmek emelindedir. İncil'in özüne aykırı olarak biz Hıristiyanlara, Tanrı'nın törel ya da psikolojik bozukluklarımıza ya da bilgisizliğimize karşı sabırlı olmayacağı öğretilegelmiştir. St. Paul, bu yanlış yönlendirmenin baş sorumlusudur (*). Çünkü her zaman ve her yerde, Hıristiyanların temiz, lekesiz ve kutsal olmaları gerektiğini ve Tanrı'nın karşısına her türlü öfkeden, kinden ve şehvetten arınmış olarak çıkmak zorunda bulunduklarını vaaz etmiştir.

Oysa bireyoluş psikolojisi göstermiştir ki, bütünleşme yönündeki gelişmenin amacı kusursuzluk değil, fakat sadece kendi tamlığına erişmektir. Bütünleşmiş kişi hiç bir zaman lekesiz, suçsuz ya da tertemiz değildir; sadece bütün "kendi" yönlerini –açıklanamayacak bir biçimde-birleştirmiş, tamlaşmış bir kişidir. Birbirine ters iki öğeden meydana gelen "kendi" (nefs), akılcı yoldan anlaşılamaz ve kavranamaz. Yaşam, sadece şu ya da sadece bu değildir, aynı zamanda hem şu hem de bu'dur. Ve tamlaşma, sözün gelişi, sadece Tanrı'nın bildiği bir sırdır. Ego, birleşim olayını yaşar, fakat ne olduğunu hiçbir za-

---

(*) Saint Paul (Aziz Pavlos), İncil'deki Matta, Markos, Luka ve Yohanna'ya göre Hz.İsa'nın yaşamı öyküleri dışında kalan bölümlerin büyük kısmının yazarıdır. Hristiyanlığın en ateşli yayıcısı sayılır. İ.S.62 ya da 64'te Romalılar tarafından idam edilmiştir.

man anlayamaz. Hıristiyan diliyle söylemek gerekirse: Bizler ancak Tanrı'nın lütfu sayesinde tamlaşırız. Öte yandan, bütünleşecek olan kişinin- Hıristiyanlıkta olduğu gibizahmetli bir hac yolculuğu yapması ya da bireyoluş kuramı gereğince, çoğu zaman keşfetmekten acı duyacağı sonuçları göze alarak "kendi"ni araması ve tamamlaması gerekir. İşte, Kutsal Kap mitinin temel teması; aynı zamanda hem Tanrı'nın bir armağanı hem de erkeğin çektiği çilenin bir ürünü olan tamlaşmanın, yani bireyoluşun gizidir.

Bu kitap, okuyanları aynı konuda daha çok bilgi edinmeye yöneltecektir. Kitabın sonuna eklenen kaynak eserler, bu gereksinmeye karşılık verebilir. Kutsal Kap konusunda psikolojik kökenli ve daha ayrıntılı bilgi arayan okurlara G.P.Putnam's Sons tarafından 1970'te Carl Gustav Jung Foundation for Analyticalm Psychology hesabına yayımlanan Emm Jung'un **The Grail Gegend** adlı kitabını öneririz. Okur, Mrs. Jung ile Dr.Marie Louise von Franz'ın Kutsal Kap üzerine yazdıklarını yeterli bulacaktır. Bununla beraber, erkek psikoloijisinin derinlerine inme becerisi bakımından, elinizdeki kitabın yerini başka hiçbir eser tutamaz.

Robert A.Johnson'un konferanslarına gösterdikleri kolaylık ve destek için St.Paul Kilisesi personeline, konferansları teypten yazılı metne uyarlayan Glenda Taylor'a,

öykünün özetini çıkaran margaret Brown'a ve müsveddeleri yayıma hazırlayan sekreterlerim Gertrude Gridlay'le Eleanor Garner'a teşekkür borçluyuz

Artık konuya girebiliriz.

JOHN A.SANFORD
St.Paul's Episcopal Church
San Diego, California

BİRİNCİ BÖLÜM

Tarihte yeni bir dönem başladığında, çoğu zaman, o dönemle ilgili bir mit te ortaya çıkar. Mit, o dönem içinde olacakların bir ön habercisi gibidir ve çağın psikolojik öğeleriyle uyum sağlayabilmek için bilgece öğütler içerir.

Parsifal'ın Kutsal Kap'ı araması ile ilgili mitte de, bizim çağımızda gereksinme duyacağımız tinsel reçete vardır. Kutsal Kap miti 12.yy'da yayılmaya başlamıştır. Birçok kişiler çağımızın da yaklaşık olarak o yıllarda başladığına, yani bugünkü yaşamımızı yönlendiren fikirlerimizin, tutum ve kavramlarımızın Kutsal Kap miti ile birlikte biçimlendiğine inanır.

12. 13. ve 14. yy'larda Kutsal Kap öyküsü çok iyi biliniyordu ve bütün Avrupa ülkelerinde yankılanıyordu. Mitin Fransızca versiyonu ötekilerin hepsinden daha eskiydi ve Chretien de Troyes'in (*) bir şiirinden yararlanılarak yazılmıştı. (Kitabın ekinde

(*) Chrétien de Troyes 11.yy son yarısında yaşamış, daha çok Kral Arthur efsanesi üzerine eserler vermiş Fransız destan şairi.

Fransız Kutsal Kap mitinin bir özeti sunulmuştur.) Almancası, Wolfram von Eschenbach tarafından yazılmıştı. Le Morte D'Arthur adıyla İngiltere'de yayılanı ise büyük ölçüde ayrıntılarla donatılmıştı ve 14.yy'da tamamlanmıştı. Bu uyarlamanın anlatımı çok çarpışıktır ve o kadar çok yorum içerir ki, mitin özündeki kendiliğinden ortaya çıkmış psikolojik gerçeğin bir bölümü kaybolmuştur. Daha basit ve daha dolambaçsız olan Fransızca uyarlama, bilinçaltına daha yakındır ve bu nedenle de bizim amacımıza daha uygundur.

Unutmamak gerekir ki, bir mit yaşayan bir nesnedir ve her bireyin içinde yer alır. Eğer onun, içinizde örülüp biçimlendiğini farkedebilirseniz, mitin katkısız ve gerçek özünü elde edebilirsiniz. Kutsal Kap mitinden ya da başka herhangi bir mitten alabileceğiniz en değerli ürün, onun kendi psikolojik yapınız çerçevesinde ne denli canlı olduğunu görme olanağıdır.

Kutsal Kap miti erkek psikolojisini anlatır. Öyküde olup bitenlerin hepsini erkeğin birer özelliği olarak düşünmeliyiz. Miti incelerken bir dizi göz kamaştırıcı güzellikte genç kızla da uğraşacağız, ama onları da erkek ruhunun parçaları olarak kabul edeceğiz. Kutsal Kap mitine kadınlar da ilgi duyacaklar. Çünkü her kadın, yaşamı boyunca, erkek denen o egzotik yaratıklardan en az biri ile –bir baba, bir eş ya da bir oğulla– uğraşmak zo-

rundadır. Mitolojik erkek Parsifal'ın ve onun kendi iç dünyasında yaşattığı güzel kızların başlarından geçen inanılmaz olaylardan, erkek ve kadın bütün okurların yararlanacağını umuyorum.

Öykümüz, başı dertte olan Grail kalesinde başlar. Kalenin hükümdarı olan Fisher King (Balıkçı Kral) yaralanmıştır. Yarası öyle ağırdır ki, yaşamayacaktır, ama ölmeye de gücü yetmez. İnler, haykırır, sürekli olarak acı çeker. Kralın bütün ülkesi de harabeye dönmüştür. Sığırlar üremez, tahıl yetişmez, şövalyeler öldürülür, çocuklar öksüz kalır ve genç kızlar ağlar. Her yerde üzüntü ve yas vardır. Bütün bunların nedeni, Fisher King'in yaralanmasıdır.

Bir ülkenin refah ve huzurunun, kralın erkeklik, mertlik ve güçlüğüne bağlı olduğu inancı, özellikle ilkel halklar arasında yaygındı. Bugün bile, dünyamızın bazı ilkel bölgelerinde, artık çocuk yapamayan krallar öldürülmektedir. Çünkü ilkel insanlar, zayıf ya da gücünü yitirmiş kralların yönettiği ülkelerin zenginleşip gelişemeyeceğini sanırlar. Bu duruma düşen krallar törenle, bazen yavaş yavaş ve korkunç yöntemlerle öldürülürler.

Grail kalesi de, kralının yaralanması yüzünden zor günler yaşamaktadır. Mite göre yaralanma olayı şöyle cereyan eder: Yıllarca önce, daha ergenlik çağına erişmeden, Fisher King ormanda dolaşırken bir kamp yerine varır. Kamp yerinde hiç kimse yoktur, ama

bir kenarda yanan ateşin üstünde, şişe geçirilmiş bir salmon balığı kızarmaktadır. Çocuk kral, yaşının gereği bir saflıkla, balıktan bir parça koparıp yemek ister. Çünkü çok acıkmıştır. Ama parmakları fena halde yanar. Balığı yere düşürür ve duyduğu acıyı azaltmak umuduyla parmaklarını ağzına sokar. Kopardığı balık parçasını yere attığı halde, parmaklarına bulaşan salmon balığının tadını alır. Ne varki, çok kötü yaralanmıştır. O günden sonra çocuğa, bir balık tarafından yaralandığı için, Fisher King (Balıkçı Kral) adı takılır.

Bu garip olaylar dizisindeki simgeciliğe bir göz atmakta yarar var. Öyküde, erkek psikolojisinin ilk gerçeğiyle yüz yüze geliyoruz. Salmon balığı, İsa'nın birçok simgesinden biridir. Ergenlik çağının başlarına yeni varmış bulunan bir çocuk, kendi içindeki İsa yaratılışında bir nesneye dokunuyor. Dokunma olayı çok kısa sürdüğünden, çocuk sadece yaralanmıştır ve balığı hemen elinden atmıştır. Ama bir kez balıklı parmağını ağzına götürünce, salmon tadını algılamıştır. Bu tadı artık hiç unutmayacaktır. Erkeğin ruhsal yaralarından çoğu, kendi içindeki İsa yaratılışına, yani bireyoluş sürecine, zamanından önce dokunmasından kaynaklanır. Yeterli olgunluğa ermemiş olduğundan işin sonunu getiremez, karşılaştığı durumla başa çıkamaz ve o dokunmayla ya-

ralanır.

Her erkek bir Fisher King'dir. Her erkek çocuk, farkında olmadan, başa çıkamayacağı kadar büyük bir işe kalkışır, bir süre girişimini sürdürür, sonunu getiremeyeceğini anlayınca da yıkılır. Yaralanmıştır. Canı çok yanmaktadır, ya da çok üzgündür. Kendi kendini iyileştirmeye çalışır, ya da yarasını yalar. Elinden geleni yapmış kendi salmonuna dokunmuş –ya da bireyoluş sürecine girmeyi denemiş– ama sonuçta başarısız olmuştur. Yüreği burkulur. Ergenlik çağına gelmiş genç bir erkeği tanımanız gerekince, onun bir Fisher King yarası olduğunu akılda tutmalısınız. Çünkü her erkek çocuğun bir Fisher King yarası vardır. Kilise dilinde **felix culpa**, yani mutlu yanlışlık denilen mutlu yaralanma budur.

Genç bir erkeğin dünyanın sadece eğlence ve mutluluktan ibaret olmadığını farketmesi, bu gelişimi gözleyene acı verir. Onun çocuksu güzelliğinin, çocuksu inanç ve iyimserliklerinin yavaş yavaş kaybolmasını görmek, gerçekten üzücüdür. Ne var ki, çocuğun bu geçiş sürecini yaşamasından kaçınılamaz. Eğer Tanrı tarafından Cennet Bahçesi'nden atılmış olmasaydık, cennetsi Kudüs kurulamazdı (*). Katolik aşayi Rabbani'sinde, Kutsal Cumartesi duasında "Oh,

(*) Hıristiyan inancına göre Kudüs, cennetsi (semavi) bir beldedir. Orada bal ve süt ırmakları vardır. Yöre, dünyanın en verimli toprağıdır. Kutsal Makber Kilisesi'nde her yıl Paskalya'da, mumlar insan eli değmeden, kendiliğinden yanar.

bu denli yüce bir kafarete (arınmaya) yol açan kutsal düşüş," diye okunan bir bölüm vardır.

Fisher King yarası belirli bir olay, bir haksızlık, örneğin kişiyle işlemediği bir suçun eklenmesi yüzünden oluşabilir. Jung'un özyaşam öyküsünden bir olayı anımsıyorum: Bir profesör, Jung'la sınıf arkadaşlarının ev ödevi kâğıtlarından kazandıkları notları açıklarken, Jung'un derecesini en sona bırakır ve "Elimde, ötekilerin hepsinden daha başarılı bir ev ödevi var, ama bir kitaptan kopya edildiği açıkça belli, "der". Eğer hangi kitabın kullanıldığını bulursam, bu ödevi yapanı okuldan attıracağım." Oysa Jung, çok çalışmış ve ödevi kendisi hazırlamıştır. Bu olaydan sonra genç Jung, hem o profösöre hem de okulun yöntemlerine güvenini yitirir. Jung, Fisher King yarasını bu olayda almıştır.

Geleneklere göre bir erkeğin psikolojik gelişmesinde üç gizli aşama vardır: Kişi önce çocukluğun bilinçaltı kusursuzluğundan ortayaşın bilinçli kusurluluğuna, daha sonra da yaşlılığın bilinçli kusursuzluğuna geçer. Yani kişi önce iç dünyası ile dış dünyasının birleşmiş olduğu günahsız bütünlükten iç ve dış dünyalarının ayrılıp farklılaştığı ve yaşamında bir ikilik (düalite) hissettiği döneme, oradan da –umulur ki– bilinçli bir çaba harcayarak iç ve dış dünyalarını uzlaştırabildiği, uyumlu bir bütünlüğe erişe-

bildiği son aşamaya varır.

Şimdi, çocuğun birinci aşamadan ikinciye geçişi üzerinde konuşuyoruz. İkinci aşamayı tamamlamamış birinin son aşama hakkında konuşmaya bile hakkı yoktur. Bir kişinin, evrenin iki ayrı bölümden meydana geldiğini farketmesinden önce o iki bölümün birbirini tamamladığından söz etmesi boşunadır. Her türlü zihinsel akrobatiği uygulayarak evrende var olan her şeyin tek kökenden kaynaklandığını öne sürebiliriz ve gerçeğin ta kendisini ifade etmiş oluruz (*), ama iç ve dış dünyaları birbirinden ayırdetmeyi başarıncaya dek, böylesi isabetli yargıları sürdürme şansımız yoktur. Yani aslında Cennet Bahçesi ile Kudüs aynı yerdir, ama Kudüs'e varabilmemiz için önce Cennet Bahçesi'nden dışarı çıkmamız gerekir.

Fisher King yarası, sıklıkla, erkek çocuğun çevresiyle ilişkilerini alt-üst eder. Çocuk, bireyoluşa ilk adımını atınca, yani Kutsal Kap mitindeki örneğe göre salmon balığına do-

---

(*) ABD'de gezegen Araştırmaları Laboratuvarı Başyöneticisi ve Cornell Üniversitesi Uzay Bilimleri-Astronomi Profesörü, Dr.Carl Sagan'ın TV'de dizi halinde de yayımlanan **Kozmos** adlı kitabında (IX. Bölüm, Yıldızların Yaşam Süreleri) Kuarks kuramından söz ediliyor ve atomun çekirdek-altı yapısı konusundaki araştırmaların çağdaş bilimin en önemli uğraşı olduğu anlatılıyor. Sagan ayrıca, bütün elementlerin sadece proton-nötron ve elektron sayıları bakımından birbirlerinden farklı olduğunu, yani maddenin temel yapısının her element için aynı (kuarklar) olması gerektiğini savunuyor. Bu durumda kuark, ya da kuarkın ana maddesi, evrende var olan herşeyin kökenidir.

kununca, bir kişilik kazanmaya başlar. Ama bireyoluş süreci devam etmektedir. Çocuk gerçi sıradan bir ortaklık içindeki yerinden biraz uzaklaşmıştır. Artık sürünün içindeki herhangi bir koyun değildir; başka insanlarla ve yaşamla o zamana kadar sürdürmüş olduğu ortak ilişkiler bozulmuştur, ama tam bir kopma yoktur. Çocuk henüz, çevresiyle ve yaşamla kendine özgü bir yakınlık kuramamıştır. Çocukluğunun gönül rahatlığını yitirmiş, üstelik büyüdüğünü de kanıtlayamamıştır. Ne çocuktur, ne de erkek. Çevresiyle iletişim kuramaz. Bu durumun toplumbilimde ve psikolojideki adı yabancılaşmaktır. Bizler, yabancılaşmış bir halkız. Kendi varlığımızdan haberdarız, ama yalnızız. Hepimizde iyileşmez Fisher King yarası var.

Tipik bir çağdaş romanı okuyunca görürsünüz ki, baştan sona kadar konu, insanların toplumdan kopmuşluğu, yitmişliği, yalnızlığı ve yabancılaşmışlığı üzerinde dolanıp durur. Herbirimiz birer Fisher King olduğumuzdan, birbirimize yabancılaşmamız günümüzün en ilginç roman konusu haline gelmiştir. Uzaklara gitmeye ne gerek var? Bir sokak boyunca yürüyün ve insanların yüzlerine bakın. Hepsinde Fisher King izleri göreceksiniz. Hepimiz yaralıyız ve yaralı olduğumuz yüzlerimizden belli.

Kutsal Kap miti, Fisher King'in bacağından da yaralı olduğunu anlatır. Tevrat'tan hatırlayacağınız gibi, melekle güreşen

Yakup ta bacağından yaralanmıştır. Bacaktaki yara, cinsel rahatsızlığın simgesidir. Kutsal Kap mitinin açık sözlü bir versiyonunda, Fisher King'in okla da yaralanmış olduğundan söz edilir. Ok, kralın iki husyesini de delmiştir. Bunun basit bir cinsel yara olduğunu sanmak yanlıştır. Yaralanan, kralın erkekliği, çoğalma ve yaratma gücüdür. Fisher King'in ülkesinde her şeyin ters gitmesinin nedeni, kralın çoğalma gücünü yitirmiş bulunmasıdır. Yeryüzünde, elinden birşey gelmediği için bir kenarda durup ta kocasının Fisher King yarasından çektiği şiddetli acıları izlemek zorunda kalmamış bir kadın bulunacağını sanmıyorum. Belki kadın, hatta kocasından da önce, onda derin acılara neden olan saplantılı bir noksanlığın, bir tür incinmişliğin başladığını farketmiştir. Böyle bir yarası olan bir erkek iyileşmek ve günlerdir, haftalardır yakasını bırakmayan çaresizlikten kurtulmak amacıyla, çoğu zaman budalaca davranışlara itilir. Kendi dışında, bilinçaltı bir çözüm yolu arar.

İşinden yakınır. Arabasını yeniler. Hatta bazen eşini değiştirir. Bütün bunlar, Fisher King yarasını iyileştirmek uğruna girişilen bilinçaltı çırpınmalardır.

Mitteki Fisher King bir yedyede yatar. Bir yerden başka bir yere gitmesi gerekince sedyeyle taşınır. İnler, yakınır, haykırır, şiddetli acılarla kıvranır. Yalnız ve yalnız, balık tut-

tuğu zamanlar mutludur. Mit'in bu satırlarını yüzeysel biçimiyle anlamlandırmak, yani erkeğin yarasını iyileştirmenin tek yolunun balığa gitmek olduğunu düşünmek yanlıştır. Aslında balık tutma, ergenliğe giriş döneminde kalkıştığı bireyoluş deneyiminin bilincine varmak amacıyla gösterdiği çabanın bir simgesidir. Bir erkek bilinçaltıyla yeniden ilişki kurabilirse, bundan çok yararlanır. Çünkü tam anlamıyla iyileşmesi ancak, çocukluğunda –zamanı gelmeden– içine atılmış olduğu sürecin sonuna varmasıyla mümkün olacaktır.

Fisher King'in kalesine Grail, yani Kutsal Kap adı; İsa'nın Son Akşam Yemeği'nde kullanmış olduğu kabın o kalede saklanması nedeniyle verilmiştir. Ama mit, Fisher King'in o kaba dokunamadığını anlatır. Kutsal Kap kaledeydir ve eğer Fisher King o kapla beslenebilse iyileşecektir, ama yaralı olduğundan kaba dokunamaz.

Kaç kez kadınlar kocalarına"Sahip bulunduğun güzel şeylere bir bak... Şimdiye kadar denediklerinin hepsinden iyi bir işin var. Gelirimiz, her zamankinden daha yüksek. İki otomobilimiz var. Her hafta iki, hatta bazen üç gün tatil yapıyoruz. Neden mutlu değilsin?" diye sormuştur. Kutsal Kap elinin erişeceği yerde olduğu halde Fisher king neden ona dokunup ta yarasından kurtulamıyordu?

Erkek, karısına açılıp derdini anlatamaz.

"Mutlu değilim, çünkü ben bir Fisher King'im. Mutluluğa el süremem," diyemez.

Mutluluğa o denli yakın olmak, ama yine de mutlu olamamak, erkeği daha da çok incitir. İstediği her şeye sahiptir, ama bu, onun Fisher King illetinden kurtulmasına yetmez. Çünkü zaten rahatsızlığı, elinin altındaki güzel şeylerden ve mutluluktan yararlanma yeteneğinin olmamasından ibarettir.

Metnin devamı şöyle: Saray soytarısı (ki her iyi sarayda bir soytarı bulunur), çok önceleri bir kehanette bulunmuştur. Saraya tam anlamıyla günahsız ve budala bir genç gelince, Fisher King'in yaraları iyileşecektir. Bu tür gaipten haber vermeler Ortaçağ saraylarında olağandı. Günahsız ve budala bir gencin bir derde çare olacağı düşüncesi hiç kimseyi rahatsız etmezdi. Bu yüzden, krallığın bütün halkı, dört gözle, tam anlamıyla günahsız ve budala bir gencin gelmesini bekliyordu.

Bununla mit bize, bir erkeğin Fisher King yarasından ancak kendi saflık ve deneyimsizliğiyle kurtulabileceğini söylemek istiyor. Yani erkeğin iyileşmesi, kendi bünyesinde, yaralandığı yaşa ve zihinsel duruma uygun bir yön bulmasına bağlıdır.

Bu arada Mit, Fisher King'in neden kendi kendini iyileştiremediğini ve balık tutarken mutlu olduğu halde, bunun iyileşmesini neden etkilemediğini de anlatmış oluyor. Çünkü bir erkeğin iyileşmesi için; kendinde var olan, herşeyden farklı bir yönünün bilinç

düzeyine yükselmesine ve benliğinde değişiklik yapmasına izin vermesi gereklidir. Eski Fisher King bilincinde kaldığı sürece, ne yaparsa yapsın, yarası iyileşmeyecektir. Kurtulması, bilinç altındaki genç, günahsız ve budala yönünün bilince çıkmasına bağlıdır.

Muayene odamda, kendilerine garip ya da zor gelen bir şey yapmalarını önerdiğim bazı erkek hastalarım bana bağırırlar: "Ne sanıyorsunuz beni? Budala mıyım ben?" Ben de karşılık veririm: "Eh, birazcık budala olsanız, daha kolay iyileşirdiniz."

Bu inançta olmamın bir nedeni vardır. Çoğu zaman erkeğin içindeki safça ya da budalaca bir şey onun iyileşmesine yardım eder. Erkek bunu kabullenmeli, kendi içindeki gençliği, çocukluğu, saflığı ya da budalalığı arayıp bulacak kadar alçak gönüllü olmalıdır ki, Fisher King yarası iyileşmeye başlasın.

İKİNCİ BÖLÜM

Sonraki bölümde mit, Fisher King'i ve yarasını bırakıp adsız bir erkek çocuktan söz etmeye başlar. (Her ne kadar bu çocuk ancak öykünün sonlarında bir ad sahibi olacaksa da, biz ona şimdiden Parsifal diyebiliriz. Parsifal, "günahsız budala" demektir.) Çocuk, Galler'de doğmuştur. O çağda Galler, dış dünyanın en uzak bölgelerinden biri sayılırdı. Kutsal kitaptaki bir yorumda "Nasıra'dan iyi bir şey çıkar mı?" dendiğini hatırlayalım. Anlaşılan eskiden Nasıra (*) ve Galler gibi yerler, kamu değerlendirmesinde en alt sıralarda yer almaktaydı. Bu nedenle, hiç kuşkusuz, mit kahramanının da Galler'den gelmesi gerekiyordu. Çünkü kahramanlar -kişisel nitelikleri dışında- genellikle en beklenmeyen yörelerden çıkarlar.

Kurtuluşu için kendi içindeki Parsifal'a gereksinme duyması, Fisher King'in gururuna dokunur. Bir bakıma bu, Kutsal Kitap'taki

(*) Nasıra (Nazareth), Hz. isa'nın doğum yeridir ve Kudüs'ten yaklaşık 70 Km uzakta, kuzeyde, küçük bir kasabadır. Hz. İsa'ya Nasıralı İsa derlerdi. Hristiyanlık, birçok doğu ülkelerinde " Nasranilik " diye bilinir.

"Küçük bir çocuk gibi olmazsan Cennet Krallığı'na giremezsin," yolundaki uyarıyı anımsatır. Eğer kendi yaratılışı içinde -ama bilinçaltında- bulunan Parsifal'a güvenmeyi öğrenemezse, Fisher King hiç bir zaman iyileşemeyecektir. Böyle bir koşul, her erkeğe ağır gelir. Erkeklik gururu yerle bir olur.

Jung, böyle bir güçlükle karşılaşmıştı. Freud'le Jung arasındaki uzlaşmazlık, bilinçaltının doğal yapısı konusunda ortaya çıkmıştı. Freud'e göre bilinçaltı, kişinin yaşamında değer vermediği şeylerin, bir takım önemsiz nesneler yığını halinde bilinç düzeyinin altına itilmesiyle oluşuyordu. Oysa Jung, bilinçaltının aynı zamanda hem bir değer gösterge tablosu hem de içinden yaratıcılığın fışkırdığı bir çeşit artezyen kuyusu olduğuna inanıyordu. Freud, asistanının kendi fikrinde ısrar etmesini kabul edemedi ve bu yüzden usta ile çırak, birlikte çalışmaya son verdiler. Henüz deneyimsiz ve üne kavuşmamış bulunan Jung için bu ayrılık ürkütücü ve çetindi.

Çaresiz, genç psikanalist evine döndü (*) ve bilinçaltının her türlü yaratıcılığın kay-

(*) Carl Gustav Jung, Freud psikolojisine aykırı düşünen ruhbilimcilerin en ünlüsüdür. Aynı zamanda büyük bir ruh hastalıkları uzmanıdır. 1875-1961 arasında yaşadı. Elli kadar kitabı ve çok sayıda makalesi yayımlandı. Kolektif ya da toplumsal bilinçaltı kuramı ile, bilinçaltının psikonevrozların ortaya çıkmasında ve tedavisinde oynadığı önemli rolü savundu. Ruhbilim alanında son derece önemli birçok bulguları vardır. Modern Ruhbilimde Bilinçaltı Sorunu; Mitolojinin Bilimsel İncelemesi gibi yapıtları ünlüdür.

nağı olduğu inancına güvenerek, kendi kendini odasına kilitledi. Bilinçaltını beklemeye başladı. Çok geçmeden, umduğuna kavuştu. Yere oturup çocukça oyunlar oynuyordu. Bu oyunlarla, çocukluktaki düşlerini anımsıyordu. Daha sonra, oyunları bir çeşit eriş-kinliğe erişti. Aylarca evinin arka bahçesinde çalıştı ve çocukluğunda yapmayı düşleyip de yapamadığı biçimde, taştan evler, köyler ve kaleler inşa etti. Bu suretle çocuksu deneyimlerine güvenmesi, Jung için, kollektif bilinçaltından fışkırmaların başlamasına yol açtı. Jung psikolojisini o taşmalara borçluyuz. Olay, Jung'un yaşamındaki Parsifal etkisiydi.

Mitteki Parsifal'ı annesi büyütmüştür. Annenin adı Heart Sorrow (Yürek Üzüntüsü)'dür. Babası ortada yoktur, çocuk onu hiç tanımamıştır. Erkek ya da kız kardeşi de yoktur. Her yerden uzak, küçük bir kır kulübesinde yaşayagelmiştir. Giysileri, annesinin evde dokuduğu kumaşlardan yapılmıştır. Hiç okul yüzü görmemiş, hiç kimseden ders almamıştır. Hiç soru sormaz. Sade, saf bir çocukcağızdır.

Ergenlik çağında birgün dışarda oynarken beş şövalye görür. Daha önce hiç atlı, zırhlı savaşçı görmediğinden; şövalyelerin renkli ve sırmalı giysileri, parlak zırh ve silahları ve güzel atları çocuğun gözlerini kamaştırır. Hemen eve koşar ve annesine beş tane tanrı gördüğünü söyler. Çok heycanlıdır. İçi içine

sığmamaktadır. Hemen yola çıkıp o beş parıltılı krala katılmaya karar vermiştir. Yer yüzünde onlar gibilerinin de bulunduğunu yeni öğrenmiştir.

Anne ağlar. Oğlunu caydırmak için elinden geleni yapar, ama kısa süre sonra bunu başaramayacağını anlar. Parsifal, şövalyeleri izlemeyi kafasına koymuştur. O zaman kadın, o güne kadar oğlundan gizlediği gerçekleri bir bir anlatır: Aslında Parsifal'ın babası da bir şövalyedir ve bir güzel kızı kötülerden korumak isterken öldürülmüştür. Hatta ilk iki oğlu da şövalye olmuş, savaşırken ölmüşlerdir. Parsifal'ı, yazgısı babası ile ağabeylerininkine benzemesin diye böyle her yerden uzak bir yere getirip büyütmüştür. Ama işte, sonunda o da bir şövalye olmaya kalkışmaktadır. Annenin bütün umutları kırılmıştır. Gerçeği anlattıktan sonra Parsifal'a hayır-dua eder ve bazı öğütler verir. Mit'in sonuna kadar sık sık yankılanacak olan bu öğütleri akılda tutmak gerekir.

Her şeyden önce, Parsifal, genç ve güzel hanımlara saygı ve yakınlık göstermeli, onlara her zaman yardım etmelidir. Her gün kiliseye gitmelidir. Acıktığı zaman, gereksindiği yiyecekleri Tanrı'nın evinde bulacaktır. Ayrıca, çok soru sormayacaktır. Belki çok konuşkan bir çocuğun fazla soru sormaması için öğütlenmesi yararlıdır, ama Parsifal'dan

böyle bir şey istenmesi yerinde değildir. Bazen kötü sonuç verecektir.

Böylece çocuk, coşkuyla evden ayrılır. Beş şövalyenin ardına düşer. Onları hiç bir zaman bulamayacaktır, ama başına gelmeyen de kalmayacaktır.

Yol boyunca karşılaştığı herkesten, beş şövalyenin ne yöne gittiğini sorar. Ve hepsi birbirinden farklı yanıtlar, öğütler alır, yorumlar dinler. Çocuk şaşırıp kalır. Beş şövalyeyi bulmanın ne güç bir iş olduğunu anlamaya başlar. Beş şövalye her yerde vardır, ama hiç bir yerde de yoktur. Eğer sizden, gördüğü beş şövalyenin nerede olduğunu soran ve verdiğiniz yanıtı yeterli bulmayan 14-15 yaşlarında bir delikanlının gözlerine bakarsanız, Parsifal'ın durumunu tahmin edebilirsiniz. Karşısına çıkan son kişiden de boş bir yanıt alan Parsifal, sonunda beş şövalyeyi hiç bir zaman bulamayacağını kabul eder.

Bir gün, yolu üzerinde bir çadır görür. Küçük, basit bir kulübede büyümüş ve o güne dek hiç çadır görmemiş olduğundan, annesinin sözünü ettiği katedrale varmış olduğunu sanır. Anne, kiliselerin, özellikle katedrallerin büyük, görkemli yapılar olduğundan söz etmemişmidir? Çadır da geniş, yüksek, süslü ve güzeldir. O halde Tanrı'nın evi olmalıdır. Dua etmek için içeriye girer ve güzel bir genç kızla karşılaşır.

Bu, mitte tanışacağımız o çok güzel ve yürek oynatan genç kızların ilkidir.

Parsifal, annesinin genç ve güzel kızları hoş tutması, onlara saygı ve sevgi göstermesi konusundaki öğüdünü unutmamıştır. Bu nedenle hemen koşup, çadırda gördüğü kıza sarılır. Kızın parmağında gördüğü yüzüğü çıkarıp kendi parmağına takar. O günden sonra parmağında, güzel kızın bir armağanı saydığı, tılsımlı olması gereken bir yüzük taşıyacaktır. Yüzük, yaşamının sonuna kadar Parsifal'ın esin kaynağı olacaktır.

Sevgilisiyle ilk buluşmasına giden bir erkek çocuğun coşkulu, sevinçli ve beklentili halini hiç izlediniz mi? Belki bu soru bir anınızı canlandıracaktır. Ne var ki, mitteki genç kız., hiç kuşkusuz, olup bitenlerden memnun değildir. Kendini aşağılanmış sayar.

Annesi Parsifal'a yiyecek gereksindiğinde Tanrı'nın kilisesinde bulacağını söylemiştir ya, gerçekten de çadırda iyi donatılmış bir ziyafet sofrası vardır. Güzel kız, kendisine kur yapmakta olan bir şövalyeyi beklemektedir. Masayı sevgili için hazırlamıştır. Parsifal'ın bundan haberi yoktur. O, hem genç ve güzel kızı hem de kiliseyi bulmuş olduğundan sevinçlidir. Annesinin söylediği her şey gerçekleşmektedir. Masanın başına geçip güzelce karnını doyurur ve yaşamın ne güzel olduğunu düşünür.

Öte yandan genç kız, alışılmamış bir kişiyle karşı karşıya bulunduğunu far-

ketmekte gecikmez. Parsifal'ın saf, hilesiz, günahsız bir genç olduğunu anlayınca ona öfke duyamaz. Sevgilisi olan şövalye gelip te yabancı erkeği görmeden Parsifal'ı çadırdan çıkarması gerekmektedir. Çocuğa durumu anlatır. "Gitmezsen seni öldürür", der.

Gerçeği öğrenmek, Parsifal'ın hiç hoşuna gitmez. Tanrı'nın kilisesinde istediği kadar yemek ve güzel bir sevgili bulmuşken, üstelik genç kızın yüzüğünü de almışken, her şeyi bırakıp gitmesi istenmektedir. Ergenlik çağında bir oğlunuz varsa, Parsifal'ın o andaki duygularını tahmin edebilirsiniz. Çocukların kaygısız mutluluklarını ve düş kırıklıklarını gözlemek, ana-babaları bazen hoşnut eder, bazen de yüreklerin burkulmasına yol açar.

Çaresiz, Parsifal güzel kızın isteğine uyar ve çadırdan ayrılıp yeniden yollara düşer. Birkaç gün sonra harap durumda bulunan bir erkekler bir de kadınlar manastırına varır. Bütün rahibeler ve keşişler acılar içindedirler. Kutsal Ayin Ekmeği mihrapta durmakta ama hiç kimse ona yaklaşmamaktadır. Yöredeki tarlalarda tahıllar boy atmamakta, hayvanlar üretememektedir. Kuyuların suyu kurumuştur. Ağaçlarda meyva yoktur. Her iş ters gitmektedir. Ülke, bir uçtan öteki uca felce uğramış gibidir.

Mit'lerde sıklıkla, aynı olaylar, betimlemeler üst üste yinelenir. Mit'i okurken bu yineleme ilkesini farkedersiniz. Bu bakımdan, Parsifal'ın geldiği manastırlardaki durumun

Fisher King'in ülkesindeki duruma tıpa tıp benzemesi normaldir. Kısırlaşan toprak ve mihrapta durduğu halde kimsenin dokunamadığı ayin ekmeği, yöredeki nevrozlu durumu belirler. Gereksinme duyulan harşey el altındadır, ama hiç kimse onlara uzanamaz. Tanımlanmak istenen, içinde bulunduğu düalite (ikilik) yüzünden iki ayrı yöne çekilen bir erkeğin, çok acı çekmekte olan nevrozlu bünyesidir.

Biz, dünya tarihinde görülen en varlıklı dönemde yaşıyoruz. Hepimizin, bizden önce yaşamış insanların sahip olduklarından çok daha fazla şeylerimiz var. Yine de bazen bizim, önceki insanlardan daha mutsuz olduğumuzu sanıyorum. Çünkü hepimiz birbirimize yabancılaşmış durumdayız. Herbirimiz Fisher Kingleriz. Beddualı manastırlarda yaşıyoruz.

Parsifal, herşeyi görüp anlar. O sırada henüz, olumsuzlukları ve ters giden işleri düzeltecek o güce sahip değildir. O güce erişince geri döneceğine ve manastırların üzerindeki bedduayı kaldıracağına söz verir. Daha sonra gerçekten de geri dönecek ve sözünü yerine getirecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Parsifal yoluna devam etmektedir. Bir gün, Kral Arthur'un sarayından yeni ayrılmış bulunan bir Kızıl Şövalye'ye rastlar. Kızıl Şövalye öyle usta ve güçlü bir savaşçıdır ki, Arthur'ün sarayındaki bütün şövalyeler onun karşısında yenik düşmüşlerdir. Kızıl Şövalye saraya rahatça girmiş, yapmak istediği her şeyi yapmış ve sonra da hiç bir engelle karşılaşmadan oradan ayrılmıştır. Elinde, saraydan çaldığı gümüş bir kupa vardır.

Parsifal, Kızıl Şövalye'ye hayran olur. Şövalye'nin zırhı, zırh üstüne giydiği tünik, atının eğeri ve biniş takımı, bütün silah ve donanımları parlak kırmızı renktedir. Görünüşü ışıltılı ve görkemlidir. Parsifal, Kızıl Şövalye'yi durdurur ve ondan, şövalye olmak için ne yapması gerektiğini öğrenmek ister. Şövalye, genç budalanın saflığına şaşırır. Ona zarar vermek istemez. Alayla gülerek, eğer şövalye olmak istiyorsa Arthur'ün sarayına gitmesini öğütler. Atını sürüp gider.

Bir süre sonra, Parsifal, Kral Arthur'ün sarayını bulur. Karşısına çıkan ilk saray uşağına şövalye olma konusundaki kararını açıklar ve bunun için ne yapması gerektiğini

sorar.

Kuşkusuz, saray uşağı Parsifal'ın sözlerine güler. Onun bir budala olduğunu hemen anlamıştır. Şövalye olmak hiç te kolay bir iş değildir. Ne var ki, Parsifal kararlıdır. Soru üstüne soru yöneltir ve saraydaki herkesi bunaltır. Sonunda, Kral Arthur'ün huzuruna çıkarılır. Hoşgörülü ve iyi kalpli bir adam olan Arthur, Parsifal'ı terslemez. Onunla konuşur ve bir savaşçının şövalye olmadan önce hangi çetin sınavlardan geçmesi gerektiğini ve ne tür büyük ustalıklar edinmesi gerektiğini uzun uzun anlatır. Parsifal, kralın açıklamalarını akla yakın bulur.

O sırada Arthur'ün sarayında, başından geçen bazı olaylar yüzünden altı yıldır yüzü gülmeyen bir güzel kız vardır. Bir kehanete göre, bahtsız genç kızın gülmesi için, dünyanın en iyi şövalyesinin Arthur'ün sarayına gelmesi gerekmektedir. İşte bu kızcağız, Parsifal'ı görür görmez kahkahalarla gülmeye başlar. Saraydaki herkes, bu olaydan çok etkilenmiştir. Anlaşılan, sonunda dünyanın en iyi şövalyesi ortaya çıkmıştır; altı yıldır hep somurtup duran güzel kız; hiç bir öğrenim görmemiş, uydurma giysiler içinde dolaşan, kaba-saba, saf çocuğu görünce derdinden kurtuluvermiştir. Olağanüstü bir durumdur bu!

Biliyoruz ki, bir kişinin öz yapısındaki Parsifal saflığı boy gösterinceye kadar o kişinin

kadınsı yanı hiç gülemez. Mutlu da olamaz. Parsifal yönü ortaya çıkınca kadınsı kişilik birdenbire hayat bulur, canlanır ve mutlulukla ışıldar. Parsifal çocukluğu uyandırılan kişinin ikinci kişiliği dirilir, mutlu olur.

Bu konuda kısa süre önce bir deneyim geçirdim. Evime bir adam geldi. Ağlayıp duruyordu. Yaşamını katlanılmaz buluyordu. Durumunu anlatmak için konuşmayı bile istemiyordu. Ona öyküler anlattım ve öykülerdeki kişiler arasında rol almasını istedim. Parsifal'ı oynamasını sağladım. adamı, Parsifal'ın çocuksu yolculuğuna çıkardım. Kısa süre sonra gülmeye başladı. İçindeki, altı yıldır gülmeyen kız birdenbire neşelenmişti. Adam böylece, tedaviye devam etmesini olasıkılacak enejiyi kazandı. Bir erkeğin içinde saklı bulunan Parsifal'ın diriltilmesi, bütün benliğinin hareketlenmesini sağlar. Kral Arthur, altı yıldır gülmemiş olan genç kızın Parsifal'ı görünce hemen gülmesini ciddiye alır ve hemen oracıkta, saf gence şövalyelik verir. Saray kethüdalarından biri buna öfkelenir ve Parsifal'ı ocağın içine iter. Parsifal'ın gerçi canı yanmaz, ama gururu incinir. Kethüda daha da ileri giderek, Parsifal'ın şövalyelik kazanmasına neden olan genç kızı tokatlar. Parsifal buna çok kızar ve kethüdadan öç almaya and içer.

Arthur'ün karşısına çıkar ve "Bir dileğim var,". "Kızıl Şövalye'nin atını ve zırhını is-

tiyorum." Orada bulunanların hepsi gülmeye başlarlar. Çünkü aralarında, Kızıl Şövalye ile başa çıkacak bir şampiyon yoktur. Kral Arthur de güler ve "Peki," der. "Sana izin veriyorum. Alabilirsen, git ve Kızıl Şövalye'nin atıyla zırhını al, senin olsun."

Parsifal, zaman geçirmeden yola çıkar. Bir süre sonra Kızıl Şövalye'yi bulur ve Kral Arthur'ün izin verdiğini, atı ile zırhını alacağını söyler. Kızıl Şövalye alaylı bir kahkaha atar ve "İyi öyleyse" der. "Alabilirsen al."

Şövalye olduktan sonra Parsifal'a da bir silah taşıyıcı verilmiştir. Bu silah taşıyıcı Parsifal'a bir kılıç bulur. Mit'i o kadar incelediğim halde, Parsifal'ın bu ilk kılıcının nereden geldiğini, nasıl ortaya çıktığını anlatan bir satır bulamadım. Bugün bile bu konuyu merak ederim. Öyküde sadece, silah taşıyıcının bir kılıç bulduğu yazılı. Belki de kılıç, çocuğa babasından kalmıştı ve yola çıktığından beri yanındaydı.

Her ne hal ise... Parsifal ile Kızıl Şövalye teke tek vuruşurlar ve mucizelerin mucizesi gerçekleşir, Parsifal, Kızıl Şövalye'yi öldürür! Kılıçla adamın gözünü delmiştir.

Mit'in Fransızca versiyonunda, öykünün başından sonuna kadar geçen tek öldürme olayı budur. Gerçi Parsifal, sonraki bölümlerde daha düzinelerle şövalyeyi yenecektir, ama Kızıl Şövalye'den başka hiçbirini öldürmeyecektir.

Kızıl Şövalye'ye karşı kazanılan bu yen-

giye ya dışa dönük bir uğraş sonunda, ya içe dönük bir savaşımlar sonunda, ya da her iki yönde yapılan uğraş ve savaşımlar sonunda erişilir. Her üç durumda da Kızıl Şövalye, bir erkek çocuğun büyük bir hırsla gereksindiği sağlam, canlı ve erkeksi kişiliğin simgesidir.

Kızıl Şövalye dışa dönük bir savaşın sonunda öldürülmüşse, çocuk çok çetin bir engeli aşarak aradığı erkeksi gücü kazanır. Tehlikeleri göze alarak ve gerçekten cesaret göstererek, yoluna çıkan bir düşmanla vuruşmuş ve onu yenmiştir. Böylece, Kızıl Şövalye'nin gücü, kendi gücüne eklenecektir. Genellikle bu tür bir yengi, ortada sıkı rekabetin bulunduğu bir yarışma sonunda kazanılır. Başarıya futbol takımına seçilmek, bir konuda en iyi dereceyi elde etmek, birine meydan okumak ya da tehlikeli bir dağcılık tırmanması yapmak suretiyle erişilebilir. Ne yazık ki, bir erkek çocuk genellikle, Kızıl Şövalye zırhını başka bir erkek çocuğun sırtından alarak kuşanacaktır. Bu, erkekliğin ve ergenlik çağının vahşi ve şiddete dayanan rekabet kuralıdır. Hemen hemen her çocuk, kazanmak için başka bir çocuğu yenmek zorundadır. Eğer başka birinin yenilgisine yol açmıyorsa, yenenin yengisi değersizdir. Bugün yenen bir çocuk, başka birgün belki de yenilecektir. Ama her çocuk, birilerinden ya da bir yerlerden Kızıl Şövalye zırhını almak zorundadır. En üstteki kişi olmanın tek yolu yenmektir. Erkek çocukların sürekli ola-

rak aralarında çekişip durmalarının nedeni budur. Yenmek ve kazanmak, hepsi için bir yaşam ve ölüm sorunudur.

Gereken güce erişebilmek için, çoğu zaman düzinelerle Kızıl Şövalye deneyimi yaşanır. Dikkatsiz bir erkek, ölünceye kadar Kızıl Şövalyelik yapar. Birçok erkekler, özünde ergenlik çağının belli belirsiz izlerini taşıyan bu yarışma eğilimini yaşamları boyunca bütün uğraşlarında gösterirler. Belki savaşın ve asker yaşamındaki parıltılı sihrin aldatıcı çekiciliği de bir ölçüde Kızıl Şövalye amacından kaynaklanmaktadır.

Kızıl Şövalye ile uğraşmanın bir de iç boyutları vardır. Bir çocuğun erkekleşmesi, kendi içindeki saldırganlık eğilimine eğemen olmasına bağlıdır. Gerçi kavgacılığı öğrenmeden erkek olamayacaktır ama, kavga dürtüsünü kontrol edebilmesi de şarttır. Yani saldırganlığı bilinçli olmalıdır. Eğer içinden gelen öfkenin ve şiddet eğiliminin boyunduruğu altındaysa, henüz erkek olmamış demektir. Çünkü dış dünyada aldığı sonuç ne olursa olsun, psikolojik açıdan, iç dünyasındaki Kızıl Şövalye'ye yenik düşmektedir. Saldırganlığını kontrol edemeyen çocuğun egosu yere serilmiştir. İçindeki Kızıl Şövalye, dehşet saçan bir kabadayı, şiddete eğilimli bir mizaç ya da cinayete yönelik bir kişilik biçiminde, her şeye egemendir. O halde, erkekleşme yolunu tutan her çocuk, içindeki şiddet eğilimini kendi bilinçli yönetimi altına

almayı öğrenmeli ve o müthiş, erkeksi saldırganlık yeteneği ile bilinci kişiliğini dengeli bir uyum içine getirmelidir.

Bu açıdan incelenince Kızıl Şövalye, erkekliğin olumsuz gölgesi, yani saklı yıkıcı yönü olarak kendini tanıtır. Gerçek anlamda erkek olmak için gölge kişilikle savaşmak zorunludur. Ama ona tam anlamıyla boyun eğdirmek doğru değildir. Saldırganlığını kesin bir baskı altında tutmak çocuğu erkekleştirmez, çünkü erişmek istediği erkeklik o Kızıl Şövalye'nin içindedir. Bu nedenle öfkesine yenilmeyecek ve onu bilinçli amaçlarla yönlendirebilecek kadar sağlam bir egoya sahip olmalıdır ki, saldırganlık gücünü yerinde kullanabilsin ve erkeksi yolunda karşısına çıkacak engelleri aşabilsin.

Görüldüğü gibi, gerek içe dönük gerekse dışa yönelik savaşımlar, bütün uğraşın sadece ayrı birer bölümünü oluşturuyorlar. Dışardaki düşmanına karşı yengi kazanmak için, çocuğun hem erkeksi enerjisini iyi kullanması hem de duyduğu korkuyu ve annesi tarafından korunma isteğini bir kenara itmesi gerekir. Çocuk, kendi iç savaşımını kazanmadan dışardaki Kızıl Şövalye'yi yenmeyi umamaz. Ama birçok çocuklar, sadece iç savaşımı kazanmakla yengiye ulaşamazlar. Kişiliklerine ve istem güçlerine meydan okuyan dış engeller karşısında da başarıya erişerek, içlerindeki erkek kimliğini pekiştirmek gereksinmesini duyarlar.

Bu aşamada Mit'in ilginç bir ayrıntısı var: Kızıl Şövalye'yi yendikten sonra yeni zırhını kuşanmakta olan Parsifal'a, yardımcısı bir uyarıda bulunur. "Önce annenin diktiği şu berbat giysileri çıkarıp atmalısın," der. Fakat Parsifal onu dinlemez ve güzelim zırhı eski püskü giysilerinin üstüne kuşanır.

Psikolojik açıdan bunun anlamı şudur: Çocuk, yeni erkeklik kimliğine girerken, anne kompleksinden de vazgeçememiştir. Bu yüzden bütün işleri ters gidecektir. Parsifal çocukça davranmıştır. O genç yaşta keşfettiği erkeksi övüngenliğini ve gücünü, annesine olan bağlılığıyla bir arada ve uyumlu biçimde korumak istemiştir. Bu birleşim gülünçtür ve elbette dayanıklı olmayacaktır.

Parsifal, Kızıl Şövalye'nin atına atlar ve sürüp gider. Mit'in bir versiyonunda çok hoş bir ayrıntı var: Parsifal, atı bütün gün yürütür. Hiç mola vermez, çünkü bir atın nasıl durdurulacağını öğrenmemiştir. Geceleyin, nasıl olduğu bilinmiyor ama, ya karanlık iyice bastırdığı için ya da atın artık adım atacak hali kalmadığı için dururlar. Böylece Parsifal, bütün bir gün at sırtında kalmayı ilk kez başarmıştır.

Kendine karşı dürüst olan erkekler, ergenlik ya da ilk erkeklik günlerinde kendi başlarından da böyle bir olay geçtiğini kabul edeceklerdir. Onlar da Kızıl Şövalye'nin atına binmiş ve uzun bir süre onu dur-

duramamışlardır.

Daha sonra Parsifal, Gournamond kalesine gider. Bu Gournamond, Parsifal'ın isim babası olacaktır. Onu eğitir, toplum yaşamının yollarını öğretir (bu arada annesinin diktiği eski urbalarını da üstünden çıkarttırır), bir gencin şövalyeleri gibi yaşaması için gerekli bilgilerin çoğunu ona verir. Gournamond, Parsifal'ın daha bir yıl yanında kalıp öğrenimini tamamlamasını istemektedir ama, genç adam birgün, birdenbire kaleden ayrılıp gider. Çünkü, annesinin sıkıntıda olabileceğini düşünmektedir.

Gournemonda, Parsifal'a özellikle iki önemli yönerge vermiştir ki, mitin geri kalan bölümleri o yönergeler çevresinde gelişecektir. Bunlardan birincisi, Kutsal Kap'ın aranmasıyla ilgilidir. Gerçek bir şövalyenin şanına yakışır bir görev olarak, Parsifal, Kutsal Kap'ı arayıp bulmalıdır. Kendini bu göreve adayınca, artık hiçbir kadını baştan çıkarmamalı ve hiçbir kadın tarafından da baştan çıkarılmamalıdır. Eğer bir kadınla cinsel ilişkide bulunursa, Kutsal Kap'ı bulma umudu yok olacaktır.

İkinci yönerge şudur: Kutsal Kap kalesine varınca, Parsifal'ın "Kutsal Kap kimin hizmetinde?" diye sorması gerekmektedir. Bu garip sorunun amaç ve anlamını okuyunca uzun süre anlayamaz. Gournemond, öğrencisini bu iki yönerge konusunda tam anlamıyla koşullandırmıştır.

Annesini bulmaya giden Parsifal, kendisi ayrıldıktan kısa süre sonra onun ölmüş olduğunu öğrenir. Kadıncağız, oğlunun ayrılığına dayanamamış ve üzüntü içinde göçüp gitmiştir. Anımsayacağımız gibi, adı da zaten "Yürek Üzüntüsü" idi. Doğal olarak Parsifal, annesinin ölümünden dolayı kendini suçlar ve pişmanlık duyar. Ama bu suçluluk ve pişmanlık, genç adamın erkeksi gelişmesinin kaçınılmaz bir bölümüdür. Hiç bir oğul, şu ya da bu biçimde annesine ihanet etmeden erkekliğe ulaşamaz. Eğer onun gönlünü hoş tutmak için yanında kalacak olursa, yaşamı boyunca anne kompleksinden kurtulamaz. Çoğunlukla anneler, oğullarını dizleri dibinden ayırmamak için ellerinden geleni yaparlar. Onları, kendilerine bağlı kalma yönünde koşullandırmaya çalışırlar. Eğer oğul, annesinin bu kurnazlığına kapılırsa, erkeklik yönü tehlikeli sarsıntılar geçirir. Annesine karşı ihanet ya da sadakatsizlik sayılsa bile, oğul, ondan uzaklaşmalıdır. Öte yandan annenin de, oğlundan ayrılmanın üzüntüsüne katlanmayı öğrenmesi gerekir. Tam bir bağımsızlık kazandıktan ve sevgisini kendi yaşında bir başka kadına verdikten sonra, oğul yine annesine dönebilir ve – eğer onu sağ bulursa– ana ile oğul arasında başlangıçtakinden değişik bir düzeyde, yeni bir bağ kurulabilir. Parsifal'ın annesi, oğlunun dönmesinden önce ölmüştür. Belki de o, kadın birey olmayı bilmeyen, varlığını

ancak bir anne olduğu sürece devam ettirebilen ve o rol elinden alınıncada psikolojik açıdan ölen kadın türünün temsilcisi idi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Gerçi annesini bir daha göremez ama, o amaçla çıktığı yolculukta, Parsifal, Blanche Fleur'le tanışır. Bu Blanche Fleur, mitin baş kadın kahramanıdır. Yaşamına onun girmesinden sonra Parsifal, öykünün sonuna kadar Blanche Fleur'e hizmet edecektir.

Onun aslında kanlı canlı bir kadın olmadığını, Parsifal'ın içindeki kadınsı yönü temsil ettiğini farkedinceye kadar, Blanche Fleur (Beyaz Çiçek)'ün sınırsız derecede doyumsuz bir dişi olduğunu sanırsınız. İnsanın, davranışları Blanche Fleur'ünküne paralel bir kadına katlanabilmesi olası değildir.

Blanche Fleur, çok güzeldir, gençtir, ama sıkıntılar içindedir, çünkü kalesi düşman askerleri tarafından kuşatılmıştır. Kuşatmayı kaldırması için Parsifal'dan yardım ister. Kaleyi kurtarırsa, genç şövalyeye güneşi, ayı ve yıldızları verecektir. Parsifal, kuşatma ordusunun başkomutan yardımcısını bulur ve onu teke tek vuruşmaya çağırır. Döğüş sonunda Parsifal hasmını yener, canını bağışlaması karşılığında ona bağlılık andı içirtir ve Kral Arthur'un sarayına gönderir. Bundan

sonra kuşatma ordusunun başko-mutanını da teke tek vuruşmaya çağırır, onu da yener, onun da canını bağışlar, bağlılık andı içirtir ve onu da Arthur'e yollar. Bunu, kuşatma ordusunda bulunan bütün şövalye-lerin teke tek vuruşmada yere serilmesi ve Kral Arthur'un sarayına gönderilmesi izler.

Mitte anlatılan bu yardımcı komutan ve komutanla teke tek vuruşmalar, bir erkek çocuğun kendini babasının ve ağabeyinin baskılarından kurtarmak amacıyla vermek zorunda olduğu savaşımlar dizisini simgelemektedir. Büyümekte olan erkek çocuk, başına buyruk olabilmek için, ailesinin bütün üyeleriyle çatışmaya girecek, bazen de babası ya da ağabeyi yerine başka birileriyle kavga edecektir. Bir iş yerinde birlikte çalışan kişiler arasında birdenbire patlak veren kavgalar, çoğu zaman geçmişte, ergenlik çağında, kardeşler arasında ortaya çıkmış bulunan uzlaşmazlıkların bir tür devamı ya da sonucudur.

Kuşatmayı kaldıran Parsifal, Blanche Fleur'ün kalesine döner ve geceyi onunla birlikte geçirir. Mit okura, o gece Parsifal ile Blanche Fleur arasında olup bitenlerin en gizli ayrıntılarını birer birer vermektedir. Kısaca ve güzelce özetlemek gerekirse, iki genç birbirlerine sarılmış olarak, baş-başa, omuz-omuza, kalça-kalçaya ve diz-dize yatarlar. Ama gece lekesizdir! Parsifal ile Blanche Fleur, iki kardeş gibidirler! Böyle bir şeye

inanılabilir mi? Evet, inanılabilir. Unutmamak gerekir ki, bu birleşme aslında sadece Parsifal'ın iç dünyasında gerçekleşmiştir.

Mit, Parsifal'ın dışında kanlı-canlı bir Blanche Fleur'dan değil, onun kendi içindeki kadınsı yönden, yani animasından söz etmektedir. Yaşayan, ayrı bir benliği olan bir kadınla, bir erkeğin içindeki kadınsı yön arasında kesin bir ayırım yapmak ve kişinin iç dünyasında geçerli yasalarla dış dünyada geçerli yasaları birbirine karıştırmamak, son derece önemli ve gereklidir. İnsanların yalnız iç dünyalarında geçerli olan yasalar ruhsal ve özgün nitelikleriyle dış dünyada geçerli yasalardan ayrılırlar. Erkeğin içindeki kadınsı yönle nasıl yakınlık kurulması ve özellikle de onun dışardaki gerçek kadından nasıl ayrılması gerektiği, mitin en dikkatli bölümlerinden biridir.

Bu arada, Kutsal Kap'ı bulmaya kararlı birinin hiç bir kadınla cinsel ilişkide bulunmaması gerektiği yolundaki yönergeyi de anımsamalıyız. Bu yasaklı yönerge de Kutsal Kap mitinin en önemli bölümlerinden biridir. O yasağın amacını ve anlamını kavrarsak, elimizde değerli bir mücevher bulunacaktır.

Lütfen yine akılda tutun ki, o yasaklı yönergenin, kanlı-canlı kadınlarla bir ilişkisi yoktur, amacı erkeğin kendi içindeki kadınsı yönle, yani anima ile nasıl bir yakınlık kurul-

ması gerektiğini belirlemek ve sınırlamaktır. Çoğu insanlar bu inceliği anlayamazlar, çünkü düşün boyutları yeterli değildir. Sözü edilen yasağı yüzeysel anlamıyla alırlar ve hem mit hem bütünüyle Ortaçağ, hem de o çağda geçerli olan şövalyelik (yani cömertlik ve cesaret) kavramları yanlış anlaşılır.

Kanlı-canlı kadına dokunmamak; Kutsal Kap'ı bulmak ve mutluluk gibi önemli amaçlara varmak için hiç yeterli değildir. Eğer iç dünyayla ilgili yasaları alıp dış dünyaya uygulamaya kalkarsak, sonunda hepimiz suçluluk duyguları altında ezilen püritenler (sofu kişiler) oluruz-ki aslında zaten öyle olmuşuzdur-ama yine de dış dünyamızı yönetecek yasalardan yoksun kalırız. Kutsal kap mitinde Kanlı,canlı dış dünya kadınıyla nasıl bir yakınlık kurmamız gerektiği konusunda çok az bilgi olmasına karşın, iç dünyamızdaki kadınsılığımızla geliştirmemiz gere-ken ilişki ayrıntılarıyla belirtilmişir. Zaten büyük bir gereksinme duyduğumuz bilgi de mitin sunduğu bilgidir.

İçe dönük olarak anlamlandırılması gerekirken yüzeysel biçimiyle alınan pek çok konu vardır ki, bu yanlışlık yüzünden akla yakın bulunmazlar. İsa'nın Bakire Meryem'den doğmuş olması, bunlardan biridir. Bireyoluş sürecini yaşamakta olan herkes için bu konu çok önemlidir. Çünkü bize, o mucizeli olayın; yani İsa'nın doğuş biçiminin, tanrısal güçlerle ölümsüz insan ruhu

arasındaki ilişki sonucunda gerçek-leştiğini anlatır. Ruhumuz Tanrı ile etkileşmeye girerse bizim de içimizde bir İsa doğar ve o zaman, bir bakirenin doğurması kadar büyük bir mucize gerçekleşmiş olur. Buna karşılık eğer biz yüzeysel anlam üzerindeki saplantımızı ve İsa'nın da herhangi bir insan gibi doğup doğmadığı tartışmasını sürdürecek olursak, derinlerdeki iç anlama ve büyük gerçeğe hiç bir zaman ulaşamayız.

Hıristiyan öğretisinin büyük bölümü dış dünya ile değil, fakat iç dünyamızla bir yakınlık kurmamız, onunla iyi geçinmeyi öğrenmemiz ve onu doğru anlamlandırmamız için konulmuş yasalardır. Ne yazık ki bu ayrımdan çok az kişi haberdardır.

İç ve dış yasaları birbiriyle karıştırırsak, büyük güçlüklerle yüz yüze geliriz. Bir erkek kanlı-canlı bir kadına, kendi içindeki kadınsı yöne yani animasına uygulaması gereken biçimde davranırsa, ortaya bir kaos çıkar.

Erkeklerin ilk kez kendi animalarıyla uğraşmaya başladıkları Ortaçağ'da olup bitenlere bir bakın. Aslında anima her zaman vardı, ama erkek, onunla bilinçli bir yakınlık kurmaya yeni yeni başlıyordu. Daha önceleri erkek, çevresindeki kanlı-canlı kadınla, içgüdüsel olarak birlikte yaşayıp gidiyordu. Erkek, animanın kendisine verebileceği zararı ve onu kabullenmekteki güçlüğü farkedince, Ortaçağ insanlarının büyücü avcılığı başladı. Kendi içindeki kadınsılığı kont-

rol altına almak gibi çetin bir uğraşı göze alacağı yerde, erkek, davranışları belki biraz garip görünen bazı zavallı yaratıkları yakalayıp diri diri yakmaya başladı(*). Bu noktada, asıl yakılması gerekene, yani içimizdeki kadınsılığa varmış bulunuyoruz(Yalnız unutmamak gerekir ki, onu yakmak her durumda yararlı bir uygulama değildir. Yakılmak istenen anima, dönüp sizi ateşe verebilir). Gerçekte, büyücüleri avlayıp diri yaktığımız dönemden bu yana pek fazla yol almış sayılmayız. Bu gün bile sık sık, animamızla olan ilişki sorunlarımızı kanlı-canlı dış dünya kadınına yükleme yanlışlılığını ısrarla sürdürüyoruz.

Şövalyelik yasası, kadınları hoş tutmayı, onlara zarar vermemeyi ve herbirine birer cennet ecesiymiş gibi davranmayı öngörür. Ama bu yasa, erkekle kanlı-canlı kadın arasında ilişki söz konusu olunca pek te anlamlı değildir. Kuşkusuz, dış dünyanın da yasaları vardır. Kanlı-canlı yani gerçek kadın da kendisine saygı ve incelik gösterilmesini ister. Bunda haklıdır da. Ne

(*) Büyücülerin ve büyücü olduğundan kuşkulanılanların yakılarak öldürülmesi, İngiltere, İskoçya, Fransa, İtalya, İsviçre, Hallanda ve ABD'de (New Englanda özellikle Salem'de) 18. yy sonlarına kadar sürdü. Cezalandırmalara genellikle Hristiyan din adamları ve engizisyon mahkemeleri önderlik ederdi. Büyücü, Lord Coke'a göre: Şeytan'la ilişki kuran kişiydi. İçine şeytanın girdiği sanılan kişileri ise exorcism yolu ile exorcist denen papazlar kurtarırlardı. Exorcist papazlar günümüzde de vardır.

var ki, eğer erkek, kanlı-canlı kadına da animasına davrandığı gibi davranmaya kalkarsa, gerçek kadın çok mutsuz olur.

Animanın erkeği nasıl etkilediği konusunda daha fazla birşeyler öğrenmek için; coşku (Heyecan), duygu (his) ve karamsarlık (ruhsal durum, hüzün) arasındaki ayırımları saptamalıyız. Çoğu kişi, ya bu psikolojik durumların hepsini aynı anlama alır, ya da birini ötekine karıştırır. Onlara göre, örneğin herhangi bir ruhsal durum bir tür çoşku ya da duygudur. Bu yanlıştır. Psikolojik durumlar arasındaki farkların bilinmesi, erkeğin içindeki kadını daha iyi tanımasına ve animanın erkek ruhunda olmadığı rolü açıkça görmesine yardım edecektir.

Coşku, kişinin yaşamındaki anlamlı bir deneyim üzerine ortaya çıkan ya da serbest kalan bir miktar enerjidir. Temel yapı yönünden çoşku, enerjidir. Törel açıdan tarafsız olan çoşku, yan tutmaz. İyiliğe de harcanabilir, yıkıcılığı da. Herhangi bir nedenle Ego'nun gerçek anlamda kışkırtılması büyük bir çoşku doğurabilir ve bu da kişinin yaşamında olağanüstü güzel bir gelişmenin desteklenmesini sağlayabilir. Ama öte yandan, ruhsal bunalım (depresyon)'da da çoşkunun belirli etkileri vardır. Bunalım durumundaki kişi sürekli olarak ellerini oğuşturur, halı üstünde küçük daireler çizerek gezinir, daha köklü bahtsızlık nedenleri arar ve bulur. Enerji olarak

tanımlanması, çoşkunun anlaşılmasını kolaylaştırır.

Duyguyu tanımlamak bu denli kolay değildir. Duygu sözcüğü, aşırı geniş bir alanda ve daha da kötüsü, çoğunlukla yanlış yerde kullanılmaktadır. Bu yüzden "duygu", anlamını ve kullanım olanağını hemen hemen yitirmiş durumdadır. Burada "duygu" sözcüğünün kesin anlamıyla ve tam yerinde kullanacağım: Duygu, değerlendirme eylemidir. Duygunun çoşku gibi sıcak ve uçucu olması şart değildir. O, deneyimlere hak ettikleri değeri biçen akılcı bir yetenektir. Jung; düşün, duygu, duyarlık ve sezgiyi tanımlarken, "duygu" terimini böyle açıklamıştı.

Kişi, bir deneyimi üzerinde düşünür, onu akılcı yönden inceler ve anlar ama bütün bunları yaparken duygu henüz işe karışmamıştır. Henüz ne yargı oluşmuştur ne de değerlendirme. Bu nedenle kişi, henüz o deneyimi ile gerçek anlamda yakınlık kuramamıştır. Çünkü düşünce eylemi, duygu (hissetme) eyleminden çok farklıdır. Duygu, yaşanan deneyime değer biçme demektir. Nitekim, birine herhangi bir şey hakkındaki duyguları (ne hissettiği) sorulunca, verilmesi gereken yanıt: İyi, kötü, berbat ya da harika gibi, bir çeşit değerlendirmedir. Bir konu üzerindeki duygumuz, o konu hakkındaki değerlendirmemizdir.

Bir de, karamsarlık halini de içeren iyi ya

da bozuk ruhsal durum var. Karamsarlık denen şey, belalı ve garip bir ruhsal durumdur. Bir tür hafif psikoz ya da deliliğe benzer. Erkekte karamsarlık, yaratılışındaki kadınsılığın benliğine egemen olması yüzünden baş gösterir. Hint mitolojisinde karamsarlık, yanılsama tanrıçası Maya kimliğinde tanıtılır ki, gerçeğe çok uygundur. Anima bilinçaltında olduğuna göre, karamsarlık ta bilinçaltından kaynaklanır. Karamsarlığa yakalanmak, bir erkek için, aşağılık bir kadın olmaya benzer. Çağımızın bir argosu olan "adam orospunun teki," deyimi, karamsarlığa yakalanan erkeğin durumunu iyi anlatır.

Kendi içindeki kadınsı yönden haberdar olan ya da onunla ilişki kurabilen erkekler çok enderdir. Eğer bir erkek kendi iç dünyasını geliştirmeye karar verirse; animasını keşfedip-deyim yerindeyse-onu bir şişenin içine hapsetmeli ve şişenin mantarını sıkıca kapamalıdır. Gerçi daha sonra mantarı açıp animayı çıkarması gerekebilir; ama önce, onun ayartıcı etkisinden, yani neden olabileceği karamsarlıktan korunmayı öğrenmek zorundadır. Şişeye kapama işlemi, anima ile uğraşma sürecinin sadece ilk adımıdır. Bunu izleyen ve çok daha önemli olan adım, animayla ilişki kurmak, onu hep yanında yürüyen, yaşamına sıcaklık veren bir iç dünya kadın arkadaşı haline getirmektir. Erkeğin sadece iki seçeneği vardır:

ya içindeki kadınsı yönü yadsıyacak ve bu yüzden animanın, kötü karamsarlıklar ve tuzaklı ayartmalarla kendisine saldırmasına fırsat verecektir ya da animasını kabullenecek, onunla ilişki kuracak ve onun yaşamına tad ve anlam getirmesini sağlayacaktır.

Bazı erkeklerin anima potansiyelleri çok yüksektir. Başka bir deyimle, iç dünyalarında çok güçlü kadınsılık vardır. Bu durum kendi başına ne iyi ne de kötüdür. Bu tür erkekler kadınsıllıklarını iyi geliştirir ve sağlamca kontrol edebilirlerse üstün yaratma yeteneğine sahip olurlar. Bunların kadınsı - yönlerinin çok güçlü olması, erkeksi özellikler bakımından başka erkeklerden geri kalmalarını gerektirmez. Her toplumda kültürel açıdan çok değer verilen sanatçılar, ileriye görüş yeteneği olan düşünürler, sezgili ve duyarlı adamları; güçlü animalarını doğru yönlendirenlerden çıkar. Ama yüksek anima potansiyelini iyi yönlendiremeyen, onunla ilişki kuramayan ve uzlaşma yapamayanlar, iç kadınsı yönleri tarafından ezilir ve yok edilirler. Yadsınan her kadın saldırganlaşır. Erkeğin iç kadınsılığı bu kuralın dışında değildir.

Animası ile nasıl bir ilişki düzeyinde bulunduğu, bir erkeğin yüzünden okunabilir. Bir sokak boyunca yürürken karşıdan gelen erkeklerin yüzlerine dikkatle bakmanız, her birini animaları ile aralarının iyi olup ol-

madığını anlamanıza yeter. Kendi kadınsı yönü ile iyi ilişki kuramamış olan erkek ya sert ve katı görünüşlüdür ya da yüzünden burukluk ve çökmüşlük yansıtır. Bir öyküye göre Lincoln, kendisiyle görüşmeye gelen birini ardından sekreterine: "Bu adamın yüzünü hiç beğenmedim," demiş. Sekreter, "Ama adamcağız yüz görünüşünden sorumlu değildir ki," diyecak olmuş. Lincoln "Kırkından sonra herkes kendi suratından sorumludur," diye konuyu kapamış.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İsterseniz şimdi yine duygu (hissetme, kişinin değerlendirme yeteneği) ile karamsarlık (bir tür ruh hali, erkeğin animası tarafından boyunduruk altına alınması durumu) arasındaki farka dönelim. Eğer erkek, animası ile yakınlık kurabilirse, duygulu, yani değerlendirme yeteneğine sahip olur ve bu sayede yaşamın anlamını da öğrenir. Animası ile ilişki kuramayan erkek duygulu değildir. Değerlendirme yeteneği yoktur. Bu yüzden de yaşamın anlamsız olduğunu sanır. Görüldüğü gibi erkeğin iç dünyasında ve bilinçaltında olup bitenler, birbirine zıt iki sonuca varabilir.

Kutsal Kap Mit'i bize, erkeğin animası ile ilişkisinin karamsar değil, duygulu düzeyde yürütülmesi gerektiğini anlatıyor. Gournemond, Parsifal'ı kendi kadınsı yönüne (Mit'teki Blanche Fleur'a) duygu ile yaklaşmaya yöneltti. Duygu düzeyindeki ilişki, soylu, yaratıcı ve yararlıdır. Yıkıma neden olan ayartıcılık ve baştan çıkarmadan uzaktır. Gournemond'un Parsifal'ın beynine işlediği yönerge Kutsal Kap'ı arayacak olan kişinin ayartmadan ve ayartılmaktan

kaçınması koşulunu vurgular ki; amaç, Parsifal'ı karamsarlığın pençesine düşmekten korumaktır. Bir erkek karamsarlığa yakalanır yakalanmaz başkalarıyla yakınlaşma yeteneğini ve duygu gücünü yitirir, bu yüzden değerlendirme de yapamaz.

Bütün kadınlar bunu bilir. Erkeği karamsarlaştığında, kadın hemen durumu anlar. Uzun bir süre, belki bir gün, ama en az bir saat, onunla konuşulamayacağını not eder. Bazen erkek, karamsarlık yerine iyi bir ruhsal duruma yakalanır, ama karamsarlığın tersi gibi görünen iyi ruhsal durum bile, onun başkalarıyla yakınlaşmasını engeller. İyi ruh hali eğlencelidir, ama yine de bir tür çılgınlıktır. Maya, yanılsama tanrıçasıdır ve kötülükten başka birşey yapmaz. Flörtçü yönüyle ortaya çıkan Maya, bütün gerçekçiliğin, nesnelliğin ve yaratıcılığın kaybolmasına neden olur. Bizim mitimizin terimleriyle anlatmak istersek, "eğer güzel bir kız tarafından (kendi animan tarafından) ayartılır ya da onu ayartırsan, kutsal Kap'ı bulma umudunu yitirirsin." Mitler ve düşler, kendi savlarını abartırlar. Bana kalırsa kişinin Kutsal Kap'ı bulma umudu bütünüyle değil, sadece bir süre için kaybolur. Kendi animası tarafından ayartılan, yani Maya'nın eline düşüp büyülenen erkek, güç durumdadır. Artık düşünemez, çalışamaz ve ilişki kuramaz. Çok çaba gösterdiğini sanır ve gerçekten de iç dünyasında bir yığın kar-

gaşayla uğraşmaktadır. Üzerine çökmüş olan karamsarlıktan kurtuluncaya değin, Kutsal Kap'ı bulma görevinden uzaklaştırılmıştır.

Biliyorsunuz ki, karamsarlığa düşen erkeğin gözünde bütün dünya, içinde bulunduğu ruhsal durumun rengine bürünür. Sabahleyin "ters tarafından kalkmışsa", yani karamsarlığı üzerindeyse, çevresinde ki her şey ona berbat görünür. Sabah gazetesine daha göz atmadan önce bilir ki, kasasındaki bütün hisse senetlerinin değerleri düşmüştür. Yağmur yağdığını, havanın kötüleştiğini anlaması için perdeleri açıp dışarıya bakması gerekmez. Bütün işlerinin ters gideceğinden hiç kuşkusu yoktur. Bu beklentisi yanlış çıkar ve işleri yolunda giderse, bozmak için elinden geleni yapar. Kendi dışındaki bütün gerçeklerin üstüne, içinde bulunduğu ruhsal durumun renginde bir damga vurur. Üstelik, karamsarlığını çevresine ve yakınlarına da bulaştırır. Eğer başlarına gelecek olanları zamanında sezip te önlem almazlarsa, karamsar erkeğin eşiyle çocuklarının dünyaları da hemen kararır.

Kadın, karamsarlığa düşen kocasının durumundan hemen etkilenir. Çünkü onun bu halinden kendini sorumlu sanır. Kocası ile ilişkilerinde yanlışlık yaptığını düşünür ve tasalanır. Kocasının kendisini suçlamasından çekinir. Üzüntü ve sıkıntı içinde yanılgıya düşer ve kocasına yardım edeceği yerde, kendi içindeki erkeksi yönle, yani animusu

ile, ona saldırır. Kendini, eşinin karamsarlığını yarıp geçmeye, başka türlü erişemediği kocasıyla savaşarak ilişki kurmaya ve onun içinde olup bitenleri anlamaya zorunlu sayar. Bu yüzden kadının öfkeli erkeksi yönüyle erkeğin karamsar kadınsı yönü arasında çetin bir savaş çıkar ve işler büsbütün karışır, kötüleşir. Bütün kavgaların en zararlısı, erkeğin animası ile kadının animusu arasında cereyan edendir, çünkü tarafların ikisi de bir tür delilik geçirmektedir. Böyle bir çatışmanın yararlı bir sonucu olamaz. Oysa eğer kadın, kocasının ruhsal durumundan kendisinin sorumlu olmadığını anlar ya da bilirse, sonucun böyle kötü olması hiç gerekmez. Erkeğin karamsarlığı kendi sorunudur. Eşi bir kenara çekilip bekler ve işe karışmazsa, kocası bir süre sonra kendiliğinden iyileşecektir.

Karamsarlığın en belirgin özelliklerinden biri, erkeği amaçtan yoksun hale düşürmesidir. insanın bir amaca ve ergiye sahip olması, çevresi ile ilişki kurmasına bağlıdır. Çevre ile ilişki kuramayanların gözünde yaşamın hiç bir amacı kalmaz. Bu nedenle karamsarlığın bir adı da bunalım (depresyon)'dır. Erkek psikozunun içeriğinde her şeyden fazla anima bulunur. Bu ruhsal durum bir sel baskını, bir tür delilik gibidir. Karamsarlığa küçük çapta bir cinnet ya da hafif bir psikoz diyebiliriz.

Bir gün hevesle bir şey satın alıp ertesi

gün o şeye bakarak "Ne demeye aldım ben bunu?" diye düşündüğünüz oldu mu hiç? Karamsarlık, erkeğe bunu sık sık yaptırır. Adam durup dururken, gördüğü bir olta takımına ya da teknesinde kullanabileceği herhangi bir gerece sahip olmak için karşı konulmaz bir istek duyar. İçindeki anima, ruhsal durumunu etkilediği erkeği, yeni icat edilmiş naylon bir çapara, lüks bir otomobil ya da benzeri, en az gereksinme duyabileceği şeyleri satın almaya kışkırtır. Erkek, animanın boyunduruğundadır. Olup bitenleri gözlemlerseniz, adamın böylesi olur-olmaz nesneler için çırpındığını izlersiniz. Oysa ençok bir hafta sonra, satın alınan şey ölü bir balık kadar değersizleşecektir. Karamsarlık yüzünden yığınla para ve pek çok enerji boşuna harcanır. Rafları, anima saldırıları yüzünden tıka basa gereksiz eşyayla dolu olmayan bir ev bulunduğuna inanamıyorum.

Erkeğe şunu yapmaması ya da bunu yapması söylenemez. Animasının zoruyla satın aldığı bir olta takımıyla bir Cumartesi günü balığa gidebilir ve çok iyi zaman geçirip başını dinleyebilir. Ama bir sonraki Cumartesi günü de aynı olta takımını ayakları altına alıp, animasının bütün gücüyle parçalayabilir. Sorun olta takımı değildir. Ruhsal durumun baskı altında bulunmasıdır. Yaşamı güçleştiren, anima zehirlenmesidir.

Karamsar olduğu sürece erkek evinin

efendisi olamaz. Çünkü kendinde değildir. Yönlendirilmektedir. Bu ruhsal durumu devam ettiği süre boyunca, ona katlanmak çok zordur. En yakınında bulabildiği kadını, yani eşini şiddetle eleştirir. İçinde bir yerde, kadınsı yönünün ne denli tehlikeli olduğu konusunda bir uyarı vardır. Ama o, kendi kadınsı yönünden heberdar olmadığı için, tehlikeli olanın eşi olduğunu sanır ve onunla çekişir.

Gournamond, Parsifal'dan hiç bir kadını ayartmamasını ve hiç bir kadın tarafından da ayartılmamasının ısrarla istemişti. Bir erkek kendi animası tarafından ayartılabileceği gibi, kendisi de animasını baştan çıkarabilir. Öyle sanıyorum ki, bir erkeğe iç dünyasındaki kadınsı yönü ayartmamasını söylemek; ondan karamsarlığa çanak tutmaktan çekinmesini istemektir. Kişi, kendi içindeki genç ve güzel kıza (animaya) saldırmamalı, ona tecavüz etmemelidir. Gerçi erkeğin ergi aramasında hiç bir sakınca yoktur, ama karamsarlığa yakalanmaya çalışmamak koşuluyla. Burada, belirli bir ölçüde psikolojik bilgi edininceye değin çoğu kişilerin farkedemediği bir ayırıma değinmekteyiz. Ülkemizde erkekler, kendi animalarını ayartmakta, kendi içlerindeki genç ve güzel kıza cinsel saldırıda bulunmaktadırlar. Zaman zaman erkeklerimizde ortaya çıkan o taşkın, aldatıcı, başına buyruk, herşeyden üstün ve tehlikeli ruhsal köpüklenme, bu tür baştan

çıkarmanın belirtisidir. Erkek, animasının gırtlağını sıkıp "ya beni mutlu edersin, ya da..." der. Bu, düpedüz bir ayartmadır. Erkek bunun bedelini sonradan çok pahalıya ödeyecektir. Çünkü her zaman yürürlükte olan doğal tazminat yasası gereğince, o taşkınlığın ardından, dengeyi sağlayacak olan bunalım gelir.

Ben, yaşamadığım bir deneyimi ipotek etmemeyi çok önceleri öğrendim. Eğer gelecek Pazartesi günü felekten bir gün çalacak, her işi bırakıp başımı dinleyeceksem, önceden o Pazartesi gününün keyfini kurcalamaktan çekinirim. Bunu yapmazsam kendi animamı ayırtmış olurum ve beklenen Pazartesi geldiğinde düş kırıklığına uğrarım.

Ne yazık ki Amerika'da bu tür düş kırıklıkları ulusal bir spor halinde, yaşamın bir bölümü olmuştur. Biz Amerikalılar, mutluluğun, bize Tanrı tarafından verilmiş bir hak olduğunu sanırız ve çok yanılırız. Tanıdığım iki delikanlı, bir kamp gezisi planladılar. Büyük bir coşkuyla, geziden günlerce önce, ne kadar çok eğleneceklerini tartışıp; durdular. Kendi kendilerine, bir tür karamsarlık olan bir ruhsal durum hazırladılar, yani animalarını baştan çıkardılar. Kampa götürecekleri çeşitli gereçlerin herbiri, iki genç için, birdenbire birer Kutsal Kap'a dönüştü. Bir av bıçağını ele alıp keskinliğini övdüler, bir çadır ipinin esneklik ve sağlamlığına hayran oldular. Yaşayacakları kamp

günlerinin bütün keyfini zamanından önce tadıp tükettiler. Sonradan öğrendim ki, Tahoe Gölü kıyısına vardıklarında, kamp kurmak ve iki gün kırda yaşamak için hiç bir istekleri kalmamamıştı. Yarım gün çevrede dolaştıktan sonra otomobillerine atlayıp evlerine döndüler. Göl kıyısında, düşünü kurmadıkları hiçbir şey yoktu. Peşin peşin, bütün beklentilerini ayartmışlardı.

Biz, Amerikalılar, iyi ruhsal durumda bulunmayı, dilemekle de kalmaz,talep ederiz. Sanırız ki, uzanıp iç dünyamızdaki o fahişeden birşeyler almak, bize Tanrı tarafından verilmiş bir haktır. Başımızın sık sık derde girmesinin nedeni de budur. Çünkü beklentilerimizde düş kırıklığına uğramamız, hemen karamsarlığa düşmemize yol açar.

Bazı erkekler, hemen hemen kesintisiz olarak bir tür ruhsal durum içinde yaşamaya çalışırlar. Bu, onları çok yıpratır. Ben, kendimi karamsarlığın boyunduruğuna terketmek zorunda olmadığımı farkettiğim gü-nü hiç unutmam. Büyük bir rahatlama duymuştum. Karamsarlığa yakalanmanın, gribe yakalanmak gibi bir şey olduğunu sanırdım. Ruhsal durumu bozulan kişi buna kendi başına katlanmalı ve başkalarına bulaştırmamaya dikkat etmeli derdim. Oysa aslında karamsarlığa karşı daha etkili önlemler alabiliriz.

Karamsarlığın ne olduğunu bilen ve ye-

terince erdem sahibi olan bir erkek, ona yakalanmaktan kurtulabilir, ya da en azından onu erteler. Bilinçaltımızdan buhar gibi fışkıran o mayamsı salgıya teslim olmamalıyız. Karamsarlık bazen usul usul ve sürünerek de yaklaşabilir ve biz farkına varmadan bizi kaplar. Karamsarlığa düşen kişi, çevresindeki herşeyi kül rengi görür. Erkek bunu kabullenmemeli, kendini ayartılmaktan kurtarmalıdır. Bizi karanlık derinliklere çeken o bataklığa düşmemeliyiz. Gerçi erkeği baştan çıkaran ruhsal durumların hepsi çok çekici ve ayartıcıdır ve onların tuzağına düşmek çok kolaydır, ama eğer neyle karşı karşıya bulunduğumuzu ve onun bize ne denli zararlı olacağını bilirsek, o çekiciliğe karşı direnebiliriz.

Hastalar, karamsarlığa daha kolay düşer. Yeterli fiziksel güçleri olmadığından, hasta erkekler daha çok ve kolay incinirler. Ama hastalar bile kendilerini depresyondan koruyabilirler. Rahatsızlık, kişiyi mutsuzlaştırır. Bunda onur kırıcı bir durum yoktur. Ama erkek, hastalığın çaresizliğine sığınarak karamsarlığa korkakça teslim olmamalıdır.

Bazen dış etkenler, özellikle de sinir bozucu bir kadın, erkeğin karamsarlıktan korunmasını zorlaştırır. Karşı karşıya bulunduğu koşullar ne olursa olsun, iç dünyasındaki her gelişmeden haberdar olmak ve ruhsal bir bunalımın zararlarından kaçınmak, erkeğin kendi sorumluluğudur. İç dün-

yasını ve kendi kendini iyi tanıyorsa, erkek, egosunu güçlendirebilir. Ama iç dünyasındaki kadınsı yönü karşısında bir çocuktan farksız durumda bulanan erkek, çaresizdir. O, belli bir düzeyde psikolojik bilgi edinmeyi de istemez, çünkü kendisine başkalarının göz kulak olmasını bekler. Buna alışkındır. O halde karamsarlığa karşı durabilmesi, erkeğin güçlü ve bilgili olmasına bağlıdır. Bunun için de herşeyden önce, iç dünyasında çocuk düzeyinde kalmaktan, başka bir deyimle animasına beslediği anne kompleksinden kendini kurtarmalıdır.

Sözün burasında başka bir terimden, şevk denilen, coşkulu istemden bahsetmenin tam sırası. Ruhsal durum ve karamsarlık ile şevk arasında, ince ve çok önemli bir fark vardır. Şevk sözcüğü, olağanüstü bir güzelliktedir. Yunanca anlamı "Tanrı ile dolu olmak" diye çevrilebilir. İngiliz dilinde de en yüce, en tanrısal sözcüklerden biri (enthusiasm) şevktir. Bir kişinin içi Tanrı ile dolu olunca, o kişinin yaratıcılık yeteneği çok yükselir ve sürekli olur. Gerçi Animası çok güçlü olan bir erkekte de yaratıcılık gücü büyüktür, ama sürekli değildir. Zamanla azalır ve kaybolur. Ne yazık ki erkeklerin çoğu, Tanrı ile anima arasındaki etkileme düzeyi farkını göremezler. Bir adamın yüzüne bakıp, toplumda ona verilen değerin saklı, yasa dışı ve yıkıcı nedenlere mi dayandığını yoksa gülümsemesinin Tanrısal bir kaynağı mı bulun-

duğunu kestiremezsiniz. Bazen bir kişi-nin "iyi bir ruhsal durumda" olduğunu söyleriz. Eğer bununla, onun gerçekten mutlu olduğunu belirtmek istemişsek, ne iyi. Gülmek, olumlu ve yaratıcıdır, yeter ki, nedeni bir ruhsal durum baskısı olmasın. Gülmeyi ve görünürdeki mutluluğu, fışkır-dıkları iç kaynağa göre değerlendirmeliyiz. Eğer gülen ve mutlu gibi görünen bir erkek o anda animasının etkisi altındaysa, yani içindeki güzel genç kız tarafından ayartıl-maktaysa, adamın başı derttedir.

Bazen karşınızdaki adamda bu durumu sezersiniz. Gülüşü sinirlidir, gergindir, büyük bir olasılıkla iç dünyasında bir ayartma olayı cereyan etmektedir. Adamcağız, o ayartmanın bedelini ödeyecektir ve karamsarlığının sona ermesine kadar, sesinin erişebileceği her yerde herkes, o ödemeden bir pay alacaktır. Ama eğer kişinin gülüşünde bir rahatlık, güzellik varsa, mutluluğunun gerçek ve hakedilmiş bir mutluluk olduğu umulabilir. O zaman da onu kıskanmamalıyız.

Anlayışlı ve bilgili bir erkekte karamsarlık, süresini tamamlayınca kendiliğinden sona erer. Eğer erkeğin içinde bulunduğu o ruhsal durum bir kadın tarafından-irin taplamış bir yara gibi-delinip iyileştirilmezse, kendiliğinden iyileşir. Ya kadın beş dakika önce "Sevgilim, nedir bu halin? Sana ne oldu? istersen oturup konuşalım," der ya da kocası

beş dakika sonra kendini biraz toparlar ve "Bu halim ne? Biraz düşünsen iyi olacak," diye bir çıkış yolu aramaya başlar.

Ama kadın, kocasını kendi haline bırakmaz, onun başının etini yer ve onu canından bezdirirse, erkeğin karamsarlıktan kurtulması gecikir ve zorlaşır. Kadının saldırgan bir tavırla işe karışması, erkeğin içinde bulunduğu ruhsal durumu şiddet-lendirir. Karamsarlığı yüzünden sıkıntı ve acı çekmekte olan erkek, karısının yardımına gereksinme duyar. Belki de karısından göreceği yardıma hemen teşekkür etmez, ama içinde gerçekten minnettarlık hisseder.

Ne yazık ki, kocasının bunalım içinde bulunduğunu gören kadın çoğu zaman yapmaması gerekeni yapar ve kendi animusunu harekete geçirip ona saldırır. Hırçınlaşır. "Bana baksana sen," diye çıkışır. "Artık bu saçmalıklara son versen iyi olacak. Evde yığınla yapay balık yemi varken bunları satın almak ne demek oluyor?"

Böyle davranan kadın, yangına körükle koşmuş olur. Hemen anima ile animus arasında savaş başlar ve bundan her iki taraf ta zarar görür. Karı-koca, Maya'nın sağ ve sol eli haline gelirler. O gün artık aralarında barış beklenemez.

Oysa kadın kocasına yardım etmeye istekli ve yetenekli ise onun iyileşmesinde çok önemli bir rol oynayabilir. Bunun için, eşini baskı altında tutan iç kadınsılıktan daha

çekici bir görünüme bürünmelidir. Böyle bir rol oynamak, kadına çok, çok güç gelebilir. Çünkü kocasının karamsarlığı karşısında kadının otomatik reaksiyonu, animus kılıcını sıyırıp hücuma geçmektir. Yaratılışı bunu gerektirir. Şunu unutmamak gerekir ki, erkeğin içindeki güçlü anima kadar kadının iç dünyasındaki animus ta kuvvet sahibidir. Bununla beraber, sabretmeyi bilen, eşini eleştirmenin bir yararı olmayacağını gören ve onun dış dünyasında gerçek anlamda kadınsı bir nitelik sergileyebilen bir kadın, başarılı sonuç alabilir. Kendini biraz toparlayan erkek, eşinin gösterdiği inceliği ve beceriyi anlayacaktır.

Kadının, kadınsı özelliklerden yararlanarak eşine yardım etmesi gerçekten etkilidir. Bunu başarabilmesi için kadının dengeli ve anlayışlı olması ve kocasının iç dünyasındaki o çekici ama düzmece kadından daha üstün bir kadınsılığa sahip bulunması gerekir. Büyük bir olasılıkla koca öylesine bir yanılsama içindedir ki, herşeyden eşini sorumlu tutmakta, bir kadınla değil bir büyücüyle evli olduğunu ve karamsarlığa da bu yüzden düştüğünü sanmaktadır. Aslında, karısı belki fazlaca dırdırcıdır; ama adam da, karamsarlığının asıl nedeninin onun herşeyden sürekli olarak yakınması değil, kendi animası olduğunu farkedecek durumda değildir.

Karamsar erkekle dırdırcı eşinin anima ve animusu en ilkel biçimleriyle karşı karşıya geldiklerinde (ki, çoğumuzun iç kadınsılığı ile iç erkeksiliği bu en ilkel düzeydedir), herbiri ısrarla kendi güdüsünü savunur ve karşısındakini hiç dinlemez. Erkek, karısının kendisini çileden çıkardığını iddia eder. Animası şiddetli bir öfkeye kapılmış bulunan erkek, dış dünyasındaki kadının da aynı derecede öfkelenmesine yol açacak davranışlarda bulunur. Bu erkeğin kendi suçudur, çünkü eğer animası ile yakınlaşmış ve iyi ilişki kurmuş olsa, eşi ile de çok iyi anlaşırdı.

Kadın, kendi ruhsal durumunu ve karamsarlığını erkeğin yapabildiğinden çok daha iyi kontrol edebilir. Hatta onları kullanır, onlardan yararlanır. Her birini teker teker elbise gibi-giyinip dener ve hangisinin kendisine daha çok yakışacağını bulmaya çalışır. Bazen, bir karamsarlık halindeyken vazgeçip başka bir karamsarlık durumuna geçtiği bile olur. Oysa erkeğin böyle bir kontrol yeteneği yoktur. Tam tersine, çoğu zaman kendisi, karamsarlığı tarafından kontrol edilir. Duygusal durumlarını ve karamsarlıklarının bütününü yönetebilme bakımından kadınla-rın büyük çoğunluğu, erkeklerin ise küçük bir azınlığı başarılıdır. Ne var ki, kadınlar erkeklerin bu zayıf yönlerini bilmezler. Kadın-erkek uzlaşmazlıklarının en önemli nedenlerinden biri budur. Kadınları bu konuda bilgi edinmeli, erkeğe anlayış göstermeli ve el-

lerinden geldiğince eşlerine yardımcı olmalıdırlar.

İnsan soyunun egzotik yaratığı olan erkekle ilişkisinde kadın, karamsarlık dönemlerinde onun çok çaresiz olduğunu bilmelidir Kadın, yardım gereksinen kocasına yardım etmelidir. Evlilikte büyük bir özenle korunması ve uyulması gereken bir kural varsa, o kural: kadının karamsarlığa yakalanan kocasına hoşgörüyle bakması ve önyargılı olmamasıdır. Erkek iyileşince, karı-koca başbaşa verip erkeğin derdinin ne olduğunu araştırabilirler. Kocasının karamsarlıktan kurtulmasını beklemek, kuşkusuz, kadına zor gelecektir. Ama eğer, o ruhsal durumdan dolayı kendisinin suçlu olmadığını kesinlikle bilir ve yaşadığı karamsarlıktan kocasının, kendi kendine kurtulması gerektiğini kabul ederse, gösterdiği sabır ve bilgelikten kendisi yararlanır.

Erkeğe gelince... Gerçekçi olmalı ve hiç bir zaman karamsarlığa yakalanmayacağını ummamalıdır. Ama tam en koyu bir karamsarlığın orta yerindeyken bile, içinde bulunduğu ruhsal durumun ne olduğunu düşünmeye ve anlamaya çalışmalıdır. Bunu yapmaması için hiç bir neden yoktur. Eğer kendi kendine "bir anima saldırısına uğramış durumdayım," diyebilirse, karamsarlığı bir ölçüde kontrol altına almış sayılır. Eğer aynı zamanda eşine de "kötü bir ruhsal durum içindeyim. Bundan senin hiç bir suçun yok.

Sadece bir süre için beni kendi halime bırak," diyebilirse, hem ona çok büyük bir iyilik yapmış olur, hem de kendini kurtarma yönünde en önemli adımı atmış bulunur. Karamsarlığının nedenini anlamaya çalışması, erkeğin bunalımdan çıkma savaşını yarı yarıya kazanması sayılabilir.

Erkeğin baskılı bir ruhsal durum altında bulunması sırasında yaşanması gereken kadın-erkek ilişkisinin ideal bir örneği, Parsifal ile Blanche Fleur arasındaki yakınlaşmadır. Blanche Fleur, Parsifal açısından, güzelliğin ve eşinin en yüksek düzeydeki simgesidir. İkisi arasında herhangi bir anlaşmazlık çıkması düşünülemez. Bu, erkekle animası arasındaki ideal yakınlaşmadır. Eğer kendi içinizdeki o garip, kadınsı nitelikle iyi geçinmek isterseniz, Parsifal ile Blanche Fleur'ün ilişkisini dikkatle izleyin ve inceleyin. Blanche Fleur, Parsifal'ın saygın ve sevgili hanımıdır. Mit'in devamı boyunca genç şövalye her şeyi onu mutlu etmek uğruna yapacaktır.

Yaşamının sonlarında Goethe; "bir erkeğin yaşamı boyunca en önemli görevinin kadına hizmet olduğu, o zaman kadının da erkeğe hizmet edeceği", gibi çok şaşırtıcı bir gözlemde bulundu. Bu inancını açıklarken, Go-

ethe, iç dünya kadınından **Müz**'den söz ediyordu (*). Bu kadın, güzelliğin, eşinin ve yaşamdaki kadınsı niteliğin bütün inceliklerinin ileticisidir. Erkekle kadının, Goethe'nin gözlemindeki gibi karşılıklı olarak birbirlerine hizmet etmeleri, olağan üstü bir güzellik yaratır..

Son zamanlarda, feminizm konusunda, huzurumu kaçıran yığınla deneme okuyorum. Bunları rahatsız edici bulmamın nedeni, kadının geleneksel kadın rolünden, yani erkeğe hizmetten uzaklaşmayı istemesi. Kadın, kölelikten kurtulmak istiyor. Bir açıdan bu istek, kaçınılmaz bir gereksinme-nin ifadesidir. Ama başka bir açıdan da neredeyse öldürücü nitelikte bir tehlike olabilir. Kadın, gerçekten de erkeğin kölesi olmamalıdır. Ama ideal çözüm kadının erkeği yadsıması değil, kadınla erkeğin birbirlerine hizmet etmeleridir. Ve hiç kuşkusuz, bu konuda akılcı bir çözüme varmak zorundayız. Çünkü erkek ve kadın, birbirlerine destek olmadan, birbirlerini sevmeden, birbirlerini beslemeden ve birbirlerine güç vermeden yaşayamazlar.

Öykümüzde, Parsifal bunu anlamış ve

(*) Müzler, Yunan mitolojisinde Zeus ile Minemosyne (anı)'nin 9 yarı tanrısal kızıdır. Herbiri bir sanat ya da bilim dalına başkanlık eder. Dalları: Clio-tarih; Euterpe-lirik şiir; Thalia-komedi;Melpomene-trajedi;Terpsiçhore-toplu dans ve koro şarkı; Erato-erotik şiir; Polyhymnia-dinsel şiir ve şarkı;Urania-astronomi ve Calliope-epik şiirdir. Deha sahibi bir düşünür, şair, tiyatro yazarı, romancı, botanist, minerolog, morfolog vb.olan J.W.Von Goethe'ye esin yetiştirebilmek için bu dokuz müz ve başkaları, büyük bir olasılıkla epey fazla mesai yapmışlardır.

Blanche Fleur'le gerçekçi, doğru bir yakınlık kurmuştur. Parsifal, kendini Blanche Fleur'a adamıştır. Onunla baş-başa,diz-dize yatar ama onu ayartmaz ve onun tarafından ayartılmaz. Ondan güç alır. Ona hizmet eder. Onunla yakınlaşır. Kişinin, kendi iç kadınsılığıyla yakınlaşmasını önleyen bir yasak, Mitte yoktur. Erkek, animasına ne denli yakın olursa o denli iyi bir iş yapmış olur. Yalnız ince bir koşul vardır: baştan çıkarma ve baştan çıkma yoktur. Aksi halde Kutsal Kap'ı bulamayacaktır. Parsifal, koşula uymuştur.

ALTINCI BÖLÜM

Öykü devam ediyor. Parsifal'i, kaleyi kurtardıktan sonra Blanche Fleur'le başbaşa bırakmıştık. Genç şövalye bir kez daha, annesine bağlılık göstermediği için suçluluk duymaya başlamıştır. Anımsayacağımız gibi Parsifal'ın birdenbire evden ayrılması annesinin kırık kalple ölmesine neden olmuştu.

Mitte, Parsifal'ın her ileri adımından ya da yaşamı boyunca başından her önemli olay geçişinden sonra hemen annesine yaptığını anımsaması çok ilginçtir. Evinden ayrılmış olan bir erkek çocuğun annesini araması, ailesinin durumunu merak etmesi, hatta bazen bir posta kartı göndermesi zaman alır. Bunun için çocuk, durumunu sağlamlaştırmayı ve kendi ayakları üzerinde durabilmeyi bekler. Anne kompleksinden biraz kurtulabilen delikanlı, annesiyle yeniden ilişki kurmaya başlayabilir. Ama daha önce güçlenmeli, bağımsız bir erkek olmalıdır.

Gournamond'da Blanche Fleur'dan ders ve güç alan Parsifal,her iki başarıdan sonra annesini düşünmüştür. Aslında, ilerde göreceğimiz gibi, başını derde sokan en önemli etken annesine olan bağlılığıdır. Erkeğin psikolojisindeki en büyük tökezleme nedeni budur. Hemen hemen hiç bir erkek bunu kabul

etmek istemez, ki bu da onların hepsinin anne bağlılığına yenik' düştüklerinin kanıtıdır. Erkek çocuk büyüdükçe, anne kompleksiyle daha iyi ilişkiler kurma olanağı bulacaktır. Kutsal Kap mitindeki her büyüme aşamasında, Parsifal durup geriye bakacak ve anne kompleksini yeniden ele alacaktır.

Kaleyi kurtardıktan ve Blanche Fleur'le bir gece geçirdikten sonra, Parsifal yeniden yola çıkar. Bütün gün yol alır. Akşam yaklaştığında, gece kalacak bir yer bulamaz. Yoldan geçen biri, en yakın hanın otuz mil uzakta olduğunu söyler. Biraz daha ilerde, Parsifal bir balıkçı teknesi görür. Teknedeki iki kişiden biri kürek çekmekte,. öteki balık tutmaktadır. Balık tutan adam, Parsifal'a, geceleyin kendi evinde kalmasını önerir ve evin nerede olduğunu anlatır.

Parsifal, balıkçının tarif ettiği yoldan giderek evi ararken, karşısına bir kale hendeği ve kaldırılıp indirilen kale köprüsü çıkar. Hayvanını köprüye sürer. Tam köprünün sonuna varırken köprü kaldırılır ve Parsifal'ın atının arka ayaklarına çarpar.

Büyük kapıdan içeriye giren Parsifal, kendini geniş bir kale avlusunda bulur. Karşısına dört genç saray uşağı çıkar. Bunlar Parsifal'ın atını alırlar, elbiselerini çıkarmasına ve yıkanmasına yardım ederler ve güzel, kırmızı elbiseler giydirirler. Gençlerden ikisi, konuğun önüne düşer ve onu, yolda balık tutarken gördüğü adamın

karşısına çıkarırlar. Hemen anlayacağımız gibi, o balıkçı Fisher King'in ta kendisidir. Fisher King, yaralı olduğu ve ayağa kalkıp kendisini uygun biçimde karşılayamadığı için Parsifal'dan özür diler. Yörenin bütün önemli kişileri, 400 şövalye ve eşleri, kralın Parsifal'ı kabul ettiği salonda toplanmıştır. Salon çok büyüktür ve ortasında, dört temel yöne bakan dört kapısıyla büyük bir ocak vardır.

Simgecilikte dört rakamı ya tamlığı ya da toplam sayıyı temsil eder. O halde Parsifal, tam gelmesi gereken yere, Kutsal Kap kalesine gelmiştir. Eğer başka belirtilerden bunu anlamamış olsaydık, konuk karışılayan dört saray uşağından, 400 şövalyeden, dört yüz şövalye eşinden dört yöne bakan ocaktan öğrenecektik.

Böylece acılar içinde kıvranan ve inleyen Fisher King, Parsifal'a hoşgeldin der. Başka bazı seremonilerden sonra, salonunun kapısından bir tören kafilesi girmeye başlar. Önce, ucundan sürekli olarak kan damlayan bir kılıç taşıyarak bir delikanlı görünür. Ardından elinde Kutsal Kap'la bir genç kız gelir. Bunu, Son Akşam Yemeği'nda kullanılmış olan patin'le (*) başka bir genç kız izler. Kafilede başka kişiler ve nesneler de vardır, ama en önemlileri bunlardır.

Salona büyük bir şölen sofrası kurulmuştur. Fisher King, yemeğe yatak

(*) Patin- Ayinlerde içine Kutsal ekmeğin konduğu yuvarlak metal kap. Bir tür düzen sahan.

biçiminde bir koltuğa uzanarak katılır. Oturamamaktadır. Sofranın bir ucundan ötekine doğru elden ele dolaştırılan Kutsal Kap, her konuğa, istediği yiyecekleri vermektedir. Sadece dilekte bulunulması yetmektedir. Kutsal Kap, istenen yemeği ya da içeceği hemen sunar! Elden ele dolaştırılan bir gümüş kap ta aynı işlevi yapar.

Akşam saatleri ilerler ve Parsifal, gözleri önünde gelişen mucizeleri şaşkınlıkla izler. Fisher King'in bir yeğeni bir kılıç getirip Fisher King'e verir. O da kılıcın kemerini Parsifal'ın beline bağlar. O güzel kılıç artık Parsifal'ın olmuştur. Bu denli değerli bir armağan karşısında Parsifal'ın dili tutulur.

Kırsal Yörede yetişmiş olan delikanlının o büyük kalede, görkemli sarayın parıltılı salonunda tanık olduğu şatafatlı törenlerle ve özellikle de Kutsal Kap'ın gösterdiği mucizelerle nasıl hayretlere düştüğünü tahmin etmek güç değil. Parsifal, donakalmıştır.

Bildiğimiz gibi Gournamond, Parsifal'a, Kutsal Kap kalesini bulmak gibi bir bahta erişirse bir soru sormasını önermişti: "Kutsal Kap kime hizmet ediyor? "Parsifal bunu unutmuştur. Onun yerine, annesinin verdiği öğüdü aklında tutmuştur: "Soru sorma!" Bu yüzden, kesin bir sesizlik içinde durup bekler. Sadece merak ve şaşkınlıkla çevresinde olup bitenleri izler. Tam bir saflık örneğidir.

Akşam saatleri sona ererken Fisher King sofradan kaldırılır, sedyesine alınıp odasına

taşınır. Bütün konuklar da ayrılırlar. İki genç uşak Parsifal'a odasını gösterir, soyunmasına yardım eder ve yatağına yatırırlar.

Ertesi sabah uyanınca, Parsifal çevrede hiç kimseyi göremez. Saray koridorlarında dolaşıp birkaç kapıya vurur, yanıt alamaz. Aşağıya, avluya iner. Atı eğerlenmiş ve hazırlanmıştır. Seslenir. Hiç kimse ortaya çıkmaz. Avluda kendisinden başka kimse yoktur. Atına atlayıp kale kapısına gider. Köprüyü geçipte yola çıktığı anda, bir kez daha, köprü birdenbire kalkar ve atın arka ayaklarına çarpar. Parsifal dönüp arkasına bakar. Kutsal Kap kalesi ortadan kaybolmuştur. Bulunması gereken yerde sadece orman vardır.

Mit'in bu aşamasında bir değerlendirme yapacağız. Gerçekte, Kutsal Kap kalesi erkeğin içindeki kadınsı niteliklerin en yüksek değere eriştiği yerdir. Kutsal Kap ise bütünüyle kadınsılığı temsil etmektedir, en üstün kadınsı simgedir. Kutsalların kutsalının kadınca ifadesidir. Bu anlamı nedeniyle Kutsal Kap, Şövalyenin bütün yaşamı boyunca araması gereken nesnedir. O bir erkeğe, istediği herşeyi, istemesine bile kalmadan verebilir. Kutsal Kap tam ve kusursuz mutluluktur, ruhun Tanrıya yönelişindeki çekiciliktir.

Mit'in bu bölümündeki en dokunaklı nokta; saf ve toy bir gencin bile, farkına varmadan, paldır küldür Kutsal Kap kalesine girebileceğini anlatmasıdır. belki bütün erkek

çocuklar, ergenlik çağlarında en az bir gün Kutsal Kap kalesinde kalır ve o kusursuz mutluğu tadarlar.

Bugün elime geçen bir kitaptaki ilk iki cümle şöyle : "Her birimiz, yaşamımızın bir anında, kendi varlığımızı özgün, başka birine devredilemeyen ve çok değerli olarak imgelemişizdir. Bu, her kişi için ergenlik çağında meydana gelen bir dönüşümdür." ne kadar yerinde bir saptama...

Çoğunlukla erkekler, o kusursuz mutluluk anısını bilinçaltına iterler. Ama anımsamaya çalışırlarsa, geçmişlerinde bir yerde, farkına bile varmadan Kutsal Kap kalesine girmiş ve orda bir süre kalmış olduklarını bilinç düzeyinde kabul ederler. Bu, çoğunlukla on beş - on altı yaşlarında olur. Bilinçaltındaki anılar bir yerinde olağanüstü güzel bir şafak vakti ya da kusursuz bir gün vardır. Bazen bir delikanlı gece yarısı yatağından kalkıp dışarı çıkar, ayışığı altında gezinir. Belki henüz ortada bir aşk ilişkisi yoktur, ama büyük bir olasılıkla yakında ortaya çıkacaktır.

Bu, kişinin yalnız başına yaşadığı bir deneyimdir. Çevrede başkaları da bulunabilir, ama deneyime ortak olamazlar. Tanıdığım bir genç adam anlattı: On beş yaşındayken, bir yaz sabahı erkenden uyanıp pencereden dışarıya atlamış ve güneşin doğuşunu seyretmiş. Sonra yine pencereden odasına girip uyumuş. Uyanınca, hiç böyle birşey olmamış

gibi aşağıya inip kahvaltısını yapmış. Kuşkusuz, delikanlı o yaz sabahında iki saat süreyle Kutsal Kap kalesindeydi.

Bazı kimseler bu tür olayları bir kenara yazıp saklayacak kadar bilge, yürekli ve dürüsttürler. Şairler, yaşamlarının erken dönemlerinde başlarından geçen kendini Tanrı'ya bırakmışlığı ve altın dünyayı keşfetme deneyimlerini yapıtlarında dile getirirler.

Kutsal Kap kalesi fiziksel olarak mevcut değildir. O, bir iç gerçektir ve ruhsal bir deneyimdir. Belki Kutsal Kap kalesini bir bilinç düzeyi olarak tanımlamak yerinde olur. Genç erkek, içinde yeni bir şeyle uyanır. O yeni şey bir güç, bir algılama, bir kudret, bir tür görüş yeteneğidir. O yeni şey, delikanlının Kutsal Kap kalesidir. Gerçi onu anlatamaz ve sıkıca yapışıp elinde tutamaz, ama o deneyimden sonra artık aynı kişi değildir.

Büyükler sık sık, Kutsal Kap deneyimleri yüzünden ergenlik çağındaki gençlerle alay ederler. Bunu yapmamaları gerekir. Delikanlının gözünde kutsal Kap deneyimi kutsaldır. Yaşamı boyunca da daha güzel, daha önemli ve daha biçimlendirici bir deneyimi olmayacaktır. Çünkü kutsal Kap kalesinden ayrılınca kendini çok bahtsız ve mutsuz hissedecektir. Başka bir şey düşünemeyecektir. Bir kez Kutsal Kap kalesini görmüştür ve başka hiç bir şeyin onun yerini tutama-

yacağını anlamıştır. Gerçi o anıyı bilinç düzeyinden silmiş ve baskı altına almıştır, ama bilinçaltında her zaman ona büyük bir özlem duyacaktır.

Ortaçağdan kalma bir atasözüne göre kişi, bütün yaşamı boyunca iki kez Tanrısal ruhla, altın dünya ile karşılaşma bahtına erişir: İlk kez ergenlik çağında, ikinci ve son kez de kırk beş - elli yaşlarında. Nitekim Parsifal da yıllar sonra tekrar Kutsal Kap kalesine gelebilecek ve bu kez sorması gereken soruyu soracaktır. İlk gelişinde, farkında bile olmadan kendini orada bulmuş, ama oranın havasına uyum gösterememiştir. Hiç bir erkek çocuk ilk gelişinde Kutsal Kap kalesinin havasına uyamaz. Gördüğü ve içinde bir süre kaldığı o ortama dayanamaz. Kutsal Kap kalesinin havası, neredeyse öldürücü bir etkiyle ona dokunur. Hatta bazen öldürür de. Ama çoğu gençler, o etkiyle vahşi, zorlayıcı ve kavgacı bir arayışa başlarlar. Kutsal Kap kalesinde kusursuz mutluluğu yaşayan genç, sonraki yaşamının büyük bölümü boyunca o deneyim tarafından yönlendirilir. Kutsal Kap kalesi, onun yaşama dürtüsü ve yaşam güdüsü olur. Genç adam orada sınırsız ve kesin hoşnutluğu, olağanüstü güzelliği, huzur dolu kıvancı tatmıştır. Bu yüzden, kısa süren beraberliği sonunda onu yitirince sabırsız, ereğine varmak için yerleri eşeleyen, av izi kovalayan bir avcı olur. Duyduğu ruhsal açlıkla dağlara, kayalara

tırmanır, durup dinlenmeden ve her olasılığın ardından koşarak, kendi yitiği saydığı Kutsal Kap kalesini arar. Kutsal Kap kişiye öylesine eksiksiz bir doyum ve bütünlük vaadeder ki, bir kez onu tanıyan, alışılmış, sıradan bir yaşamı anlamsız ve tekdüze bulur.

Gournamond'un bellettiği soruyu soramadığından, Parsifal, Kutsal Kap kalesinde yaşayamaz. Sessiz kalır çünkü Gournamon'un yönergesini unutmuş, onun yerine annesinin "soru sorma"yolundaki öğüdünü aklında tutmuştur. O halde Kutsal Kap kalesinde kalmasına, anne kompleksi engel olmuştur.

Oraya ilk varışlarında, gençlerin Kutsal Kap kalesinde kalmalarına her zaman annelerine olan bağlılıkları engel olur. Delikanlı, ancak annesinin pençesinden kurtulduktan sonra sorması gereken soruyu sorabilecek ve Kutsal Kap kalesinde yaşayacaktır.

Geçirdiği Kutsal Kap kalesi deneyiminden fazla etkilenirse, delikanlı bütün gücünü yitirir. Hiç bir idealleri ve güdüleri yokmuş gibi, nereye gittiklerini bilmeden, ordan oraya dolaşan bazı gençler vardır ki, o duruma düşmelerinin nedeni, ilk Kutsal Kap deneyimlerinde yarı yarıya körleşmiş olmalıdır.

Birçok erkekler o ilk deneyimden aldıkları sonucu öylesine çetin, acı verici ve an-

laşılmaz bulurlar ki, olayı hemen bilinçaltına iterler sorulduğunda "anımsamıyorum," diyerek işin içinden çıkmak isterler. Ne var ki, bilinçaltına gönderilmiş olan bütün öteki anılar gibi, ondan da kurtulamazlar. Her yerde, her ağacın ve kapının ardında onunla yüz yüze gelirler. Onun, karşılaştıkları her kişinin omuzu üzerinden kendilerine baktığını farkederler.

Erkek çocuklarda çok görülen o kavgacı İspenç horozu davranışlarının en büyük nedeni, başlarından yeni geçmiş bulunan Kutsal Kap deneyimidir. O denli incinmişlerdir ki, acıya dayanabilmek için, kendi kendilerini çok sert ve kavgacı olduklarına inandırmaya çalışırlar.

Kutsal Kap açlığı, her türlü psikolojik durumu açıklamada yardımcı olur. Bu açlığı kendi başına yaşamak dehşet vericidir. Ancak yeterince yürekli olan erkekler o açlığı anlar ve yüzleyebilirler. Ama çoğu kişi o açlıktan kurtulmak, onu gidermek için yapılması gerekenin ne olduğunu bilmez. Gençlerde görülen Cumartesi akşamı huzursuzluğunun bir nedeni budur. Birşeyler yapmazlarsa patlayacaklarını sanırlar.

Birçok reklamlar, gençlerin bu açlığına dayanır. Reklamcıların konu üzerinde ne denli bilinçli olduklarını bilmiyorum, ama ondan çok yararlandıkları yadsınmaz bir gerçek. Dolaylı olarak Kutsal Kap'mış gibi sunulabilen her şey, erkeklere kolayca satıla-

bilmektedir.

Günümüzde, uyuşturuculara karşı gösterilen inanılmaz açlığın bir nedeni de aynıdır. Çünkü uyuşturucular, Kutsal Kap deneyimi ile yaşanan kendinden geçme durumuna dönüşün büyülü bir yoludur. Kanımca, uyuşturucu kullanarak Kutsal Kap mutluluğunu aramak yanlıştır. Aslında Kutsal Kap kalesine varmak için gidilmesi gereken yol çok uzundur, ama uzun zaman alması gerekmez. Uyuşturucu kullanarak oraya kestirmeden gitmeye kalkışmamak gerekir. Kutsal Kap deneyimi tehlikelidir. Daha önce de anlattığımız gibi, o deneyimin zamansız yaşanması ya da aşırı gidilmesi, psikozlara neden olabilir. Mit'teki iner-kalkar köprü birdenbire kapanıverir ve üzerinden zamansız geçen kişiyi kurtulmayacağı bir tuzağa hapseder.

Gözlemlemek üzücüdür ama, gerçek olan odur ki; hemen hemen her erkek, Kutsal Kap arayışında amaca erişmek uğruna her türlü özveriye razı olur. O amaca eriştikten bir gün sonra öleceğini bilse bile, Kutsal Kap açlığını hemen gidermek ister. Bu akılcı olmayan ve hiç bir sınır taşımayan bir istektir. Serüvenden serüvene koşmak, otoyolda saatte 150 km. hızla araba kullanmak ve kendisini yiyip bitirdiğini bildiği halde uyuşturucu kullanmaya devam etmek, ergenlik çağı sonlarındaki gençlerin bilinçaltı Kutsal Kap açlığından doğma dürtülerdir.

Duygusal yaşamındaki bu tür püskürmeleri erkek çocuk hemen hemen her zaman yanlış yorumlar. Amansız arayış eğilimini, koruyucu bir önlem gibi gördüğü karamsarlığa çevirir, ama bu yüzden de başına işler açılır. Çünkü bu kez, arayışına devam edebilmek için, önce karamsarlıktan kurtulmaya çalışmak zorundadır. Birçok çocuklar böylece yakalandıkları karamsar lıktan hiç bir zaman kurtulamazlar. Kutsal Kap arayışı bütünüyle karamsarlığa ve bunalıma dönüşür ve çocuk, ne olduğunu anlayamadan, huysuz, yaşlı bir adam haline geliverir.

Batı dünyasının bütün filozofları ve şairleri arasında, yaşamın bir trajedi olduğu konusunda,hemen hemen evrensel bir fikir birliği vardır. Trajedi, gözlemlediğimiz yaşama uygun bir terimdir. Kutsal Kap arayışındaki erkek, acınacak durumdadır. Dilimizde trajedi sözcüğü , kişinin elde edemeyeceği bir şeyin ya da ulaşamayacağı bir amacın ardından koşup; tükenmesi anlamına gelmeye başlamıştır. O kişi batılı erkek, hiçbir zaman erişemeyeceği amaç ise Kutsal Kap kalesidir. Yaşamımızın ortalarında bir yerde, bir şeye karşı doyumsuz bir açlık duyuyoruz. Yaşamımızın trajik derinliği budur işte...

Eğer karşınızdaki erkek gerçekten dürüstse, kendisine "nasılsın?" diye sorduğunuzda, bir zamanlar birinin bana verdiği yanıt gibi: "Doğrusu, günden güne daha hu-

ysuzlaşıyorum Robert" diye, gerçeği anlatabilir.

Orta yaş, erkeğin Kutsal Kap kalesine yaptığı ve yapacağı iki gezinin arasında yer alır. O yaşta erkek, işlerini ilerletmiştir, görevinde ustalaşmıştır. Evinin ipoteğini ödemekte, çocuklarını okutmakta ve emeklerinden iyi sonuç almaktadır. Ne var ki, yaşamından hiç hoşnut değildir, çünkü bilinçaltının derinliklerinde kutsal kap açlığı yatmaktadır.

Bir kızın yaşamına göz atan kişi, onun çizdiği yolu görebilir. Kız, Kutsal Kap kalesinden hiç ayrılmaz. Erkeklere anlayış gösterilmesini gerektiren bir neden de budur. Kadının hoşnutluk hissine, dünyanın neresinde bulunursa bulunsun kendini evinde sayabilme huzuruna erkek sahip değildir. Erkeğin kadından daha yaratıcı olduğunu sanmıyorum. Ama erkek yaratıcılığı, değişik bir biçimde ortaya çıkar. Ergenlik çağında Kutsal Kap kalesine gidebilmiş, fakat oradan atılmak zorunda kalmış bulunan erkeğin yaratıcılığında itici güç, dürtü ve ivedi gereksinme nitelikleri vardır. Kadın, her zaman varolagelmiş bulunanı keşfetmekle kalır; oysa erkek,çevresinin dışına çıkıp yeni şeyler icad eder ya da ettiğini sanır.

Einstein'in: "Şimdi artık, gençliğimde bana çok zor gelen bir şey yapıyor, yalnızlığımın güneşi altında ısınıyorum," demiş olduğu söylenir. Kutsal Kap deneyiminde erkek, içinde basınç ve yalnızlık duyar. O denli güzel bir şeyi gördükten sonra ondan yoksun kalmak,bazen dayanılmaz olur.

Birçok erkekler, yalnızlıklarını kanlı-canlı dış dünya kadınlarıyla gidermek isterler. Bu girişim iyi sonuç vermez, çünkü o erkekler kadınlardan olamayacakları birşey olmalarını beklerler. Bir iç gereksinmenin yerini dış dünyadan bir şeyle doldurmak olası değildir.

Günümüzde Doğu dinlerine gösterilen büyük heves ve eğilim, bir tür direkt Kutsal Kap arayışıdır. Doğulu insanlar, Batılılar gibi kırılmış, parçalanmış değillerdir. Kutsal Kap deneyimine giriş ve oradan ayrılış başlarından geçmemiş, o deneyimin şiddetini tanımamışlardır. Doğulu düşünürler Batıya bakar ve sorarlar: " Sizin insanlarınızdaki bu büyük dürtü ve açlık nedir? "

Doğunun felsefesinin ve görüşlerinin şimdilerde bize çok çekici geldiği gerçektir. Ama Doğu felsefesi ve görüşü bizim durumumuzla uyuşamayacak ve bizi doğrudan doğruya etkilemeyecektir sanırım. Batılılar hiçbir zaman, doğuluların yaptığı gibi herşeyi oluruna bırakamazlar. Bizler öylesine parçalı ve dağınıkızdır ki, o denli dürüst ve

dolambaçsız olamayız. Batı psikolojisinin derinlerine kök salmış bulunan Kutsal Kap Mit'i, daha çok işimize yarayacaktır.

Kuşkusuz, bunların hepsi, durumu olduğundan çok daha basite indirgeme çabaları. Kuramsal olarak bir erkek, Kutsal Kap kalesine herhangi bir zamanda girebilir. Kaleyi sadece iki kez ziyaret edebilir diye bir kural da yoktur. Erkeğin yaşamında, bir ölçüde Kutsal Kap niteliğinde tat aldığı küçük zaman bölümleri bulunur. Zaten ona, arayışına devam gücünü veren de o küçük, mutlu zaman bölümleridir. Eğer bir erkek, o mutlu anların tarihini, yerini ve ortaya çıkış tarzlarını bir kenara kaydedebilseydi, büyük bir gizemin açıklanmasına yardımcı olurdu. Kutsal Kap tadı alınan küçük olaylar çeşitli biçimlerde gerçekleşebilir. Örneğin, bir kahvaltı sırasında bir dilim kızarmış ekmekten alınan olağan üstü tat; bir Cumartesi günü gezinirken gökte görülen bulutların oluşturduğu özel, etkileyici biçim ya da yanınızdan geçerken bir tanıdığınızın size söylediği övgü dolu bir çift söz, Kutsal Kap niteliği taşıyabilir. Yani o mutlu anların hiçbiri dramatik, önemli şeyler değildir.

Mit'te geçen iner-kalkar kale köprüsü, Kutsal Kap kalesinin temel özelliği konusunda ipucu verir. Kale, fiziksel anlamda mevcut değildir. Ama bir iç gerçekliği vardır. Kale bir görüngü ya da imgelem, bir bakıma bir şiir ya da bir deneyimdir. Dünya

üzerinde belirlenebilen bir yeri olmadığından, kişi onu ancak, Kutsal Kap arayışında ise tanır ve anlar. Kutsal Kap kalesini arayanların işini güçleştiren önemli nedenlerden biri; onunla erişmek istedikleri mutluluğu, dış dünyala-rındaki bir nesnede ya da bir yerde bulmayı ummalarıdır. Bu tür bir umut gerçekleşmemeye mahkumdur, çünkü dış dünyada Kutsal Kap kalesi diye bir yer yoktur.

Nice yetişkin erkek çocukluklarında Kutsal Kap deneyimi geçirdikleri belirli bir dış-dünya noktasına nice kez yeniden gitmiş ve aynı deneyimi bir kez daha yaşamayı ummuşlardır. Nice kişiler Kutsal Kap deneyimlerinin o yerle ilişkili olduğunu sanarak doğup büyüdükleri yerlere dönmüşlerdir. Hepsi boştur, hepsi düş kırıklığıyla sonuçlanmıştır.

Kutsal Kap deneyimi belirli bir bilinç düzeyinde yaşanan şiirsel bir hayal, mistik bir görüngüdür. Yaygınlıkla"gerçek" adı verilen anlamda Kutsal Kap kalesi yoktur.

İner-kalkar köprünün kaleye girişte ve kaleden çıkışta atın arka ayaklarına çarp-ması, Kutsal Kap deneyiminin tehlikesini simgeler. Birçok gençler, ya kaleye girerken ya da oradan çıkarken, kapının çarpmasıyla dengelerini yitirip yerlere yuvarlanmışlardır. O çağdaki delikanlıların birdenbire yoldan çıkmaları, yaşamlarındaki düzeni bozmaları az rastlanan olaylardan değildir. Kutsal Kap

deneyimini yaşamakta olan bir erkek çocuğa yumuşak davranmalı, onun bazı hallerine sabır göstermeliyiz. Özellikle onunla alay etmemiz, tehlike doğurur. Çocuk o çağda, kendisiyle alay edilmesine hiç dayanamaz.

Kuramsal olarak erkeğin daha ilk denemesinde Kutsal Kap kalesinde kalmayı başarabilmesi de olasıdır. Manastırların yaygın olduğu dönemde Benediktin keşişleri bu olasılığı gözlemlemiş; bebeklik çağında alıp psikolojik anlamda ki Kutsal Kap kalesinde –yani manastır sınırları içinde- büyüttükleri erkek çocukların dış dünya ile ilişki kurmalarını önlemişlerdi–. Bu yolla yetiştirilmiş bir kişiyi ben hiç görmedim, tanımadım. Günümüzde insanların o tür bir dünya görüşüyle yaşayabiliceğini sanmam. Ama belki de geçmişte, keşişler başarılı sonuç almışlardı.

Öykü devam ederken kadınsı öğelerin neler yaptıklarına bir göz atmak, ardından yine erkeksi öğelere dönmek önemli bir gereksinme. Bazıları, Mit'i bütünüyle erkeksi kandökücülükle kadınsı kurtarıcılık arasındaki bir savaş olarak yorumlamak isterler. Ama öykünün sonunda bu iki zıt güç, Kutsal Kap Kralı'nın kişiliğinde birleşecek ve bir denge oluşturacaklardır.

Öyküde geçen "ucundan sürekli olarak kan damlayan kılıç", bazılarına göre Kabil'in

Habil'i öldürdüğü ve çarmıhtaki İsa'nın böğrünü delen kılıçtır(*). Yani bütün zamanlarda kılıç, hep zarar vermiştir. Ucundan sürekli olarak kan damlamasının nedeni de budur.

Parsifal, kadınsı Kutsal Kap açlığı ile erkeksi kılıç kullanan kişi niteliği arasında bocalayıp durmaktadır. Bu iki özellik aralıksız olarak birbirini etkileyecektir. Kutsal Kap kalesinde, Kutsal Kap ile ucundan kan damlayan kılıç yanyana bulunabilmektedir. Bu yanyanalık, bir erkeğin saldırganlığıyla sevgiyi ve yakınlığı arayan kadınsı bilinçaltı eğiliminin bitişikliğini temsil eder. Aralarında denge kurulmazsa, bu iki zıt güç, erkeğin iç dünyasındaki çatışmayı sürdürürler.

Kılıcın günahından doğan kefaret, onun çarmıha germe olayına karıştırılması ve böylece kutsal bir amaca hizmet etmesinin sağlanması suretiyle ödenmiştir. Erkeğin kılıç kullanma özelliğiyle iligili olan davasından kurtulması da ancak, kefaretini çeğeceği acıyla ödemesinden sonra gerçekleşecektir. Kadın, erkeğinin acı çekmesine yol açacak olan ve ölme tehlikesi bulunan bir olaya karışmasını, bir kenardan, ellerini endişeyle oğuşturarak seyreder. Erkeğin, kurtulabilmesi için o tehlikeli girişimde bu-

(*) Bilindiği gibi Kabil, kardeşi Habil'in başını taşla ezmiştir. Hz. İsa'nın böğrünü ise mızrakla delmişlerdir. Yazar, kılıcın taştan nükleer bombaya kadar bütün silahların simgesi olduğunu belirtmek istiyor.

lunmasının kaçınılmaz olduğunu bilir. Erkek eğer akıllıca davranmayı bilirse, tehlikenin ve çekeceği acının büyük ve uzun süreli olması gerekmez. (Ne yazık ki erkekler böyle durumlarda akıllıca davranmalarıyla ün yapmış değillerdir;) Bu nedenle ucundan sürekli olarak kan damlayan kılıç, acı çekerek kefaret ödeyen kılıçtır.

Doğuda böyle bir şey bilinmez. Bizim simgeciliğimizi inceleyen Doğulu filozoflar sorarlar: "Bunca kanlı olaya, bunca kandökücülüğe ne gerek var?" Batı'nınki gibi pek çok istilalar ve zaferlerle yüklenmiş bulunan bir kültürün kanlı kılıç simgesiyle uğraşmasından kaçınılamaz. Kültürümüzdeki Ari sömürgecilik ve despotluk niteliği, bizim Kutsal Kap kalesindeki başarısızlığımızdan kaynaklanır.

Kutsal Kap kalesine yeniden dönebilmenin yasal bir yolu vardır. İsa ile Fisher King arasında, birçok eğitici paraleller bulunmaktadır. İsa ile Fisher King'in öyküleri, çok bilge bir adam olan İsa'nın doğru yolu izlemesi ile sınırlanabilecek önemli bir fark dışında, birçok yönlerden birbirine benzerler. İsa'nın oniki yaşındayken ilk kez tapınağa gidişi ve anne-babasını azarlayışı, deyim yerindeyse, onun Kutsal Kap kalesine ilk gidişiydi. Orada, çok büyük bir şeyle, kendi erkekliği ve gücüyle temas haline geldi. Bu olay İsa'yı ağır surette yaralamadı, çünkü o, yaşadığı deneyimin ne olduğunu

anlamıştı. Daha sonra Kutsal Kap kalesine yeniden gitmek zorunda kaldı ve bütün benliğiyle onun oldu, orada kaldı. Bizim izlememiz gereken ideal örnek budur. Bununla beraber ben, 12. yy'da yazılmış olan Kutsal Kap Mit'ini beğenirim. Bizim düzeyimizde, yani daha insancadır. Kendimi doğrudan doğruya o öyküye katabilirim.

YEDİNCİ BÖLÜM

İsterseniz yine Parsifal'a dönelim. Genç şövalye Kutsal Kap kalesinden ayrılmıştı ve köprü, atının arka ayaklarına dokunmuştu.

Parsifal yine yollara düşer ve bir süre sonra, sevgilisinin cesedini kolları arasında tutan, yaslı bir genç kızla karşılaşır. Kızcağızın şövalyesi, başka bir şövalye tarafından öldürülmüştür. Öldüren, öykünün başlarında Parsifal'ın çadırda gördüğü genç ve güzel kızın sevgilisidir. Çadıra gelip te Parsifal'ın kendi sevgisiliyle görüştüğünü öğrenince çok öfkelenmiş ve karşısına çıkan ilk erkeğin canına kıymıştır. Bu durumda olaydan Parsifal sorumludur.Yaslı genç kız bunu Parsifal'a açıkça anlatır.

Daha sonra genç kız, o zamandan beri nerede olduğunu Parsifal'dan sorar. O da yöredeki bir kalede buluduğunu söyler. Genç kız, en yakın kalenin otuz mil uzakta olduğunu anlatır. Parsifal bir önceki gece kaldığı kaleyi tanımlayınca, kız: "Oh, demek Kutsal Kap kalesindeydin," der.

Yaslı kız, Parsifal'ı tepeden tırnağa bir güzel haşlar, azarlar. Sorması gereken soruyu sormadığı için Fisher King'in iyileşmediğini ve Kutsal Kap kalesinin üstün-

deki uğursuzluğun kalkmadığını açıklar. Kıza göre bundan Parsifal sorumludur. Bununla da kalmaz, Parsifal'ın başka günahlarını birbiri ardına sıralar. Parsifal yüzünden şövalyeler birbirini öldürmeye devam edecek, genç kızlar yas tutacak, krallık toprakları yine kısır kalacak, Fisher King acılar içinde kıvranacak, öksüz çocuklar çoğalacaktır. Bütün bunlar Parsifal'ın suçudur, çünkü Kutsal Kap kalesine gittiğinde "Kutsal Kap kime hizmet eder?" diye sormamıştır.

Suçlamaların ardından genç kız, Parsifal'ın kim olduğunu öğrenmek ister. Bu aşamaya kadar mitte Parsifal'ın adı hiç geçmemiştir. Genç kız sorunca, delikanlı hiç duraksamadan adının Parsifal olduğunu söyleyiverir. Kutsal Kap kalesinde bir gece geçirinceye kadar kendisinin kim olduğu konusunda herhangi bir fikre sahip değildir. Kaleden ayrıldıktan sonra kendi kimliğini öğrenmiştir.

Parsifal yine yola çıkar. Çok geçmeden, çadırdaki genç kızla ikinci kez karşılaşır. Genç ve güzel kız yırtık pırtık giysiler içindedir ve ağlamaktadır. Pasifal'ın paldır küldür çadıra dalmasından beri, şövalyesi ona çok kötü davranmaktadır. Kızcağız Parsifal'ı görünce, sevgilisi gelmeden kaçıp gitmesini, yoksa onu da öldüreceğini söyler. Daha sonra o da Parsifal'ın başından geçenleri dinler ve Kutsal Kap kalesinde sorması gereken soruyu sormadığı için onu güzelce

azarlar. Tam o sırada kızın şövalyesi gelir, ama teke tek döğüşte Parsifal onu yener ve bağlılık andı içirdikten sonra Kral Arthur'ün sarayına gönderir. (Arthur'ün sarayına gönderilen şövalyelerin ardı arkası kesilmiyor. Belki de kendi benliğimize yeterince egemen oluncaya dek bir newroz'u sona erdirmemek çok önemli.) Genç kız Parsifl'a, kalede kendisine verilmiş olan kılıcın ilk çarpışmada kırılacağını, bu nedenle ona güvenmemesi gerektiğini söyler. Kırılacak olan kılıcı, ancak onu ilk kez yapan demirci ustası onarabilecektir. Ama onarıldıktan sonra, kılıç bir daha hiç kırılmayacaktır.

Bu, bir erkek çocuğun başından geçebilecek normal olaylardandır. Çocuğun kullandığı erkeksi özellik, babasından alınmadır. İlk kullanılışında o özellik kırılır. Yani çocuk, alıntı erkeksilği ile evinden çıkar, ama onun hiç bir işe yaramadığını çünkü bir taklit olduğunu görür. O zaman başka bir babanın-ruhsal bir babanın, bir isim babasınınonarım yapması gerekir. Onarıldıktan sonraki erkekliğini, çocuk yaşamı boyunca kullanabilir.

Bu arada, Kral Arthur'ün sarayınca çok sayıda şövalye toplanmıştır. Bütün şövalyeler, daha önce hiç tanımadıkları, hepsini oraya yollayan genç şövalyeyi tartışmaktadırlar. Herkes, Parsifal'ın da saraya gelmesini ve o günleri en önemli kişisi olmasını istemektedir. Ne var ki, hiç kimse Parsifal'ın

nerede olduğunu bilmez. Sonunda Kral Arthur, Parsifal'ı arayıp bulmaya karar verir. Hemen yola çıkıp bütün zamanların en büyük şövalyesini, o görkemli kahramanı buluncaya değin arayacak, bu amaca erişeceği güne kadar aynı yatakta iki kez yatmayacaktır. Buna and içer. Gerçi Parsifal o sırada Arthur'ün sarayına yakın bir yerde kamp kurmuştur ama, kimsenin bundan haberi yoktur.

Öykünün burasında, Mit'in en garip, en şaşırtıcı olayı cereyan eder. Gök yüzünde bir doğan, üç yaban kazına saldırır, birini yaralar ve kazın üç damla kanı yere, karların üstüne düşer. O kan damlaları, genç şövalyeye uzun zamandır görmediği Blanche Fleur'ü anımsatır. Dikkat edilirse Parsifal sık sık birilerini unutmakta ve bir ara birdenbire anımsamaktadır. Gençlerde bu çok görülür. Delikanlı bir yerden eve gelir ve birdenbire birşeyi unutmuş olduğunu anımsar. Başka bir konu ilgisini çekmiştir ve ona önemli bir konuyu unutturmuştur.

Kar üzerindeki üç damla kanı gören Parsifal birdenbire herşeyi unutur ve güzel sevgilisi Blanche Fleur'den başka herşey belleğinden silinir. Oracığa oturup kan damlalarına bakmaya başlar. Arthur'ün şövalyelerinden ikisi Parsifal'ı o halde görür ve saraya gitmesi için kandırmaya çalışırlar. Ama sevgilisinden başka hiç birşey düşünmeyen Parsifal, büyük şövalyelik yeteneğiyle

onları teker teker atlarından düşürür. Şövalyelerden ikincisinin kolu kırılır. Kolu kırılan şövalye, altı yıl gülmeyen ve Parsifal'ı gördükten sonra gülmeye başlayan genç kızı tokatladığını daha önce okuduğumuz kişidir. Anımsanacağı gibi Parsifal, onu cezalandıracağına ve genç kızın öcünü alacağına and içmişti, Mit, geleneği toparlamaya başlamıştır, çünkü suçlunun kolunu kırarak Parasifal andını yerine getirmiştir.

Bu sırada Gawain adlı ünlü şövalye gelir ve saygılı bir dille, Parsifal'ı Kral Arthur'ün sarayına çağırır. Parsifal kabul eder.

Mit'in bir versiyonuna göre, o sırada güneş çıkmış, karlar erimeye başlamış ve üç damla kandan ikisi görünmez olmuştur. Parsifal, ancak üç damla kandan ikisi kaybolunca kendisini o yere ve belleğini de Blanche Fleur'e bağlayan gücün etkisinden kurtulabilmiştir. Artık kafası normal çalıştığından, Arthur'ün sarayına gitmeyi kabul etmiştir.

Şimdi elimizde, mitolojinin garip bir küçük bölümü var: Blanche Fleur, kar, üç damla kan, Parsifal'ın birdenbire bir aşk transına girmesi ve yine birdenbire transtan uyanması... Eğer güneş, üç damla kandan ikisinin kaybolmasına neden olacak biçimde karları eritmeseydi, belki de Parsifal hiç bir zaman içine düştüğü o hareketsizlikten kurtulamayacaktı.

Mitolojide ve düşlerde sayılar her zaman

çok eğiticidirler. Kutsal Kap kalesinde bir çok dörtler vardı. Dört sayıları bize, Kutsal Kap kalesinin bir bütünlüğe, dört bölümlü birtamlık niteliğine sahip olduğunu gösteriyordu. Yani dört, noksansızlığı, barışı, kararlılığı ve zamana bağlı olmamayı temsil ediyordu.

Oysa üç, simgecilikte ivediliği, eksikliği, huzursuzluğu ve uğraşı temsil eder. Bence Kutsal Kap kalesi deneyimindeki bütünlükle Parsifal ve Blanche Fleur arasındaki "insanca" ilişkinin noksanlığı arasında bir ilgi var. Mit bize, bunlardan birincisinin herşeyi kavrayan tam bir sistem, ikincisinin ise-çok güçlü olmakla beraber kısmi-bölümsel bir sistem, olduğunu anlatmak istiyor.

Üç kararsızlığı içinde bocalayan ve üç ile uğraşmak zorunda bulunan kişi, ya üçü dörde yükseltmeli ya da bire indirmelidir. Çünkü sadece dört ve bir sayılarında çözüm olasılığı vardır. Kutsal Kap kalesine geri dönmek ve üçü dörde çıkarmak Parsifal'ın elinde değildir. O halde içine düştüğü o hareketsizlikten kurtulması için tek çare, üçü bire indirmektir.

Bazen kendisini felce uğratan, çıkmaza sokan ve hareketsiz bırakan bir duruma düşen kişi, yeniden canlanmak ve gücünü toparlamak amacıyla, bilinç düzeyini biraz alçaltmak zorunda kalır. İleri gidebilme ve sonraki sayıya geçebilme olanağı olsa, hiç kuşkusuz, en iyisi tamlığa erişmektir. Ama

dörde erişme olanağından yoksunsa, biraz geri çekilerek kendini kurtarması ve yeniden harekete geçebilme gücünü kavuşması tek seçeneğidir.

İki kötüdür, çünkü kişi ikinin düalitesinde sıkışıp kalır. Oysa bir ve dört, elverişli ve işletilebilir simgelerdir. İki ile üç, aynı düzeyde zor, kararsız ve eksiktirler. Gerçi onların da, kişinin aşması gereken sayılar olmaları bakımından saygınlıkları vardır, ama kişinin o sayılarda oyalanmaması gerekir.

Bu sayısal simgecilik imaları Hıristiyanlıktaki Üçleme **(Trinity)** doktriniyle de yakından ilgilidir. Dikenli bir konu olan Üçleme üzerinde fazla konuşmak istemem, ama şu kadarını söyleyebilirim: Bence insanoğlunun yapısı ve Baştanrı (Godhead) konusundaki Üçlemeci **(Trinitarian)** görüş noksandır (*). Çünkü Tanrı'nın üçlüğü, kararlılık ve kusursuzluğun sağlanabilmesi için, bir dördüncü kişiliğin ya da öğenin katılmasını zorunlu kılar. Ne zaman biri ortaya çıkıp ta bir Üçleme sistemi yürütmeye kalksa, eksik kalan bir nokta bulunduğundan, bazı kişiler

(*) Hıristiyan öğretisi genellikle Tanrı kavramını üçleme doktrinine bağlar. Buna göre: "Baba, Tanrıdır; Oğul (Hz. İsa) da Tanrıdır; Kutsal Ruh da Tanrıdır. Ama üç Tanrı yoktur. Bir Tanrı vardır. "Yani, Tanrı'nın üç kişiliği vardır, ama Tanrı Tek'dir. Bu paradokslu ifadeye mantık kazandırmak için yüzyıllardır birçok din adamları yeni fikirler geliştirmiştir, ama yazarın da dediği gibi, konu oldukça dikenli, yani dokunulması güç bir konudur. Üçleme'deki Baba'ya ötekiler yanında hiyerarşik bir üstünlük kazandırmak için Baştanrı anlamına gelebilecek adlar (Godhead) verilmesi, durumu iyice karıştırmaktadır. Üçleme'de rütbe bakımından Oğul babayı, Kutsal Ruh ta Oğul'u izler.

buna karşı çıkacaklardır. Bir bakıma, Üçleme sisteminde eksik kalan kişilik ya da öğe Şeytan'dır. Çünkü ne zaman bir bütünün bir parçası olan şey bütünün dışında bırakılsa, o parça bütünün aleyhine döner. Jung, bu konu üzerinde çok durmuş ve her fırsatta, Hıristiyan Üçleme sisteminde bir noksanlık ve kararsızlık bulunduğunu, dördüncü bir öğenin eklenmesi gerektiğini, o dördüncü öğenin de yaşamın karanlık ve kadınsı öğesi olduğunu savunmuştur. Bu öğe, ölüler diyarının şeytanı gibi, üzerimize çökme eğilimindedir.

Açıkça görülüyor ki bizler bugün, insan bilincinin Üçlemeci (Trinitarian) inançtan dörtlemeci (quaternitarian) görüşe ilerlediği bir çağda yaşamaktayız. Bu, dünyamızın içinde bulunduğu aşırı kargaşanın (kaosun) derecesini belirmemeye en yakın tanımlamadır. Sayı simgeciliği konusunda hiç bir bilgisi olmadığı halde, çağımız insanının düşlerinde, üç sayısındaki kararsızlık ve güvensizliği dört sayısının tamlık ve kusursuzluğuna çıkarma çabası var. Bundan da anlaşıldığına göre, bir bilinç evrimi geçiriyoruz. Düzenli, iyi, baştan sona erkeksi niteliklere sahip nihai gerçek fikrinden, yani üçlemecilikten; kadınsılık'ın yanı sıra, kusursuzlukta ısrar edenle kabulde çok güçlük çekecekleri başka öğeleri de içeren dörtlemeciliğe doğru yol almaktayız.

Ama yine açıkça görülüyor ki, kusursuz-

luk düşünün artık bütünlük ve tamlık tarafından değiştirilmesi Tanrı buyruğudur. Kusursuzluk, içinde leke, karanlık noktalar ya da kuşkulu bölgeler bulunmayan kesin saflıktır. Oysa tamlık ve bütünlük, karanlık ve lekeli noktaları da içermekle beraber, ışıkla karanlığı bir toplam haline getirir. Genel olarak diyebiliriz ki, Hristiyanlık tamlık ve bütünlüğe değil, fakat iyilik ve kusursuzluğa varmak için çabalar. Bütünlüğe doğru ilerlemek çok çetindir, çünkü her zaman bizi paradoksa sürükler. Ben, insanlığın bu çağda henüz böyle bir ilerlemeyi başarabilecek düzeye erişmiş olduğundan emin değilim. Ama yine de büyük bir güçle o gelişmeye doğru itilmekteyiz.

Jung, haklı olarak, 1950'deki Bakire Meryem'in bedence cennete yükselmesi konusunda belirlenen doktrinin, aslında "dörtleme sisteminin dogmatik beyanı" olduğunu savunur. Bu dogma(*) uyarınca Meryem, şimdi bedeniyle ve haşmetle cennette yaşamaktadır. Yüzeysel anlamıyla bu, baştan aşağı saçma bir ifadedir, ama psikolojik açıdan çok önemlidir, çünkü Tanrısal üçleme sisteminin içine dünyasal, kadınca bir öğen-

(*) Meryem'in bedence cennete yükselmesine Katolikler yüzyıllardır inanırlardı. 1950'de Papa Pius XII, bu inancı bir doktrin olarak resmen ilan etti. Hz. Meryem'in tanrısal annelik ve sürekli bekâreti Jung'un savıgereğince dörtleme sayılırsa, tanrısal kişilikler arasındaki hiyerarşinin nasıl olacağı merak konusudur. Belki Baba'dan sonraki sıra Hz. Meryem'e verilecek, belki de Hz. Meryem son veya üçüncü sırada yer alacaktır!

in katılması demektir. Şimdi artık Tanrı sadece üç erkek kişilikle (Baba-Oğul-Kutsal Ruh) temsil edilmiyor(*), Tanrısal görünümlere bir dördüncüsü, kadıncası eklenmiş bulunuyor. Geç te olsa, kadınlık, Tanrı katında hüküm sürmeye layık görülüyor.

Bakire Meryem'i bedensel olarak cennete yükselten dogma, Jung'u çok sevindirdi. Ama bu önemli olayın gerçekleşmesi çok az kişinin dikkatini çekti ve hemen unutuldu (**). Oysa eğer bu olağan üstü olay gerektiği gibi değerlendirilirse, Kilise'nin önemini koruması yönünde bir umut ışığı olabilir. Üçlemeye bir dördüncü öğe, kadınsılık eklenmiştir. Eğer bize bu doğma ile gösterilen yolu izlersek, geleceğe umutla bakabiliriz.

Dördüncü elemente itibar ve haysiyet tanınır tanınmaz, kadınsılığın düşmanca niteliği kaybolmuştur. Düşmanlığı, sadece dışlandığı sürece söz konusuydu. Dışlandığı sürece, deyim yerindeyse, kapıları yumrukluyor, içeri alınmak istiyor ve doğal olarak bize kötü-kişi gibi görünüyordu. Elementleri dışlayarak onları şeytanlaştıran biziz. insanın ruhsal dünyasında reddettiği,

---

(*) Hıristiyan öğretisi Tanrı kavramını genellikle cinsel ayırıma bağımlı tutar. Baba Tanrı (ya da Baş Tanrı- Godhead) erkektir. Ad yerine zamir kullanırken erkeksi zamir koyulur (He veya İll gibi). Üçüncü tanrısal kişilik olan Kutsal Ruh ta erkektir.

(**) Çünkü resmen ilan edilmeden önce de zaten yüzyıllardır Katolik inancının bir öğesiydi.

kabul etmekten çekindiği her şeyin düşmanlaşması genel ilkedir. Eğer kişi bu ilkeyi bilir ve anlarsa, çaresini bulmak için birşeyler yapabilir.

Erkek, kötü, günahkâr öğe olarak hep kadınsı yönü suçlar. Kadınsı yönü (animası) dışlanan erkek, büyücüleşir. Ortaçağ'da dışlanmış olan karanlığın büyük bir bölümü kadınsıydı ve büyücülerin diri diri yakılarak cezalandırılması, aradabir orada-burada cereyan eden, büyük halk kitlelerinin desteklediği soyutlanmış olaylar değildi. Büyücü avının en yaygın olduğu dönemde Avrupa'da dört milyondan fazla kadın, büyücülükle suçlanarak, kazığa bağlanmış ve diri diri yakılmıştı. Bunun nedeni, karanlık, kadınsı öğenin son derece olumsuz bir ışık altında değerlendirilmesiydi. Şimdi, görünürde böylesine tehlikeli olan bir öğenin genel ruhsal düzen çerçevemize eklenip eklenmeyeceğini görmek için, nefeslerimizi tutarak beklemekteyiz. böylesine önemli bir işlem bilgisizce ve basitçe yapılamaz, çünkü reddedilmişin kabulü tehlikeli bir gelişmedir. Eğer kurdu iyice öfkelendirip saldırmaya kışkırtmışsanız, birdenbire kapınızı açıp, ona: "Artık girebilirsin," diyemezsiniz.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Parsifal, zafer törenleriyle Kral Arthur'ün sarayına götürülür. Günün arslanı olmuştur. Bütün zamanların en büyük şövalyesi sayılmaktadır. Sarayda, üç gün ard arda şölenler verilir ve Parsifal, düşlediğinden çok daha iyi ağırlanır, yüceltilir. Şövalyelikte en yüksek düzey, Kral Arthur'ün sarayında birinci olmaktır. Törenlerin en parlak anında, dört ayağı da aksayan, yaşlı bir katıra binmiş, korkunç çirkinlikte bir genç kız görünür. Mit'teki tanımlamadan bir alıntı yapıyorum: "Siyah saçları iki belik halinde örülmüştü. Demir karası rengindeydi, elleri ve tırnakları. Sıçangözüne benzeyen gözleri kapalıydı. bir maymununkine benziyordu burnu, ya da bir kedininkine. Eşeğin ve boğanın dudaklarından farksızdı dudakları. Sakalları vardı ve hem sırtı kamburdu hem de göğsü. Ağaç kökleri gibi kıvrım kıvrımdı bacakları ve omuzları. Krallık sarayında o güne değin hiç görülmemişti bu denli çirkin ve korkunç bir kız."

Korkunç-çirkin kız, katırının sırtında eğlencelerin yapıldığı kamp yerine varır, herkesi ve her şeyi şaşkınlıktan dondurur, başlar

Parsifal'ın bütün suçlarını ve günahlarını saymaya: Kutsal Kap kalesinde sorması gereken soruyu sormadığını, bu yüzden Fisher King'in iyileşemediğini söyler. Bu başarısızlığı yüzünden nice şövalyelerin öldürüldüğünü ve nice genç kızların ağladığını anlatır. Krallık topraklarının eskisi gibi kısır kaldığını, öksüz çocukların çoğaldığını yineler ve sonunda parmağıyla Parsifal'ı işaret ederek bağırır: "Bütün bunlardan sen sorumlusun!"

Korkunç-çirkin kız böyle biridir. Hemen her erkek, meslek yaşamının doruğuna vardığı ve en büyük başarısına eriştiği sırada buna benzer bir durumla karşılaşır. Mesleğinin ufuklarına bağlı kalmak koşuluyla ya büyük bir holdingin genel müdürü olmuş, ya akademi üyeliğine seçilmiş ya da ilk milyon dolarını kazanmıştır ki, iç dünyasındaki korkunç-çirkin kız meydana çıkar ve suçlayan parmağını uzatır.

Bu, animanın tam ve kesin kötülük ve düşmanlık gösterisidir. Erkeğin dış dünyada kazandığı ün ve alkış ne denli büyük olursa, korkunç-çirkin kızının suçlamaları da o denli ağır olur. Başarılar ve anima, birbirlerini ters yönde etkilerler.

Öğrendiğime göre bu psikolojik durumun teknik terimi dolaşık melankoli. Ama ben ona korkunç-çirkin kız adını daha uygun buluyorum. Çünkü korkunç-çirkin kızın tanımlayıcı bir özelliği var. Yinede kabul etmek ge-

rekir ki, korkunç, çirkin kız aslında çok değerli bir amaca hizmet eder ve bir erkek ondan çok şey öğrenebilir. Hatta diyebiliriz ki, uğradığı depresyonu aşmak isterse, erkeğin korkunç-çirkin kızından bir şeyler öğrenmesi gereklidir.

Bu, orta yaşlı erkeğin iç dünyasındaki çürütücü, yıkıcı bir niteliktir. Birdenbire herşeyin tadı kaçıverir. Korkunç-çirkin kız, kulağına eğilip fısıldar: "İş yerine gitmenin ne yararı var sanki? Ne kazanacağını umuyorsun büroda çalışarak? Eline ne geçecek? "Karısı, uzun süre önce orta yaşlı erkeğin animası olmaya son vermiştir. Çocuklar, ya evden ayrılmışlardır, ya da çekilmez sıkıntılara neden olmaktadırlar. Yeni aldığı tekne, yaşamına umduğu kadar zindelik getirmemiştir. Son tatilinde istediği gibi dinlenememiş, huzur bulamamıştır. O yaştaki birçok erkek gibi: "Günden güne huysuzlaşmaktadır".

Bu dönemde erkek, sağlığından da belli belirsiz yakınır. Korkunç-çirkin kızın saldırmayı en uygun bulduğu hedeflerden biri, orta yaşlı erkeğin midesidir. Orta yaşlı erkek o yıllarda büyük bir olasılıkla yeni bir metres edinmiştir. Sanırım İngilizce'deki "öldürücü kırklar" deyimi (Türkçe'deki "kırkından sonra azanı teneşir paklar". çn.) çok yerindedir. Korkunç-çirkin kızı ansızın üstüne çullanınca, ondan kurtulmak için yeni ve güzel

bir kız bulmaya kalkışmak, orta yaşlı erkeği ölümcül tehlikelere atar.

Parsifal'ın yaşamındaki korkunç-çirkin kız deneyimi böyle başlar. Saraydaki herkes, korkunç-çirkin kızın suçlamaları karşısında sessiz kalır. Kimsenin söyleyecek bir sözü yoktur, çünkü suçlamaların hepsi de gerçeğe uygundur.

Parsifal'la işi bitince, korkunç-çirkin kız, Arthur'ün sarayındaki 466 şövalyenin herbirine yeni görevler verir. (Mit'teki bu kesin sayı belirlemeleri çoğu zaman aydınlatıcı, ama bazen de şaşırtıcı. 466 sayısının ne anlama geldiği konusunda benim hiç bir fikrim yok. Ama bu sayının - onu bilinçli olarak anlamasak bile- bilinçaltında bizi eğiteceğini sanıyorum.) Bir şövalyeyi kuşatılmış bir kaleyi kurtarmaya gönderir. Bir başkasına, komşu ülkeyi kasıp kavuran ejdarhayı öldürmesini buyurur. Her şampiyona ayrı bir hizmet yükledikten sonra, hepsini birden saraydan uzaklaştırır.

Şövalyeler teker teker yeni atandıkları görevlere gitmek üzere atlarına binip yola çıkarlar. Arayışlarını yalnız yapacaklardır. Eşlerini ya da sevgililerini yanlarına almaları yasaklanmıştır.

Yeterince birey korkunç-çirkin kızın yönlendirmesiyle ayrı ayrı görev ve arayışlara çıkmak üzere dağıldıklarında ve hepsi sorunda Kutsal Kap kalesine gidişin yolunu ikinci kez bulduklarında, belki bizim Batı

kültürümüz de Mit'in bu bölümünde anlatılmak isteneni anlayacaktır. Sorunumuzun toplulukla çözülebileceğini hiç sanmıyorum. Hepimiz, iyi ya da kötü birer bireyiz ve yollarımız birbirinden ayrıdır. Büyük toplu hareketlerin bu denli başarısız olmasının nedeni, bireyselliğin gereğince bilinmemesidir. Durum ne kadar güç olursa olsun, gerçek budur.

Korkunç-çirkin kız, Parsifal'ı da Kutsal Kap kalesini ikinci kez bulmakla görevlendirir. Parsifal kutsallıklar üzerine and içer: Kutsal Kap kalesini buluncaya dek hiç bir yerde durup dinlenmeyecek, aynı yatakta iki kez uyumayacaktır.

Böylece, kendi korkunç-çirkin kızımız karşımıza çıktığında ne yapmamız gerektiğini öğrenmiş oluyoruz. Korkunç-çirkin kız yararlıdır. Onu başımızdan savmak için yatıştırıcı ilaçlar alıp işin içinden sıyrılmaya çalışmamalıyız. Kendimizi genç ve güzel bir dış dünya kızına adayıp korkunç-çirkin kızımızı kovmamalıyız. Tartışma yoluyla onu susturmaya da çalışmamalıyız. Kırk-elli yaşımızdayken bizi yüzleyen ve suçlama-larıyla utandıran korkunç-çirkin kızdan kaçmamızın bir yararı olmaz. Genellikle onun bize kendi eksiklerimizi anımsatmasına dayanamaz, sırtımızı çevirip kaçmak isteriz. Bu yaygın ve normal bir dürtüdür, ama kesinlikle yanlış ve yersiz bir davranıştır. Kaçmamalı; o, sakat ve çirkin katırının sırtında

oturup bütün hatalarımızı yüzü-müze vururken ona kulak vermeliyiz. Çünkü daha sonra, korkunç-çirkin kızımız bizi yeniden yönlendirecek, arayışımıza devam etmemizi sağlayacaktır. Onun varlık nedeni budur.

Bu dönemde erkeğin yaşamındaki kanlı-canlı kadın son derece sessiz olmalıdır. Bu sessizlik herşeyden önce, kocasının kendisini korkunç-çirkin kızla karıştırmaması bakımından önemlidir. Çünkü erkek, korkunç-çirkin kızı yaşamındaki kanlı-canlı kadın olarak görmeye ve böylece kendi durumunu kolaylaştırmaya hazırdır. Ayrıca, erkeğin kendi kendine-daha doğrusu korkunç-çirkin yardımıyla –yönünü yeniden bulabilmesi için de kanlı– canlı kadının sessiz kalıp hiç bir şeye karışmaması gereklidir. Eğer erkek iç dünyasındaki korkunç-çirkin kıza inanç duyarsa, o kendisine yeni arayışında çok yardımcı olur.

Öyküde, Artur'ün sarayındaki bütün şövalyelerin ayrı ayrı görevler aldıktan sonra gitmelerinde kalmıştık. Bu arada, şövalyelerin her zaman lekesiz ve saf kalmaları yönündeki yönerge bir kez daha yinelenir. Okuyucuya bir kez daha anımsatmak isterim ki, bu tür lekesizlik ve saflık, erkeğin dış dünyasıyla ilişkili değildir. Yönerge sadece iç dünyadaki kadınla, animayla ilişkinin lekesiz ve saf olmasını buyurur. Bu iç dünya kadını-anima-erkeğin duygusal ya da –Tanrı korusun– karamsar yönü olarak daha iyi

tanınır.

Mit'te, bütün şövalyeler, Kutsal Kap kalesini görmeyi umut ediyorlarsa ayartamamaları ve ayartılmamaları konusunda tekrar tekrar uyarılırlar. Ne var ki, Parsifal dışında hiç biri bu yönergeye uyamaz. 11.000 dizeden oluşan mit, bazı şövalyeleri adım adım izler, onların parlak başarılarını da, sonunda uğradıkları başarısızlığı da anlatır.

Birçok şövalyeler, yaptıkları yanlışlıklar yüzünden gözden düşerler. Bu, erkeğin pek çok bölümlerinin bir arayışa yöneldiklerini, ama animaları yüzünden yenilgiye uğradıklarını anlatır. Erkeğin birçok parçaları karamsarlığa yakalanır, tuzağa düşer ya da anima ikileminde sıkışıp kalır. Fakat erkeğin merkezi bir parçası, iç dünyasındaki Parsifal; anlar, anımsar ve en sonunda Kutsal Kap'a giden yolu bulur.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Parsifal'ın öyküsü sayısız bölümler halinde sürer gider. Mitin bazı versiyonlarında beş, bazılarında yirmi yıl gezdiği ve hep Kutsal Kap kalesini aradığı yazılıdır. Öykü boyunca Parsifal bin türlü serüven yaşar. Zaman geçtikçe kişiliği katılaşır, düş kırıklığı derinleşir, davranışları sertleşir. Her geçen gün Blanche Fleur'den ve kendi kadınsı bilincinden uzaklaşmaktadır. Neden kılıç kuşandığını ve niçin kullandığını unutur. Sağda solda karşılaştığı bütün şövalyeleri yener, ama artık döğüşmek için akılcı nedenlere dayanmamaktadır ve kazandığı zaferlerden kıvanç duymamaktadır.

Günün birinde, yolunun üstünde paçavralar içinde yürüyen bir grup hacıya rastlar. Hacılar Parsifal'a sorarlar: "Paskalya Arefesi'nde böyle son hızla at sürerek nereye gidiyorsun? " Parsifal duraklar. O da hacılara sorar : " Bugün Paskalya Arefesi mi? "

Birdenbire belleği yerine gelir. Coşkuya kapılır. Evden ayrılmasından önce annesinin kiliseler hakkında söylemiş olduklarını anımsar. Blanche Fleur ve Kutsal Kap kalesi aklı-

na gelmeye başlar. Hacılara nereye gittiklerini sorar. Paskalya Arefesi'nde günah çıkarmak için bir münzevi keşişin kulübesine gitmektedirler. Parsifal hacılara katılır. Onlarla birlikte gidip günah çıkaracaktır.

Hep birlikte münzevi keşişin kulübesine giderler. Parsifal, keşişin öz amcası olduğunu öğrenir.

Mit'teki bu keşiş, kişinin içe dönük erkeksi kalıtımını temsil etmektedir. Kişinin bütün erkeksi erkleri dışa dönük olunca, beş ya da yirmi yıllık dışa dönük ilgi birikiminin hiç bir yararı olmaz. Bu uzun sürenin sonunda kişi, içinde yaşadığı ikilemeden kurtulma yolunu sonunda görür. Servetine ikinci bir milyon dolar eklemek, eşini değiştirmek ya da benzeri dışa dönük çabalarla yaşamına bir anlam katamayacağını farkeder. O zaman içe dönük erkeksi kalıtımına, ormandaki küçük bir kulübede yaşayan münzevi keşişe döner. Artık gereksinme duyduğu gücü ondan almaya çalışacaktır.

Bu, erkeğin altı hafta süreyle işinden ayrılıp uzaklara gitme ve iç dünyasındaki münzevi keşişi çağırarak ondan içe dönük destek isteme zamanıdır. Yaşamının geri kalan bölümünde bu yolla kazanacağı enerji, kendisine yeni bir perspektif kazandıracaktır. Çoğu kişi bu dönüşü kendi isteklerine karşın, tam anlamıyla işten ve hareketten uzak kalmaları gereken bir has-

tahaneye yatırılınca yapar. Hastahaneden çıktığında yeni yaşam görüşünü bulmuştur. İçe dönüşü bir hastahaneye giderek yapmak kaba ve çetindir ; ama eğer erkek bilinçli olarak, kendiliğinden içe dönüşü başaramayacaksa, onu hareketli yaşamdan uzak tutmanın tek yoludur.

Münzevi keşiş yaşamında zıt tarafların ters yöndeki çekişleri ve iç kopmalar pek yoktur. Bir münzevi keşiş, Parsifal'ın yaptığı gibi, Kutsal Kap kalesini bütünüyle ve yakıcı etkilere yol açabilecek düzeylerde yitirmez. Gerçi Kızıl Şövalye babaların da münzevi keşiş oğulları olabilir, ama bu çok enderdir. Eğer münzevi keşiş kişiğinde bir oğlunuz varsa, hiç bir zaman onu bir Kızıl Şövalye'ye çevirmeye çalışmamalısınız. Onun yolu değişiktir, yaşam tarzı farklıdır

Bu açıklama ve öneri, hiç kuşkusuz, bilimsel saptamanın çok basitleştirilmiş biçimidir. Gerçekte herkes aynı zamanda hem biraz Kızıl Şövalye hem de biraz münzevi keşiştir. Bir erkek, yarım gün için bile olsa ailesinden ve işinden ayrılmak ve yalnız kalmak gereksinmesini duyduğunda , içindeki münzevi keşişe yönelmiş demektir. Her erkeğin bir parçası münzevi keşiştir ve her erkek arada bir savaş atına atlayıp serüven peşine düşer. Kısacası her erkekte her iki öğenin de bulunduğunu söylemek, gerçeğe en yakın ve en kısa belirlemedir. Her erkeğin, yerine göre arada bir birine ya da

ötekine yönelmesi akıllıcadır.

Parsifal, münzevi keşişle karşılaştığında ona kendisi hakkında hiç birşey anlatmaz. Ama buna gerek yoktur. Münzevi keşiş, Parsifal'a o güne kadar işlediği bütün günahları ve suçları birer birer sayar, anlatır. Sanki bütün suçları Parsifal'ın yüzünde yazılıymış gibi, listeyi baştan sona okur. Ayrıca münzevi keşiş, yaptığı bütün hatalara annesinin neden olduğunu da söyler, ama bunu söylerken öfkeli ve azarlayıcı değildir, hoşgörülü ve yumuşaktır.

Münzevi keşişe göre Parsifal, annesine bağlılık göstermekle yanlış yapmıştır. Gerçi annesini dinlememiş, evinden ayrılmıştır, ama onun öğütlerine bir köle gibi uymuştur. Aslında bu, anne kampleksinin değişmez bir özelliğidir. Anne kompleksi erkeği çok şeye de yönlendirebilir, çok az şeye de.

Parsifal'ın anne kompleksi, onun Kutsal Kap kalesini bedduadan kurtarmasını önlemiştir. Münzevi keşiş, Parsifal'ın bütün günahlarını bağışlar ve ona, hemen Kutsal Kap kalesine gitmesi gerektiğini söyler. Mitin devamında, Parsifal'ın Kutsal Kap kalesine ikinci kez gidebilme gücüne eriştiğini göreceğiz.

Mit'in Fransızca versiyonu, Parsifal'ın münzevi keşişle yaptığı konuşmanın sonunda biter. Bazıları, büyük şair ve yazar Cheritien de Troyes'in öldüğünü ve öykünün o yüzden yarım kaldığını ya da el yazması sayfaların

bir bölümünün kaybolduğunu öne sürer. Bana kalırsa yazar, öyküyü bitmesi gereken yerde bitirdi. Çünkü artık anlatacak birşeyi kalmamıştı. Bir çok açılardan Cheritien de Troyes, miti tam bizim şu anda bulduğumuz psikolojik ortama değin getirip orada bıraktı.

Kutsal Kap miti, bizim çağımız için yazıldı. Öykü henüz bitmiş değil. Çünkü onu biz tamamlayacağız. Her ne kadar günümüzde artık Kutsal Kap'tan kalelerden, gizemli genç kızlardan söz edilmiyorsa da, mit bizimdir ve onu kendi yaşamımızda tamamlayacağız. Mit bizi tamıtamına çağımız insanlarının bulunduğu yere getirmiştir. Kolektif açıdan ifade etmek gerekirse biz bugün, Mit'in Fransızca versiyonunun bittiği yerde sıkışıp kalmış haldeyiz. O halde eğer arayışa başlamak istiyorsak, yaşamımızın anlam kazanmasını istiyorsak, Kutsal Kap Mit'ini şu anda içimizde yatmakta olduğu biçimiyle alıp devam ettirmeliyiz.

ONUNCU BÖLÜM

Cheritien de Troyes'ten sonra başka yazarlar Mit'i bir sonuca bağlamayı denediler. Ortaya çıkan çeşitli sonuçlardan hiç biri tatmin edici ya da inandırıcı olmadı. Bunun nedeni belki de, ruhlarımızda da mitin, Cheriten de Troyes'in sona erdirdiği noktadan daha ileriye varamamış bulunmasıdır. Ama yine de isterseniz, öteki yazarların eklediği sonuçlara bir göz atalım.

Mitin bazı versiyonlarına göre Parsifal münzevi keşişten ayrıldıktan sonra hemen Kutsal Kap kalesini aramaya gider. Artık yeniden görebilmekte ve anlayabilmektedir. Bu her zaman böyle olur. Bir erkek Kutsal Kap'ı bilinçli biçimde anlar ve yeterince de alçak gönüllü olabilirse, zaman geçirmeden onu aramaya çıkar. Kabadayılık yapmakla ve övüngenlikle amaca varması olanak dışıdır. Ama eğer yürekten gelen bir istek içtenlikle Kutsal Kap'ın yolunu sorarsa, onu bulmakta güçlük çekmez.

Parsifal kalenin iner-kalkar köprüsünü bulur ve üzerinden geçer. Herşey daha önceki gibidir. Fisher King hala acı çekmektedir.

Törenlerden sonra Parsifal sorar: "Kutsal Kap kime hizmet eder? " Kendisine hemen yanıt verilir : " Kutsal Kap, Kutsal Kap Kralına hizmet eder."

Bu cevap gariptir. Çünkü Kutsal Kap Kralı Fisher King değildir. Kutsal Kap Kralı, kalenin ortasındaki bir odada yaşamaktadır. Anımsanmayacak kadar eskilerden beri oradadır. Her zaman Kutsal Kap'a tapınmakta, Kutsal Kap tarafından beslenmekte ve Kutsal Kap dışında hiç bir konuyla ilgilenmemektedir. Kutsal Kap'ın bakımını da o yapmaktadır. Kutsal Kap ile Kutsal Kap Kralı her zaman bir arada olmuşlardır. Aralarındaki ilişki kesintisizdir.

Böylece, Mit'in başından beri aklımızı kurcalayan sorunun yanıtı ortaya çıkar. Kutsal Kap kime hizmet eder? Kutsal Kap, Kutsal Kap Kralı'na hizmet eder.

Ben bu soru ve bu cevap üzerinde aylarca düşündüm ve sonunda bir anlam geliştirdim. Bizim kültürümüzün hemen bütün bireyleri, Kutsal Kap'ın bize hizmet etmesi gerektiğini sanırlar. Oysa öğrenmemiz gereken çok köklü bir şey var. Amerikalıların büyük çoğunluğunun arayışı mutluluğu hedef alır. Hemen hemen hepimiz, Kutsal Kap'ın bize hizmet etmesini isteriz. Doğanın

o görkemli Cornucopiasının (*) ; havanın, denizin, petrolün, hayvanların ve bütün öteki dünya ürünlerinin, o dişi bolluk ve bereket kaynağının, hepsinin sadece bize hizmet etmesi gerektiğine inanırız. Almamız gereken önemli ders, görkemli doğa conucopiasının bize değil, Tanrı'ya hizmet etmekte olduğudur.

Mit'teki Kutsal Kap Kralı, Tanrı'nın imgesi, dünyasal temsilcisidir. Mit, Kutsal Kap'ın bize değil, Tanrı'ya hizmet ettiğini söylüyor. J.R.R. Tolkien'in yazdığı Yüzük Derneği (The Flelowship of the Ring) adlı daha sonraki mitte olduğu gibi; güç, onu sömürecek olanların ellerinden alınmalıdır. Kutsal Kap mitinde güç kaynağı, Tanrı'nın temsilcisine verilmiştir. Tolkien'in mitinde ise güç yüzüğü kötü kişilerden geri alınmış ve asıl kaynağı olan yere iade eilmiştir. Daha önceki mitlerde de gücün keşfedilmesinden ve onun topraktan çıkıp insanların ellerine geçmesinden söz edilir. Son mitler, kendi kendimizi onunla yok etmemizden önce, gücün biz insanlardan alınıp yeniden Tanrı'ya –ya da toprağa– verilmesi gereğini vurgulamaktadırlar.

(*) Cornucopia - Yunan mitolojisinde Zeus'u emzirdiği anlatılan Amalthea adlı keçinin boynuzu. Sanatçılar tarafından, içinden çeşitli meyva ve çiçeklerin taştığı bir kap (boynuz biçimli) olarak canlandırılır. Bolluk ve bereketin simgesidir. Yazar, efsanevi Kutsal Kap'la mitolojik cornucopia arasında bir benzerlik ve ilişki kurmak istiyor..

Biz henüz bizden istenen bu değişikliği anlamaya ve hissetmeye hazır değiliz. Ama bilinçlerimizde bu yönde bir açıklık belirmeye başlamıştır. Güç yüzüğü, bizim çağdaş dünyamızda bencil bir güç olan bilimimizdir. Bu gücü, çevremizdeki bu yeni ve yürekli dış dünyayı terketmek zorundayız. Aksi halde o güç bizi yok edecektir.

Sanırım Mit'teki "Kutsal Kap kime hizmet eder? " olmalıdır. Kendi kendine bu soruyu sorabilecek ve yanıtını da verebilecek cesarete sahip olan kişi büyük bir sürprizle karşılaşır ve yıllardır acısını çektiği Fisher King yarasından kurtulur.

Yaşamın amacı mutlu olmak değil, Tanrı'ya ya da Kutsal Kap'a hizmet etmektir. Kutsal Kap'ta ilgili herşeyin amacı da Tanrı'ya hizmet etmektir. Bunu anlayabilen ve yaşamın amacının kişisel mutluluk olduğu yolundaki budalaca düşünceden vazgeçen kişi, engin bir mutluluğa kavuşacaktır.

Mit, Parsifal'ın o soruyu sorması üzerine Fisher King'in hemen iyileştiğini yazıyor. Fisher King yarasından kurtulur, kalesi ve ülkesi coşkulu bir kıvançla dolar. Kutsal Kap yine ortaya çıkarılır. Herkes dilediği yiyeceği ve içeceği ondan alarak yer, içer. Yöreye büyük bir sevinç, barış, mutluluk ve refah yayılır. Burada inanılmaz bir ikilem vardır: Eğer Kutsal Kap'tan sizi mutlu etmesini isterseniz, mutluluğunuzu engellemiş olursunuz. Ama eğer Kutsal Kap'a ve Kutsal Kap

Kralı'na uygun biçimde hizmet ederseniz, en engin mutluluklara kavuşursunuz.

Yüzyıl kadar önce ülkemize gelen Alexis de Tocqueville adlı Fransız; Amerikan havası ve yaşam tarzı konusunda bilgece gözlemlerde bulunmuştu. Anayasamızda mutluluğu arama, mutluluğun peşinden kovalanmayacağını, böyle bir çabadan olumlu sonuç alınamayacağını söylemişti.

Günümüzde yaşam koşullarına uyan bir formül şöyle olabilir. "Eğer kendi gerçeğinize hizmet ederseniz, tam anlamıyla mutlu olursunuz. Sadece mutluluğu ararsanız, peşinde olduğunuz mutluluğu kendinizden uzaklaştırırsınız."

Çevremizde sürüp giden dehşet verici olayları bize Kutsal Kap miti aydınlatabilir. Ondan ders almayı bilirsek, öykü bizi bazı ikilemelerimizden kurtaracaktır. Örneğin havayı zehirlemeye, ormanları sorumsuzca kesmeye, sulara petrokimya artıklarını pompalayarak bütün pelikanları öldürmeye hakkımız olup olmadığını –ve benzeri birçok soruları– kendi kendimize sormaya başlamış bulunuyoruz. Yani Kutsal Kap'taki soruyu bilincimize yöneltiyoruz : "Bunları neden yapıyoruz? Her şey bizim için mi? "

Kutsal Kap Mit'i bütün bu tür sorulara tek olası yanıtı veriyor: Dünyasal işlerimizi insan ya da imgelediğimiz insanüstü insan için değil, salt Tanrı'nın yüceliği uğruna yapmalıyız. Eğer kişi "Kutsal Kap kime hizmet

ediyor?" yolundaki soruyu kendine yöneltebilir ve bu sorunun anlamını kavrayabilecek bilinç düzeyine erişirse, durumunun ciddilik derecesini görecektir. O zaman yanıtı da bulabilir. Mutluluk için yanlış ve boş araştırmalar yapmaya gerek kalmaz. Kendiliğinden, o kişi mutlulukla dolar, taşar.

EK

Kutsal Kap Mit'inin Özeti

(Chretiien de Troyes'e Göre)

İsa'nın Son Akşam Yemeği'nde kullandığı Kâse, bir kalede korunmaktadır. Kalenin kralı ağır yaralıdır. Yarası hiç iyileşmediğinden, sürekli olarak acılar içinde kıvranmaktadır. Kralın bütün ülkesi ve halkı da beddualıdır ve çaresizlik içindedir.

Kral, ergenlik çağının başlarında yaralanmıştır. Ormanda gezerken terkedilmiş bir kamp yeri görür. Bir kenarda bir ateş yanmakta ve üstünde de şişe geçirilmiş bir salmon balığı kızarmaktadır. Kral aç olduğundan salmondan bir parça koparır, ama parmakları yanınca kopardığı balık parçasını elinden atar. Acıyı azaltmak için parmaklarını ağzına sokar ve balığın tadını alır. O günden sonra ona, bir balık tarafından yaralandığı için Fisher King (Balıkçı Kral) adı takılır. Ayrıca bacaklarından da yaralıdır ve

kısırlaşmıştır. Bütün ülkesi verimsizleşmiştir. Fisher King bütün gün bir sedyede yatar. Yürüyemediği için heryere sedyeyle taşınır. Ama arada bir balık tutabilmektedir ve balığa çıktığı zamanlar mutlu olmaktadır.

Fisher King, Kutsal Kap'ın korunduğu kalede yaşamaktadır ama, ona dokunabilse iyileşeceği halde, Kutsal Kap'a el süremez. Saray soytarısı bir kehanette bulunur: Bütünüyle saf ve budala birisi kaleye gelirse, Fisher King iyileşecektir.

Bu arada, her yerden uzak bir kırda, küçük bir kulübede, bir erkek çocuk annesiyle birlikte yaşamaktadır. Kadının adı Kalp Üzüntüsü (Heart Sorrow)'dür. Başlangıçta çocuğun adı yoktur. Ama çok sonraları, adının Parsifal olduğunu öğrenecektir. Parsifal, saf, budala demektir. Bir şövalye olan babası, genç ve güzel bir kızı kötü bir durumdan kurtarmak isterken öldürülmüştür. Kendisinden büyük iki kardeşi de şövalye iken öldürülmüşlerdir. Annesi üçüncü oğlunu kırlardaki bu kulübeye getirip büyütmüştür. Parsifal'ın giysileri, annesinin evde dokuduğu kumaştan annesi tarafından dikilmiş, kaba-saba şeylerdir. Çocuk hiç okula gitmemiştir. Kimseye soru sormaz. Saf, basit bir delikanlıdır.

Ergenlik çağının başlarında bir gün, at sırtında geçen beş şövalye görür. Sırmalı al giysilerine, parlak zırhlarına ve gereçlerine, güzel atlarına hayran olur. Koşarak eve döner

ve annesine beş tanrı gördüğünü, evden ayrılıp onların ardından gideceğini söyler.

Annesi, küçük oğlunu kocasıyla iki oğlunun yazgısından korumak isterken onun da evden gideceğini öğrenince çok üzülür. Ağlar. Ama elinden birşey gelmeyeceği için Parsifal'a başarı ve mutluluk diler ve üç öğüt verir : Her zaman genç ve güzel kızlara saygı göstermelidir. Her gün, içinde istediği kadar yiyecek bulabileceği kiliselere gitmelidir. Hiç kimseye sorular sormamalıdır.

Parsifal evden ayrılıp şövalyelerin ardına düşer. Onları hiç bir zaman bulamaz, ama başından çeşitli serüvenler geçer. Birgün bir çadır görür. Yaşamı boyunca hep küçük bir kulübede yaşamış ve başka hiç bir yapı görmemiş olduğundan, çadırı annesinin sözünü ettiği kilise sanır. Çadırın içinde, parmağında bir yüzük taşıyan genç ve güzel bir kız vardır. Parsifal hemen annesinin öğüdüne uyar, güzel kızı kucaklar, ve parmağındaki yüzüğü çıkarıp kendi parmağına takar. Bir kenarda da hazır bir ziyafet sofrası görür. Sofranın, genç kız tarafından sevgilisi olan şövalye için hazırlandığından habersizdir. Kiliselerde istediği kadar yiyecek bulacağını annesinden öğrenmiş olduğundan, hemen oturup karnını doyurur. Genç kız, Parsifal'dan derhal gitmesini ister, çünkü sevgilisi gelip onu çadırda görürse kıskanacak ve öldürecektir.

Parsifal çadırdan çıkıp yoluna devam

eder. Kısa süre sonra, beddualı, kıtlık ve yokluk içinde kıvranan bir erkekler ve bir de kadınlar manastırına varır. Keşişlere ve rahibelere yardım edemez, ama bir gün döneceğine ve onları kurtaracağına söz verir.

Daha sonra yoluna bir Kızıl Şövalye çıkar. Kızıl Şövalye, Kral Arthur'ün sarayından gelmektedir. Parsifal, şövalyenin parlak zırhlarını, allı sırmalı giysilerini ve güçlü atını çok beğenir. Ona, kendisinin de şövalye olmak istediğini açıklar. Şövalye de Parsifal'a, şövalye olmak istiyorsa Kral Arthur'ün sarayına gitmesini Öğütler (*). Arthur'ün sarayına varan Parsifal, orada altı yıldır hiç gülmeyen ve gülümsemeyen bir genç kızla karşılaşır. Bir kehanete göre, genç ve güzel kızın gülmesi için, dünyanın en büyük şövalyesinin saraya gelmesi gerekmektedir. Genç kız, Parsifal'ı görünce kahkahalarla gülmeye başlar. Saraydaki herkes bu olaydan etkilenir. Arthur, Parsifal'a şövalyelik ünvanı verir, yanına bir at uşağı katar ve eğer başarabilirse Kızıl Şövalye'nin zırhlarını alıp giyebileceğini ve atında alıp binebi-

---

(*) Kral Arthur, yarı mitolojik yarı tarihsel bir kişidir. Kelt Kralı Uther Pendragon'un oğludur. Yarı Romalı yarı kelt kökenli sayılır. Britanya'nın Angl ve Saxonlar tarafından istilasına başarıyla karşı koymuştur. Arthur mitinde bir yuvarlak masa ve çevresinde toplanan ünlü şövalyeler vardır. Bu epik destan, birçok kitaplara ve filmlere konu olmuş ve "Yuvarlak Masa" deyimi de Arthur mitinden doğmuştur. Mit, 6. -7.yy'ya aittir.

leceğini söyler.

Parsifal gidip Kızıl Şövalye'yi bulur, öldürür ve eski elbiselerinin üstüne onun parlak zırhlarını kuşanır. Oradan Gournamond'un kalesine gider. Gournamond, Parsifal'ı eğitir ve iki yönerge verir : Hiçbir zaman bir kadını yoldan çıkarmamalı ve bir kadın tarafından yoldan çıkarılmamalıdır. Kutsal Kap kalesine varırsa: "Kutsal Kap kime hizmet eder? " diye sormalıdır.

Parsifal, Gournamond'un kalesinden ayrılıp annesini görmeye gider. Amacı onun gönlünü almak ve ona yardım etmektir. Ama annesinin, kendisi ayrıldıktan sonra kalp kırıklığından öldüğünü öğrenir. Bunun üzerine yine yollara düşer ve Blanche Fleur'le karşılaşır. Blanche Fleur, son derecede güzel bir genç kızdır. Onu tanıdıktan sonra Parsifal, yaşamının sonuna kadar Blanche Fleur'e hizmet edecektir. İlk iş olarak, genç kızın kalesini, kuşatma altında tutan düşmanlarından kurtarır. Savaştan sonraki geceyi sevgilisinin yanında geçirir.

Ertesi gün boyunca at sırtında yol alan Parsifal, akşam üstü, bir teknede balık tutan iki adam görür. Balıkçılardan biri, şövalyeyi evine davet eder. Parsifal, adamın tarif ettiği yere varınca, kendini büyük bir kalede bulur. Saygıyla karşılanan ve ağırlanan Parsifal, yolda rastladığı balıkçının Fisher King olduğunu öğrenir. Sarayın kabul salonunda yapılan törende, ucundan sürekli olarak kan

damlayan bir kılıçla bir genç adam ve Kutsal Kap'ı taşıyan bir genç kız görür. Ziyafette Kutsal Kap elden ele geçirilir ve herkes onun içinden dilediğini yer, içer. Fisher King'in yeğeni bir kılıç getirir, Kral o kılıcı Parsifal'ın beline takar. Ama Parsifal, Gournamond'un yönerdiği gibi, Kutsal Kap'ın kime hizmet ettiği yolundaki soruyu soramaz. Ertesi sabah, kalede hiç kimseyi bulamaz. Az sonra kale de ortadan kaybolur.

Yine yollara düşen Parsifal, kederli bir genç kızla karşılaşır. Kızın sevgilisi olan şövalye, Parsifal'ın çadırda gördüğü genç ve güzel kızın sevgilisi olan şövalye tarafından öldürülmüştür. Bu olaydan Parsifal'ın sorumlu olduğu ortaya çıkar. Parsifal'ın Kutsal Kap kalesinde bir gece geçirdiğini öğrenen kederli genç kız, sorması gereken soruyu sormadığı için genç şövalyeyi azarlar. Kutsal Kap kalesi ile bütün ülkenin onun yüzünden bedduadan kurtulamadığını söyler.

Daha sonra Parsifal, çadırda gördüğü genç kızla karşılaşır. O da Parsifal'ın bütün suçlarını ve günahlarını yüzüne vurur, onu azarlar. Ayrıca, Fisher King'in verdiği kılıcın ilk kullanılmasında kırılacağını ve ancak onu yapmış olan demirci tarafından onarılabileceğini, ama onarıldıktan sonra hiç kırılmayacağını açıklar.

Yolculukları boyunca Parsifal, pek çok şövalyeyi teke tek vuruşmalarda yenmiş ve hepsini de Kral Arthur'ün sarayına gön-

dermiştir. Daha önce Arthur'un sarayında bulunduğu sırada ne güçlü bir savaşçı olduğu anlaşılmamışken, artık Parsifal'ı herkes tanımaktadır. Kral Arthur, Parsifal'ı bulup saraya getirmek ve onuruna tören düzenlemek üzere yola çıkar. O sırada Parsifal da yakınlarda bir yerdedir. Bir doğan, gökteki üç yaban kazına saldırır ve birini yaralar. Kar üstüne damlayan kanlar, Parsifal'a Blanche Fleur'ü anımsatır. Bu anı yüzünden genç şövalye bir aşk transına girer. Arthur'ün iki adamı onu o durumdayken görür ve saraya götürmek isterler. Parsifal ikisini de yenip atlarından düşürür. Üçüncü bir şövalye, Gawain adlı ünlü biri gelip yumuşak bir dille konuşur ve Parsifal'ı Arthur'un sarayına gitmeyi razı eder. Parsifal, sarayda büyük ve coşkulu bir törenle karşılanır, ağırlanır.

Fakat törenin en canlı yerinde, sakat ve yaşlı bir katırın sırtında, korkunç çirkinlikte bir kız görünür ve Parsifal'ın bütün günahlarını yüzüne vurarak onu aşağılar. Parmağıyla Parsifal'ı işaret ederek: "Suçlusun!" diye bağırır. Korkunç-çirkin kız, Arthur'ün sarayındaki şövalyelerin her birine, teker teker gitmeleri gereken bir görev verir. Parsifal'ın görevi Kutsal Kap kalesini bir kez daha bulmak ve bu kez sorması gereken soruyu sormaktır.

Parsifal yıllarca bu görevi yapmaya çalışır, oradan oraya gider, birçok serüvenler yaşar. Mit'in bazı versiyonlarına göre beş, başka

bazılarına göre ise yirmi yıl, arayışlarını sürdürür. Sonunda katı ve sert bir adam olur. Düş kırıklığına uğrar. Birçok kahramanlıklar yapar, ama uğraşları sırasında hem kiliseyi hem de Blanche Fleur'ü ve Kutsal Kap'ı unutur.

Sonunda bir gün, yolda bir hacılar grubuna rastlar. Hacılar ondan Paskalya Arefesi'nde neden silahlı olduğunu ve at sırtında dolaştığını sorarlar. Bunun üzerine Parsifal, bütün unuttuklarını anımsar. Pişmanlık içinde, hacılarla birlikte, günahlarını bağışlatmak üzere bir münzevi keşişe gider. Keşiş, Parsifal'ın günahlarını bağışlar ve ona, hemen Kutsal Kap kalesini bulmasını buyurur.

Cheritien de Troyes'in şiirsel öyküsü burada sona erer. Sonraki yıllarda birçok başka yazarlar öyküye başka sonlar yazarlar. Bunlardan birine göre Parsifal ikinci kez Kutsal Kap kalesini bulmayı başarır ve bu kez sorması gereken soruyu sorar: "Kutsal Kap kime hizmet eder?" Yanıt şöyledir: "Kutsal Kap, Kutsal Kap Kralı'na hizmet eder. Kutsal Kap Kralı, Fisher King değil, zamanın başından beri kalenin ortasındaki bir odada yaşamakta olan başka bir kraldır. Gerekli soru sorulduğu için Fisher King'in yaraları iyileşir ve ülkesi bedduadan kurtulur. Herkes mutlu olur.

..o..